

LUCEAFĂRUL

ANUL V — Nr. 13 (96) — 1 IULIE 1962

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

APARE LA 1 ȘI 15 ALE LUNII — 12 PAGINI — 1,50 lei

SE CERIS

pământului, ca și cum ai afla-o de sus, dintre stele.

Ți-ai știut și folosit vreodată Dunărea și râurile, ca azi, ai trecut cîndva, ca acum, mișcarea fertilă a apelor în imensa clătinare a grielor și în curgerea de fluviu a boabelor?

Simți că-s boabele mai mari și mai pline, cînd le treci prin palmele și printre degetele învățate în socialism, și cu condeiul, și cu cartea de agronomie.

Cunoști și prețuiești cărbunele și fierul de sub Carpați — purtînd prin soarele de iulie, în convoaie — pe pământul colectivizat din Bărgăan, de pe Valea Siretului și de pretutîndeni — tractoarele și combinele încheiate în uzinele Brașovului și Bucureștilor.

Bat rabotoarele combinelor și aripile secerătorilor prin lanurile coapte ale Alexandriei și Ciulniței — le auzi în același timp ritmul în Maramureș, la Corabia și la Palazul Mare.

Aștepti trenurile în fiecare gară și le încarci cu griul din șirurile de autocamioane trase în fața rampelor. Nu te mai ocolesc drumurile, nu ți-a fost niciodată călătoria atît de lungă și de iute.

Cînd ți-ai mai știut atît de bine gările și haltele, trecătorile dintre munți și drumurile?

Inmulțite și înfrumusețate le simți pe toate — ca și minerul și oțelarul — cum pornesc și se întorc la tine.

Viaductele și podurile se arcuiesc spre recoltile tale, și-ți întorc darurile cuvenite.

Ți s-a înălțat satul lingă oraș, cu stîlpi de înaltă tensiune, biblioteci și cinematografe, — de cînd nu se mai măsoară uzina cu atelierul

de scule vechi, — pământul cu palma — griul cu merlicul, — viața cu spaima, închisoarea și bătrînețea.

Recoltele ți le gîndești și le măsoari cu știința, întinzi pământul și acolo unde nu era, fertilizezi și astimperi nisipurile, mlaștinile devin cîmpuri cu stăvilare și cu ploți izbucnite spre cer din fîntîni de oțel.

Din grădina cu ape și griie, strălucesc albe, luminînd și nopțile, casele noi și școlile de pe străzile satului ridicat acum la răscrucea dintre uzină, carte și cîmp.

În recolta boabelor tale își vede fericit muncă și dascălul, și strungarul, și mecanicul de locomotivă, și tractoristul.

Cîntărind recolta de azi și mulțumind pentru pline, — numim deopotrivă pe miner, pe oțelar, pe meșterul de mașini, pe colectivist și pe inginerul agronom.

Secerișul din acest an, poartă semnul victoriei socialismului la oraș și sat.

Sărbătorim în secerișul de azi o izbîndă istorică a comunistului-constructor.

Ștefan Bănuțescu

Gheorghe Tomozei

PORUMB

1
...E un fost conac boieresc. Odăile cu ziduri înalte sînt spoite cu var proaspăt, ca un poezie lunar, subțiri oglinzi în care contururi prind să tresale și din gîlăja cărora umbre transpar...
Dincolo de var palpită un aer stagnat, aburul unor voci coclit pe ziduri și un ceasornic de sticlă umflat de moarte nisipuri.
Aici se roteau albele rochii, în camera cu zăbrele, ca într-un gol al timpului și al distanței, aici, între pînțele oțelurilor și icoanelor popii și pînța gramofonului — crînolna romanșei.
Acum, pe mesele tăiate din lemn tinăr, mințile unor oameni liniți se-adună.
Amiciza le poposește, ca un vultur, pe umăr, și glasurile, liniere ape, răsună.
N-au mai rămas din trecut decît vechile case de bani cu inscripții ciudate.
...Cineva a deschis subțila încuștoare și-am zărit spice de griu și boabe de porumb.
— Aici păstrăm semințele rare, sînt un tezaur scump...
Lumina se învîrtule în legănare, blînd, cu ledari vîrălice și pasul rătăcit în cale, pe pămînt, galopul ploii sălbatice...

2
Priveag, bobul de porumb a lunecat pe oceane, în pîntecul corăbîilor, în lumea întreagă, dar niciodată n-a fost mai ocrotit de uragane decît în palma bunicului, corăbîle neagră.

Noi, comunistii l-am reînviat să răsară, am silit ploile să-i sîrute și-am prefăcut egorul din jurul casei în Țară, și-am înfrățit în adîncuri, rădăcinile mule.

Cîndva, purtînd în tine vremea ce creșcu, cur al comunismului, porumb, America ai s-o descoperi tu, minuscul Cristofor Columb!

3
Îmi scald mințile în sacii cu boabe. Sînt parcă înțineri stingerii de cîniec, desprînse de pe glulețele-flaut, ca litere de plumb (plumb de aur) în casele bătrînului tipograf, mărgele de logodnică, risipite de sîrul, silabe, căutîndu-se pe fila caietului de școlar, păsări întoarse în delte fertile, cloburi de mozaic stelar, minute din ora beșugului...

4
Oamenii-mi spun:
— Aici crește porumb din cîmpurile Ucrainei, cu nume ciudate, de cașaci zaporojenii! Se înserează... Privim, în asfinții, solemna coborîre a soarelui și ne gîndim la ostașii ruși care au fost pe-aici, într-un tiraz de vară, urmărindu-l pe dușman, cu cartușierele pline de gloanțe.

(Oamenii spun că ei au văzut griu în cartușiere...)

...Și ne gîndim la zburători, la marile lor laboratoare, la rachetele încărcate cu plante-ncolțind, la clipa cînd vom poposi pe Marte, aducînd cu noi clorofila terestră.

(Porumbul va fi un donator de sînge stelar, pregătît pentru gigantice tranșuzii...)

Sul-vom înălța-lui verzi sub clopotul altor vîzduhuri și cu un pumn de semințe vom umple o planetă cu lanuri, așa precum în satul dintre dîmburi, spicele griului s-au ivit căutîndu-se, înmîlîndu-se, așteptîndu-se, din cartușiera spartă de schije, a soldatului căzut...

Linște! Crește porumbul cu folie lui subțiră, cu mătasea goloșă, Stalagmită de aur Crește!

(Oamenii spun că unii alergători olimpici: porumb 5.000)

Prieteni, veniți aici și nu uitați, porumbul îi trebuie pămînt bun — pămînt respirînd în pace — îi trebuie mîreasma amară și dulce a ploii, — ploți înălțînd în pace — nu uitați lanurile marlene și nu uitați cartușiera veche! Ridicați-o din țărîndă, acoperiți-l cu degetele voastre spîrtura și prindeți-l-o, (în chip de cult), de străciuna casei...
Păsările o vor descoperi!

15 iunie 1962

DIN SUMAR:

● Mărturii despre U.R.S.S. ● Comunismul — tinerețea lumii ● Valurile leniniste ●

PSEUIDO-STIINȚĂ

Acțiunea largă și temeinică de revalorificare a moștenirii noastre literare, desfășurându-se în lumina învățăturii leniniste, îmbrățișează aspecte și probleme variate, multiple. Una din sarcinile importante ale istoricilor literari este și aceea de a dezgropa scrierile doșite de oficialitatea culturală burgheză, de a scoate din uitare acele lucrări ale înaintașilor care reprezintă o valoare pozitivă, dar care au rămas pierdute în paginile periodice sau ale unor volume care nu s-au mai retipărit niciodată. O muncă neobosită și rodnică a început să se depună astăzi la noi în direcția cercetării ziarelor și revistelor din trecut, a reconsiderării activității publiciste a înaintașilor. Mulți dintre scriitorii noștri de frunte — Tudor Arghezi, Gala Galaction, N. D. Cocea, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Zaharia Stancu și alții — a căror activitate s-a desfășurat în bună măsură în perioada dintre cele două războaie mondiale, au fost stăpîniți permanent de febra scrisului cotidian, au depus o activitate zărilor în cel mai nobil înțeles al cuvîntului, exprimînd de multe ori prin articolele lor, atitudinîi înaintate, străduindu-se să răspundă prompt problemelor și frământărilor majore ale vremii. Fiește că unele dintre ele conțin grave erori ideologice, care trebuie combătute cu fermitate de pe pozițiile înaintate ale gândirii leniniste.

Cunoașterea activității publiciste a scriitorilor noștri este, fără îndoială, imperios necesară. Față de munca de cercetare și interpretare a activității publiciste a scriitorilor noștri înaintași s-au manifestat, însă, în ultimul timp, două atitudini greșite, ambele în flagrantă contradicție cu principiile leniniste ale prelucrării moștenirii literare. Aceste atitudini au ieșit la iveală în unele din comentariile întreprinse pe marginea culegerilor de articole *Opinii și atitudini* de Camil Petrescu (alcătuită de Marin Bucur), și *Opere alese* vol. V de Liviu Rebreanu (alcătuită de Nicolae Liub), apărute la Editura pentru literatură.

În nota *O recenzie și o ediție*, apărută în *Gazeta literară* din 10 mai 1962, se susține ideea că volumul *Opinii și atitudini* ar fi trebuit să cuprindă și acele articole ale lui Camil Petrescu care afirmă „puncte de vedere criticabile”, care „implică probleme mai dificile”. Este limpede că autorul anonim al notei din *Gazeta literară* pledează pentru includerea în volum a articolelor scrise de Camil Petrescu în perioada confuziilor sale ideologice, sub influența unor concepții idealiste. Cu toate că invocă teoretic principiul leninist al moștenirii literare, nota respectivă nu-l urmează în practică. Într-un mod distorsionat, autorul notei invită, în fond, la preluarea în bloc a moștenirii literare, fără spirit critic. Neîndoielnic, articolele lui Camil Petrescu, vicinate de confuzii ideologice, de atitudini și teze eronate, nu pot fi neglijate în definirea personalității complexe și contradictorii a scriitorului, discutate în *Intr-un studiu introductiv* sau într-o monografie fiind absolut necesară. La alcătuirea unei culegeri de articole, subliniem, a unei culegeri, preocuparea fundamentală trebuie să fie însă aceea de a revalorifica ceea ce este pozitiv, înaintat și valoros, ceea ce este reprezentativ în publicistica scriitorului.

Dacă nota din *Gazeta literară* pledează, în ultimă instanță, pentru preluarea în bloc a moștenirii literare, în articolul *Pseudo-antologii*, apărut în *Contemporanul* din 15 iunie 1962, Al. Piru negă cu violență însăși munca de revalorificare a activității publiciste din trecut a scriitorilor noștri, plasîndu-se, în esență, tot pe o poziție opusă principiilor științifice. Fără să aducă argumente științifice, autorul articolului afirmă de la început că publicarea culegerilor din articolele lui Liviu Rebreanu și Camil Petrescu este „abuzivă”. Articolul lui Al. Piru manifestă o viziune îngustă, antiștiințifică asupra muncii de reconsiderare a moștenirii noastre literare în spiritul esteticii marxist-leniniste. Referindu-se, în treacăt, la primul volum din ciclul *Opere alese* de Liviu Rebreanu, Al. Piru se declară nemulțumit de faptul că în respectivul volum sînt „colectate” (expresia insinuantă îi aparține) „toate năvelele, chiar cele nepublicate în volum de autor”. Așadar, Al. Piru îngustează enorm sfera de activitate a revalorificării științifice a moștenirii literare, interesîndu-l, în mod limitat, numai acele lu-

crări adunate de scriitorii în volume, și blamînd acțiunea de scoatere la lumină a tot ce este valoros, dar rămas în perioadele vremii și chiar în manuscris. Ne întrebăm: este de acord Al. Piru cu publicarea admirabilelor scrieri în proză ale lui M. Eminescu, rămase în manuscris? Poate că nu este de acord nici cu adunarea în volum a năvelor lui Al. Sahia, pentru că neuitatul nostru scriitor militant nu și le-a retipărit într-un volum.

Adoptînd acest criteriu neștiințific, Al. Piru anulează și recenta culegere din articolele lui Liviu Rebreanu, exprîmîndu-și regretul că Nicolae Liub a îndrăznit să „amplifice” volumul *Amalgam*, tipărit de scriitor în 1943, adică să scoată la lumină, să ofere cititorilor alte multe articole interesante și valoroase. Oare Al. Piru a uitat că volumul *Amalgam* a apărut într-o cruntă perioadă de dominare a dictaturii și ideologiei fasciste, cînd scriitorul era ei însuși pradă, în momentul respectiv, acestei ideologii? Pe un ton de persiflare argantă, Al. Piru îl acuză pe „textolog”, adică pe alcătuitorul ediției, Nicolae Liub, că „scotocește prin jurnale”, cu alte cuvinte că reduce în fața cititorului articole care, după părerea noastră, îl reprezintă cu adevărat pe autorul *Răscolii*.

Principiul antiștiințific în baza căruia e anulată culegerea din articolele lui Liviu Rebreanu este pus în aplicare și la discutarea volumului *Opinii și atitudini* de Camil Petrescu. Lăsăm la o parte unele însușiri care nu-l onorează pe Al. Piru, și anume că Marin Bucur „inventează un titlu”, că „publică pe numele său” un volum „mai mare decît *Patul lui Procust*” și altele. Gravă este aici opacitatea față de articolele lui Camil Petrescu, publicate în cea mai mare măsură în perioada dintre cele două războaie mondiale. Pentru Al. Piru, articolele prezente în acest volum sînt „în proporție de 90 la sută insignifiante” și „nu spun nimic”. Cum este posibil să se afirme că cele peste 50 de articole politice incluse în volum, prin care Camil Petrescu a criticat sever diferite aspecte ale orînduirii burghezo-moșteresti, sînt „inșignifiante”? Cum, iarăși, este posibil să se afirme că cele aproape 100 de articole și cronici dramatice, care reconstituie activitatea teatrală din țara noastră pe o durată de cîteva decenii, sînt „inșignifiante” și „nu spun nimic”? În fața unor astfel de afirmații, cititorul articolului are convingerea că Al. Piru ori n-a citit articolele respective, ori s-a lăsat condus de prejudecăți strict subiective, care nu-și află însă loc într-o discuție serioasă, științifică. Respingînd aceste articole, Al. Piru măturisește, că ar fi dorit să înțelească în această culegere articolele lui Camil Petrescu despre „nocrăția necesară”, adică articolele cu cele mai grave confuzii ideologice, prin care scriitorul nega rolul de hegemon al proletariatului în dezvoltarea societății, atribuindu-l intelectualității.

Al. Piru se declară nemulțumit de faptul că Marin Bucur a îndrăznit „să vină peste capul lui Camil Petrescu” și să scoată la lumină articole, esuri, cronici literare și dramatice care nu figurează în volumul *Teze și antiteze*, tipărit de scriitor în 1936. Al. Piru se plasează, așadar, în continuare, pe aceeași poziție contrară principiilor leniniste ale revalorificării moștenirii literare, negînd larga acțiune de a scoate din uitare tot ceea ce reprezintă atitudine pozitivă, înaintată, tot ceea ce este interesant și valoros în activitatea din trecut a unui scriitor.

Considerăm că nu publicarea culegerilor din articolele lui Liviu Rebreanu și Camil Petrescu este abuzivă, ci părerea antiștiințifică ale lui Al. Piru, exprimate violent, cu un dispreț nejustificat atît față de scriitorii respectivi, cît și față de alcătuitorii edițiilor, chiar dacă acestea au unele deficiențe. Sarcina noastră este de a reda maselor de cititori tot ceea ce contribuie la cunoașterea deplină, multilaterală, a activității pozitive din trecut a scriitorilor noștri.

Teodor Virgolic

Miniaturi dobrogene

Postulul n-a-a adus și n-a lăsat pe locul o călătorie de bucură, cuprînzînd cîteva zeci de poezii ale maestrului de la (sîmîl mării, în titlul „Miniaturi dobrogene”.

Înainte de a scrie pe larg despre această plachetă, îi rememoram apările și dăm lista poezilor cuprinse în paginile ei: Aurora Coștescu, Vasile Petre Fătu, Nicolae Fătu, Mariana Filimon, Oct. Georgeșcu, Sînda Ghinea, Ioana Ilie, Eugen Lizeanu, George Mihăescu, C. Tîlșu, Năstase, Ștefan Popescu, Nina Preza, Ștefan Raicu, Paul Stoicescu, Mihai Teodorescu, Vasile Terzea și Ilinca Vartic.

Culegerea este îngrijită de Marin Forumbescu și a apărut în editura „Casa regională a creației populare” Dobrogea.

Un muzeu puțin cunoscut

De cîteva ani a luat înflorire, la sediul Uniunii Scriitorilor, un Muzeu al literaturii noastre, primul institut de acest fel din țară. Cu un început modest, Muzeul se dezvoltă în jurul lucrării prin nume-rouse și valoroase achiziții și donații, reușind să cuprindă astăzi un adevărat tezaur de manuscrise, fotografii, acte, documente și cărți privitoare la istoria literaturii românești de la independentă și începutul plin în zilele noastre.

Pare paradoxal faptul, dar așa este, publicățiile literare („Viața românească”, *Gazeta literară*, *Situația*, *Cluj* și *revista Luceafărul*) s-au manifestat în toate reprezentările prin expozițiile organizate în acest muzeu. Mai mult s-au expus de aceste manifestări publicății cum sînt „Măgazinul” și „Informația Bucurestilor”, ultima chiar cu o evidență atenție, pasivă și continuată.

Am propune direcției Muzeului ca expozițiile să se organizeze nu la hotel de la 21 de la elita etaj al clădirii din Șoseaua Kiseleff, ci într-un sălă din centrul Capitalei, care să fie cunoscută ca un loc permanent și tradițional pentru astfel de expoziții. Ne gîndim, de pildă, la una din sălile de la Bulvardul Maghera ale Fondului Plastic. Într-un astfel de loc, expozițiile, sînt de interes pentru documentele și manuscrisele lor, și-ar sporii neapăs de mult însemnătatea și utilitatea lor în opera de cunoaștere a fenomenului literar.

P. V.

La mina!

În sala s-a stins lumina, dar filmul încă n-a început. Nici n-a început curînd; mai sînt persoane intrînd în sala plîndu auto-buzului, mai sînt cîte doi cîntăci și s-a dus de-aia în jurul sălă și rezolvă problema, stau amîndoi, din politică, la picior, în sfîrșit, mai sînt studenți care trebuie să vină. Pînă una alta, pe ecran apărut un carul de C.E.C.

A, sînt foarte bune ministrii alese. Scrite, conșcie, și pline de poezie — ca filme. Ca reclama, sînt de asemenea bine venite și doborînd de îndărmînt pe care le poii pune în practică de cînt al leții de la film.

— Aragazul... acum va urma aragazul — îl spun eu solist.

— Nu, ADAS-ul — îmi răspunde soacra.

Pe ecran apără... o mină. Unde am mai văzut-o? A, e mina operatormii.

— Acum trebuie să urmeze aragazul...
Ast! Această mină. Secvențele conșcie murdare, pline de pete, de parcă ecranul ar fi fost luat la palmă. Carul de C.E.C. e unușor, că nici nu-și mai vine să mai deplă banii la C.E.C. „ADAS-ul” cel puțin e într-un hal înăi hal, cîți vine să mori, ne-assignat. Apare în sfîrșit și aragazul: un sfer de ochi și o bucată de carne. În rest aceeași mină... Statul sfer și înăi înăi: „Nu puneți mina, e periculos!” O fi dar de două săptămîni. Acum ești mureu mina și vîd că nu pîștește nimic. Ba urma degetele sale n-avea să se gesticuleze în jurul și pe un colț din filmul artistic. E revoltător! Stau un ceas la coadă, plîncesc trei lei și apăsăm și cînt de bani, ca să vîd niște amprente digitale!
Tovarășe operator! Idei cinematografele Volga, Miorla, Grivlia, să vrea să te cîntă... întregime.

Între anacronism și „avînt”

Prima ediție a „Viața românească” nr. 5, vînzătorii de la chioșcul nr. 24 a crescut și ase halucinant: s-a freat la ochi preț de un sfer de ceas. Apoi a început chioșcul și s-a dus de-aia în jurul sălă și rezolvă problema, stau amîndoi, din politică, la picior, în sfîrșit, mai sînt studenți care trebuie să vină. Pînă una alta, pe ecran apărut un carul de C.E.C.

Se știe cum apără pînă acum această publicăție: respectînd sferul academic, întotdeauna la un sfer... de an de la evenimentul respectiv. Numărul din ianuarie al „Viații Românești” apără la 1 mai, cel din mai la sfîrșitul lui august... și tot așa, fără să înceteze. Încet, încet, fiecare număr după o mîtură chibzuită. Acum ești mureu mina și vîd că nu pîștește nimic. Ba urma degetele sale n-avea să se gesticuleze în jurul și pe un colț din filmul artistic. E revoltător! Stau un ceas la coadă, plîncesc trei lei și apăsăm și cînt de bani, ca să vîd niște amprente digitale!
Tovarășe operator! Idei cinematografele Volga, Miorla, Grivlia, să vrea să te cîntă... întregime.

Moft

Din scrierile autorizată sîntm că marele Caragiale ar fi cînt „Uzica” nr. 11 din 15 iunie 1962. Și ar fi zis: Să-mi dea voie sferi mîștii păștii ca să se spună că numărul acesta este — pardon! — un moft. (Moft în înțelesul de... moft, n-avea.)
Ce l-a în determinat pe Nenea Iancu să se pronunțe astfel „vi-zavi” de revista noastră de satiră și umor?
Într-o revistă și a zădmir. După ceapeta înălțîndu-l pe Nenea Iancu cu un „adevărat” cîntăci astăzi pretentivului care l-a ferec să crezi că numărul este închinat aniversării marelui satiric, nămează „Una înorșată” Un caz senzational” de Sadi Rudanu (despre o moștină de țîl și îndrăgii țîre de cuprînt), niște poezii de un jata umor (una se intitulă „Mîștii noastre”) — cu versuri ca acestea: „Mîștii noastre și o pîșionă” De importanță asupra mondială). Sînt fost chîntă subiect de răpășit! Într-un ziar central din Capitală, o caricatură „pozitivă” deșie a scoală, niște pîșionă anoste etc.
A, dar să sim drepti. Tot l se rezervă lui I. L. Caragiale... două pagini. O poezie de Mîștii Pîșionă și reproducere din vol. 2 și 3 de „Opere ale lui I. L. Caragiale”).
Bine zice, Nenea Iancu.

M. S.

mult e dulce...

MINCĂRIME-N POLICAR SAU SHAKESPEARE

TRADUS

I Vrăjitoare: Unde?
II Vrăjitoare: În bu-ruienă.
Să ne-nîmpine Mac-beth.
„Buruienetului” de mai sus nu e decît o mostră din nota „nerăzuit în romî-nestie” a capodoperei lui Shakespeare, „Macbeth”, pusă în scenă la Teatrul Național. Aceleasi vrăjitoare buclăuce rostesc astfel de versuri:
Toate: Dublă truld, dublu-l tulburi: Arzi pîrjol, căldare, bulburi.
II Vrăjitoare: Mușchi de bălăreț drăgan Fierbi și coace-te-n cazan: Ochi de guster, limbi de brac

Bună, fulg de liliac (...)
Pentru farmecele tulburi
Ciorba iadului să bulburi.

Bălăreț drăgan, bună, brac... Orice pă-rere ar avea despre traducerea sa Aurel Vasilescu, pentru spectatorul care nu vine la teatru prezăcut cu un dicționar de ar-haisme, regionalisme etc., înțelesul unor asemenea cuvinte este cam... bulbure.

Cîntarea bizareriei în traducere o atînge Aurel Vasilescu în actul IV, tabloul 8, cînd a doua vrăjitoare spune:
Mincărimen-policar
Vine unul pîșmătar etc.
— Bine, veți zice dvs., acestea sînt vră-jitoare și, se știe, ele își permit unșori să vorbescă mai întortochiat și arhaic (cu cum unii critici își permit să fie „abs-consi”). Sînt de acord cu dvs. Să-l ascultăm însă și pe:
Lady Macbeth: Orîndul vieții lor nu e pe vecl.
Macbeth: O mîngîiere dar: pot fi loutfi, Să fii vitoasă: nu va fi zburat

Rondou-l schimnic liliacul, nici Testoul cărăbus, la-ndemnul scrii
Va fi bădut din moșfănde aripi
Șoptita nopții toacă și se va plîni
Un fapt de trîncă zvon.
Lady Macbeth: Ce fapt anume?
Macbeth: (...) Să curmi, să sfârși paternicul orînd.
Ce-mi dă fiori. E zbur-n murg” etc.
Nici cel mai „neoaș” bac din cel mai pîșmătar roman al unui scriitor sămăndarist nu vorbesc așa pe romînest, dar mi-te un rege... englez.
Artificialul limbajului, nepotrivirea de sensuri și se înțlesă la tot pasul. Se vorbesc despre niște steaguri „norvege” care „sfrîntă” cerul. Un personaj este rugat să-și facă chîntul „zîrbă” etc.
În concluzie, Shakespeare a fost... tradus. Întreaga traducere este o... „tragedie în 5 acte”.

cronica literară

Intrecut prin cruzime orice război de pînă acum, pierderile au fost incalculabile, dar chiar și în aceste condiții, oamenii sovietici au găsit în ei înșiși țaria de a rezista și a învinge cea mai teribilă mașină de război cunoscută vreodată de istorie.

Tragismul situațiilor înfiorătoare: dar oamenii nu sînt decepționați. Nici Sinilin, nedreptățit înainte de război, nici Sintov, rățăcit de redacția gazetei sale, pe ale cărui peripeții se axează acțiunea romanului, nici doctorița cu figură de fetiță, nici unul din acești oameni nu trătește stări apăsătoare de conștiință. Personajele sînt interiorizate, chinuite de gînduri, dar nu disperate. Se înfioară de ideea de a ucide, dar crimele fasciștilor le trezesc din această stare de ceturmare a conștiinței, condiția lor umană obligîndu-i să lupte cu ceea ce era pornit împotriva omului și a umanității. Nici unul dintre ei nu cunoaște blazarea. Se consumă de cîtă durere le este dat să vadă în jurul lor, de cite crime comit hitleriştili, de cite suferințe s-au abătut asupra oamenilor pașnici, dar nu rămîn niște ființe obsedate, aîrînd de durere în plin mîcel. Măreția acestor oameni constă în optimismul structural, care nu poate fi risipit cu obose și cartuşe. În spatele vitejilor se simte forța uriașă a orînduirii sovietice. Eroii lui Barbusse din *Focul* murmurau în tranșee nemulțumirea și ura, cu conștiința că sînt trîrți într-un război împotriva lor. Cîtă diferență între aceștia și eroii lui Simonov! Sintov se dăruie luptei, deși ar fi putut să se strecoare din focul frontului, însă stă pe place pe front cînd a ajuns la Moscova; altădată fusese rănit, încercut, rățăcit, pentru că victoria sau înfrîngerea în război însemna victoria sau înfrîngerea umanității și, deci, și a lui, ca om. Meșă, soția lui, acceptă voluntar să plece în spatele frontului hitlerist în acțiunea de partizană. Valentina Egorova, soția lui Sinilin, lucrează și ea într-un spital. Soția arivistului și omului lipsit de demnitate Baranov, care fuge ca un laș de pe linia frontului, deși e general, muncește voluntar ca medic. Malinin e rănit, fiul său și-a pierdut un braț. Sinilin nu așteaptă să i se rezolve situația lui de exclus din partid, deîntîm ai de zile dintr-o greșală și pleacă pe front. Destinul țării nu

pune în cumpănă cu o eroare condamnabilă. Sufărînta a pîtruns în viața fiecărei familii. Amenințarea patriei e o chestiune vitală pentru omul sovietic. În romanele lui Hemingway, eroul este un izolat, lipsit, de cele mai multe ori, de un ideal de luptă. Eroii lui Duhamel trăiesc războiul cu o resemnare stoică, îndurînd suferințele ca pe un datum. Romanul lui Simonov este o replică creatoare dată literaturii de război de pînă la el. Sufărînta eroilor săi nu e cu nimic diminuată, acoperită cu fraze lirice despre eroism. Oamenii îndură drame ceturmătoare: mame, copii dispăruți, uciși, „milioane de oameni” despărțite „de alte milioane de oameni”..., unități militare pierdute, însă oamenii nu devin niște ingenușchiași ai soartei crude. Atmosfera e sumbră, încercată; nu însă deprîntată. Simonov a pîtruns dramatismul acelor zile ale retragerii armatelor sovietice, cînd rezistența s-a încercat prin alălele sufletești ale oamenilor, nu prin tonelă de trol și prin aterizările în picaj ale avioanelor. Durerea umple sufletele, dar nu le copleșește. ci le aprînd pentru luptă. Personajele trăiesc crispări adînci ale sufletului, care poate vor lăsa pentru todeauna urme nevindecabile, însă conștiința lor comunistă îi ridică deasupra suferinții cotidene, urmărînd o finalitate grandioasă, care afectează viața colectivităților Duhamel i-a văzut pe soldații săi ca pe niște Christii rășignii pe crucea durerilor, Simonov ca pe niște titani ai vitejiei și-ai puterii. Rățăcirea lui Sintov și veșnica alternativă în care îl pune războiul între a fi și a nu fi, e departe de a semăna cu un calvar. Căci Simonov exprîmă metaforic imaginea unei forțe care nu va putea fi înăbușită în nici o condiție. Biografia lui e întreruptă de accidente, pîrîndu-se că de fiecare dată viața lui s-a sfîrșit. Omul dispăre însă temporar, dar, ca un izvor care, stăvilît, se ascunde pe sub glie de iarbă sau pe sub stînci, apărînd mai departe cu un debit mai mare de apă. Simonov reapare de fiecare dată mai puternic. El este ineputabil, cum ineputabil este poporul său în această încordare tragică. Pier ațitia viteji, dar golurile lor în linia frontului nu se simt. Simonov a cîntat

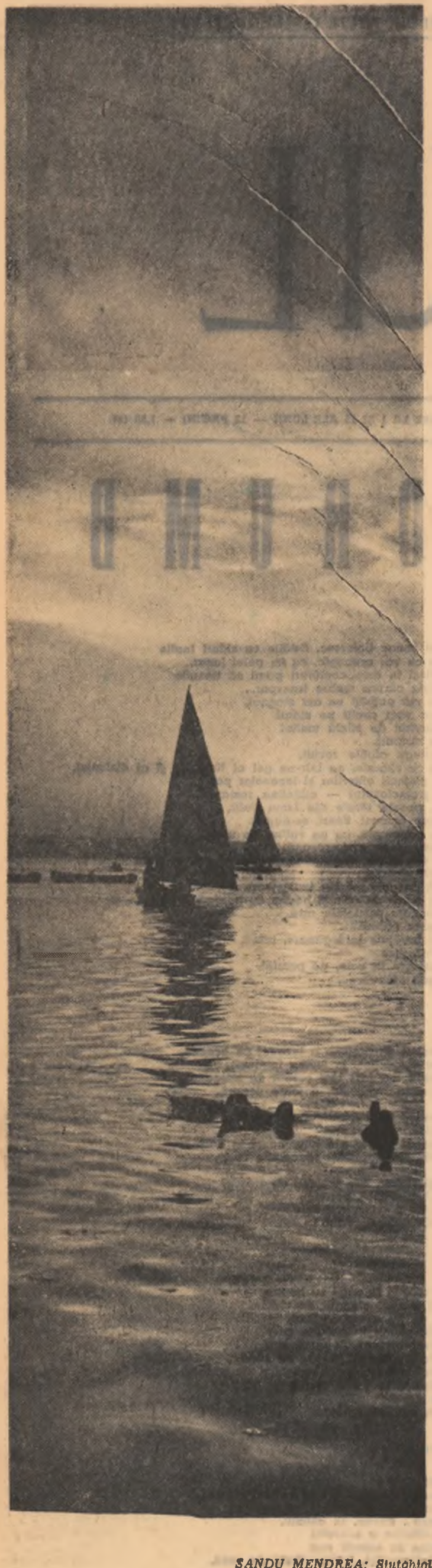
eroismul de masă, glăria milioanele de ostași necunoscuți, morți cu mina înclăștă pe armă și cu privirea plină de ură îndreptată spre cotropitorii. Durerea depășește limitele. Focul pustiște orașe și sate, cadavrele împînzesc cîmpurile rușești, moartea este pretutîndeni, seceră în dreapta și-n stînga, cu aviditatea de sînge a bestiei hitleriste. „E un fior al mării suferinți”, care trece prin toate conștiințele oamenilor sovietici, stimulator al rezistenței și al luptei.

Romanul se termină în plin război. Durerile n-au fost atenuate. Spectrul morții stăruie asupra fiecăruia dintre soldații și comandanți. Va fi încă mult de îndurat. Decemdată respingerea înmucuit din jurul Moscovei este aparent neînsemnată. Un orașel a fost eliberat de curînd. Însă ce semnificație primește în conjunctura ulterioară a evenimentelor această așezare pe care altădată ar fi trebuit s-o cauți cu degetul pe hartă! E începutul mării ofensive. Acolo trompeta ar fi putut anunța de acum cîntecul de biruință. Simonov nu încheie însă naratiunea în exclamații de bucurie din ziua victoriei. Războiul continuă să seceră cu nemiluita țineretea zecilor și miilor de oameni. Fîra încolțită devine mai feroce, sfîșie și omoară orice-1 cade în cale.

Drumul spre victorie trece încă printr-un șir lung de suferințe, peste riurile de sudoare și sînge ale oamenilor sovietici. Festivitățile, declarațiile patetice Elsec Malinin, Sintov, Sinilin n-au timp de așa ceva. El trec prin acest foc, călți, cu orice cîteacire le-ar lăsa pe suflete durerile.

Finalul romanului taie spur vltor o dfră de lumină și de optimism înclăștat.

Azi, romanul lui Simonov este o armă de ofensivă pe frontul apărării păcii, dovînd că oamenii care au implîntat steagul victoriei pe Reichstag nu pot fi intimidăți, în actualele condiții, de zarva belcoasă a revanșarilor occidentali. Romanul nu este numai un n categoric războiului, ci și un memento funebur pentru miștile înfierbîntate de aventuri militară. Peste mormintele lui Zalcicov, Danilov și Orlov niciodată nu va mai trece pasul vreunul cotropitor.

SANDU MENDREA: Stuttgart

K. Simonov: VII ȘI MORȚI

de Marin Bucur

Sintov, Serpilin, Kovalciuk, Zolotariov, Malin, care dintre zecile de personaje, trecute de ațtea ori pe primul plan al acțiunii romanului de război al lui K. Simonov, este adevăratul personaj principal? Dar comandantul Danilov, dar Zalcicov ori Orlov, morți pe cîmpul de datorie? Faptele de eroism înconună pe fiecare dintre ei cu lauri gloriei. Mulțimi de tineri, bătrîni, soldați, ofițeri, revărsate pe tot cuprînsul patriei invadate de trupele hitleriste, trăiesc într-o tensiune sufletească înaltă, eforturile lor sînt supreme. Dar, individual, nici unul nu domină în acțiunea romanului. În viziunea lui Simonov, — războiul de apărare împotriva invaziei hitleriste este războiul poporului sovietic, al milioanele de oameni, „frați și surori”, strînși pe linia frontului din impulsuri sufletești adînci, din chemări lăuntrice ale conștiinței lor. Victoria nu rezultă din comunicate și ordine. În șanțurile anti-tanc, în desigurile pădurilor, în ghețurile tranșelor, în spatele frontului, oameni oboșiți, nemîncați, săvîrșesc, cu sudoarea și singele lor, vărsate pe fiecare metru pătrat de pămînt, acte vitejești demne de cele mai înălțătoare epopei. O pădure de oameni se ridică, stăvilind puhoiul hitlerist. Tocmai această perspectivă largă, din care privește Simonov desfășurarea războiului, face ca romanul să cîștige în profunzime față de literatura mai veche inspirată din evenimentele război-

ului. Epopea acestui război, scrisă cu jertfă și cu suferință de necrezut, este rezultatul nu al unor operații de front, ci al unor înclăștări în care este prezentă țara sovietică însăși. Iar apărarea și lupta nu sînt numai o datorie a trupelor. Războiul de apărare mișcă în afunduri întreaga societate sovietică, încordează într-o singură putere toate e-nergile și potențele poporului. Simți, pe măsură ce situația se încordează, cum sufletul eroic crește, cum zidul apărării se înalță, cimentat de voința și entuziasmul de luptă al maselor. Însă acest zid nu se înalță în urale de bucurie și în liniște. Simonov a dezvoltat curajoz tragismul și tributul de durere plătit uriașei încercări. Pierderile sînt mari. Armatele încercute, trupe decimate. Hitleriştili ucid cu sadism bestial. Serpilin, comandantul brigăzii, este rănit. Sintov, gazetarul, de asemenea; din patru ostași scapă doar unul. Încercuirile se țîn lanț. Forțele scad, însă numai ca efective; puterea morală nu descrește. Lădița de campanie pe care o purtau cu ei ostașii pe front adună, ca într-un cimitir volant, documentele tovarășilor căzuți în luptă. Acest simț realist al scriitorului dă narațiunii romanului un sufl proaspăt. Romancierul nu cade în latura extremă, reducînd războiul la o decimare infernală, dar nici nu trece cu vederea prețul scump cu care s-a cîștigat războiul. Imaginea aceasta, departe de a decepționa, scoate la lumină o idee mult mai importantă: războiul hitlerist a

Volam, în convorbirile noastre despre măiestria literară, să păstrăm măcar o ordine quasi-alfabetică, și asta ca să înălțăm orice susceptibilitate, orice bănuială că urmărim vreo ierarhizare a scriitorilor solicitați de interviurile noastre. Până acum, (în fine și cu ajutorul lui Caragiale), am reușit să parcurgem vreo trei litere din alfabet (fără a le fi epuizat); dar insistențelor noastre nu ni s-a răspuns pretutindeni cu aceeași minimă sollicitudine și operativitate care să facă posibilă trecerea de la o literă de alfabet la alta, fără omisiuni (pe care nu le-am dorit) și fără întârzieri. Sintem nevoiți, așadar, pe măsură ce vom primi răspunsurile, să revenim la literele alfabetului parcure până acum.

Publicăm în numărul de față convorbirea cu tovarășa Lucia Demetrius. Conformându-ne datinei interviurilor noastre, hotărâți prin aceasta să aducem și câteva contribuții de istorie literară, am început și de data aceasta cu întrebarea referitoare la începuturile literare ale interlocutorului nostru. Așadar:

— *Vă rugăm să ne evocați debutul dvs.*

— Prima mea carte tipărită a fost un mic roman, „Tinerețe”. Spun: tipărită, pentru că între momentul în care am scris-o și cel în care a apărut, (1936) au trecut vreo doi ani, timp în care am

mos, plin de afecțiune, scăpător de inteligență, bun, bogat în gânduri, în amintiri, în cuvinte generoase. Chiar atunci când boala l-a ținut într-un fotoliu pentru ani întregi, pe el, neobositul, care alergase o viață întreagă ca să ajute un prieten sau un străin, ca să intervină pentru cineva sau să mângie pe altcineva, când mă așezam lângă el și pierdut în gânduri sau absent, nu mă recunoștea, dacă Elena, fiica lui, îi șoptea „Demetrius, tată!”, în ochii lui se aprindea o lumină și dreptă lui cruțată de boală mă mângia pe cap. Acest „Demetrius” trezea pesemne amintiri foarte vechi, mai vechi decât mine, ale unei tinereți în care, știu de la tata, prietenia avusese o mare însemnătate în cristalizarea fapturilor lor sufletești și fusese una din marile certitudini ale vieții lor zbuciumate.

Am și acum în minte, de când eram foarte mică, ochii ca niște immense diamante negre ai lui Tudor Argezi, cuvintele lui uluitoare, și marea violență, marea tineretă mereu scăpătoare a lui N. D. Cocea, păstrată până în ceasul din urmă.

— *Ați putea să ne evocați măcar una din ideile literare ale tatălui dvs, în legătură cu arta, misiunea și munca scriitorului?*

— De la moartea tatii s-au împlinit anul acesta douăzeci de ani. Dar de cite ori scriu o pagină, știu dacă lui i-ar fi plăcut sau nu. Aveam discuții, nesfârșite discuții zbuciumate în privința rostului literaturii. El susținea necesitatea mesajului ei social; în acea epocă influențată de curentele artei apusene, eu socoteam că literatura e destul să fie

aportul uriaș al culturii artistului. Se poate repeta pe sine la infinit, fără nici un folos pentru cei care îl citesc, dacă se mulțumește să tragă din sine numai firul, așa cum și-l trage păianjenul pe al lui, lipsindu-se de darul cotidian al realității și de tot ce-l poate da o lectură bogată și diversă, de la cele mai îndepărtate de meseria noastră noțiuni științifice, până la literatura tuturor vremurilor și cu insistență cea contemporană, cu precădere cea socialistă.

— *Povestii-ne întâmplarea cea mai memorabilă pe care ați văzut-o pe teren, în documentare, și, legat de acea întâmplare, arătați care e rolul unei cunoașteri adânci și multilaterale a realității.*

— Nu pot alege cea mai memorabilă întâmplare. Pot vorbi despre întâmplări, oameni, întâlniri pe care le țin minte pentru imaginea nouă a omului și a puterii lui pe care mi-au revelat-o. Am cunoscut în 1950 un medic tânăr care muncea cu un devotament, cu o dragoste, cu o sîrguință neistovită la crearea instituțiilor sanitare din comuna lui, la vindicarea oamenilor și la desțepirea încrederii lor în medicină. Nu pricepea destul, în acel moment, care e strinsa legătură între munca lui profesională și întreaga operă de refacere a țării, nu pricepea vigilența politică cu care trebuia să se înarmeze, nici sensul social al misiunii lui. Împărțea oamenii în bolnavi și sănătoși, și atât. Dar cineva lui era atât de profund, buna lui credință atât de certă, încît eu am scris atunci „Oa-

reia Partidul i-a deschis căi noi și l-a dezlegat aripile.

Dacă nu l-aș fi cunoscut de aproape, sigur că n-aș fi fost niciodată în stare să mi-l imaginez în toată frumusețea lui discretă, în toată măreția lui simplă.

— *Am ajuns, așadar, la relieful adevărului cunoscut de toți: cunoașterea vieții.*

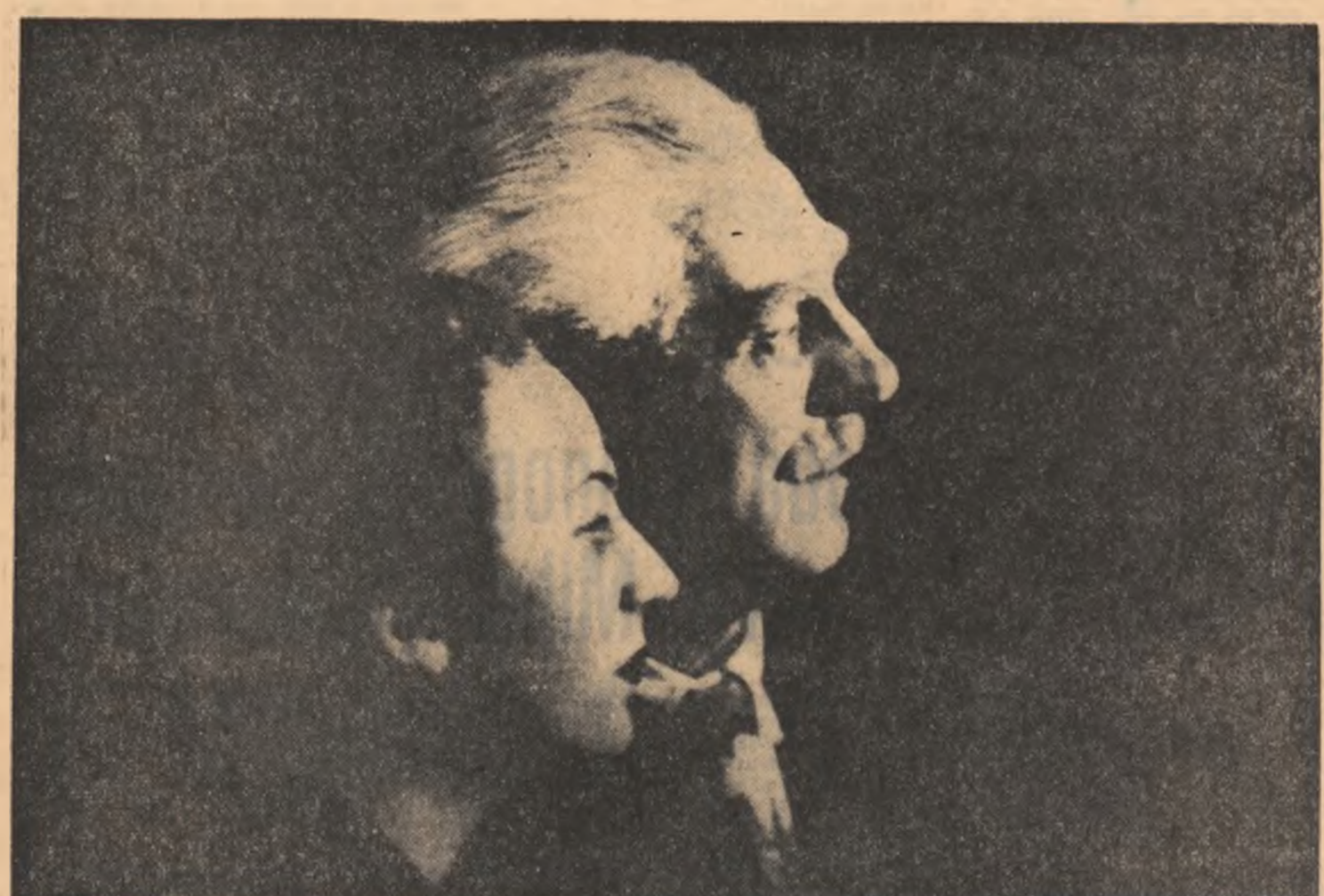
— Din birou, de acasă, nu se poate imagina ceea ce, în viață, cuprinde tot neșteptatul adevărului. Sintem tentați uneori să credem că fantazia scriitorului e mai bogată, are contururi mai surprinzătoare, resurse mai diverse decât realitatea. E absolut fals. Realitatea depășește ceea ce poate născoci o minte, chiar înaripată, chiar generoasă, de om. Scriitorul e unul, redus la el însuși, atîta vreme cît nu se alimentează din viața cea cu nemăsurate fețe și infinite profunzimi. În jurul nostru se cristalizează, din ce în ce mai fermă, lumea socialistă, în care toate valorile umane sînt puse în lumină. Ceea ce se spun eu, a fost spus de foarte multe ori prină acum, nu cuprinde nimic nou. Esențialul e și nu fie numai spus, să fie și trăit de toți scriitorii, esențialul este ca nici unul dintre noi să nu socotească vreodată că își poate limita munca de cunoaștere, că ochiul lui e atât de ager încît poate prinde din fugă, că a înmagazinat destul, ca să se lipească pe viitor de „teren”, că poate trăi din ceea ce a aflat pînă azi, ca o dată din alte vremuri, din zestre. Zes-

conștiință. Între prea marea satisfacție față de propria ta muncă și această autingiere în clipa în care ești nemulțumit de tine, există și calea echilibrată a lucidității, a cîntării cinstite și dețasate de propria ta persoană a lucrului tău, a exigenței, a muncii stăruitoare, încapătinate, fără întrerupere, ca să dobîndești de la tine ceea ce năzuiești să poți.

Cunosc bine amărăciunea și uneori iritarea de prim moment, cînd un lucru în care ai pus trudă și suflet, e criticat, e găsit incomplet, trebuie refăcut. Dar cunosc bine și liniștea cu care, mai târziu, dai dreptate celor care s-au aplecat peste munca ta, și refaci, și mai refaci o dată, și, în sfîrșit, închei. E cert că alții văd mai clar în scrisul nostru (cel puțin atunci cînd capul ne e încă fierbinte) cînd abia ne-a ieșit de sub mîni, și chiar dacă nu orice obiecte e interemtat, la fiecare în parte merită să te gîndești; pentru că nu-ți poți da seama, din capul locului, unde au ațîlțat multă dreptate decît tine.

Și aș mai vrea să spun tinerilor scriitori că atunci cînd ești în compania cu alții, lucru aproape inevitabil, mai ales în tineretă, să nu-ți alegă termenii de comparație minori. Să se măsoare cu mari autori, cu mari creatori, ca să-și dea seama de ceea ce n-au atins încă, și să-și ceară mereu mai mult. A te măsura cu scriitorii mici, numai ca să-ți recunoști superioritatea, duce negreșit la îngîmfare, la potolirea exigenței, la rămînerea în urmă, la înăbușirea oricărei dorințe de creștere. Și poate că mai bine e și nu te măsoari cu alții,

Interviu cu Lucia Demetrius despre măiestria literară

LUCIA DEMETRIUS ȘI TATA EI, SCRITORUL V. DEMETRIUS
FOTOGRAFIE DIN ANUL 1936

scris mare parte din nuvelele cuprinse în cel de-al doilea volum al meu, „Destin”, și în care manuscrisul s-a plimbat pe la diverse edituri. Eram prea sfioasă ca să-l duc eu însămi; îl duceau prietenii pe care îi dobîndisem de curînd, datorită primelor fragmente apărute din acea carte; îl duceau Mihail Sebastian, Camil Baltazar, Ury Benador și alții, care aveau încredere în el și care împingeau pretutindeni același refuz. Pînă la sfîrșit, ea tot a apărut, datorită unui mare prieten, celui care mă îndemnasă să încep să scriu și imi apucase primele pagini, lui Camil Petrescu.

— *Care era opinia tatălui dvs? Doar era și el scriitor.*

— Tata ar fi vrut să mă vadă scriind literatură de cînd eram încă adolescentă; ar fi vrut, dar cum respecta inclinațiile firești și voința celor în care avea și încredere, mă lăsase, suspînșind, să fac conservatorul de artă dramatică și să debutez în teatru. Bănuia că în lupta care se dădea atunci ca să obții și să menții un loc în teatru n-am să știu să înving, și avusese dreptate. Mi-aduc aminte că eram încă în liceu cînd venea acasă cu ziarul în care apăruse cite un articol de Mihail Sebastian (între noi nu cred că era o mare diferență de vîrstă, dar el a debutat devreme) și mi-l arăta cu oarecare tristete: „Uite, asemenea copil să fi avut eu!”

— *Dar după ce ați început să publicați și dvs. cum a primit intrarea fiicei sale în literatură?*

— Mai tîrziu, cînd am început să scriu, bucuria lui era amestecată cu neliniște, cu nemulțumiri uneori. Dragostea și prietenia care ne-au legat nu-l orbeau. Era mai exigent față de mine decît față de alții și se temea mereu ca nu cumva să mă apuciez ca un părinte, nu ca un străin obiectiv.

M-am mirat totdeauna că a vrut să mă vadă scriind literatură, el, care n-a avut o viață ușoară pe apele turburii ale scrisului românesc de atunci, el care știa cite piedici îl stătuseră în drum, de cîntă nepăsare sau ostilitate se lovice, cu deprinderen lui de a spune adevărul, cu încăpățînarea lui de a nu fiata pe nimeni, cu singurătatea lui voită, rezultat al unui îndelung și amar dezgust pentru moravurile vremii.

— *Am dori să ne evocați prietenile lui literare...*

— Din prietenii din tinerețe rămăsese, da, cu Tudor Argezi, cu N. D. Cocea, cu Goga și Gala Galaction. Îl iubea mult pe Argezi și pe Cocea, îl mai vedea uneori, dar pe doctorele, pe blîndul, pe admirabilul Galaction l-a avut aproape pînă în ultimile lui cesuri, pînă la căpătîiul patului de spital în care a murit tata. După moartea tatei, Gala Galaction a rămas, pentru mama și pentru mine, un sprîjin moral, un prieten fierbinte, un om care îți intra în casă ca o zi de sîrbătoare, fru-

frumoasă în sine, fără să cheme cititorul la un adevăr anume. Sint ani de zile de cînd am priceput justetea poziției tatii și de cînd îl închin în gînd ceea ce scriu azi. Mi-aduc aminte cum dădea din cap uneori, cînd o năvălea la mea: „Deh! tată, o fi — n-o fi!”. Nu-l mulțumea pînă la capăt. Poate că azi ar spune „e!” și jur că mi-ar cere mai mult, mai bine încă.

— *Să trecem acum, cu voia dvs, la un domeniu legat direct de meșteșugul literar, cum se dobîndește și ce relații stabilești între ea și cultură?*

— Nu vreau să dau definiții și nici nu pot s-o fac atît de bine cum ar face-o un estetician sau un critic literar. Imi închipui că e modul de a alege din mîile de aspecte pe ce care îl găsești caracteristic pentru fenomenul care te solicită în acel moment, și de a găsi forma corespunzătoare acelu aspect, forma cea mai apropiată, de expresie, dintre din nou mîile de forme în care un scriitor poate îmbrăca o temă, un subiect.

— *Puteți da câteva exemple care să ilustreze această idee?*

— Un scriitor poate avea stilul lui propriu, arhitectura lui obișnuită, proprie, limba lui proprie, dar are, și trebuie să aibă înăuntrul lor, modalități, tot proprii, dacă voii, variate și corespunzătoare obiectului. Marin Preda are în „Moromeții” o anumită duritate, o lipsă de cruțare, un anumit sarcasm, dacă vreți, pe care nu-l mai are în „Desfășurarea”, rămînînd el însuși, cu marile lui calități. Umorul lui Mirodan n-a pierdut nimic din sprîntecă și ascuțimea lui în „Ziaristii”, dar e de altă natură în „Celebrou 702”. Mihail Beniuc are pe rînd transparența și suavitatea unei arpi de libelulă, cînd scrie versuri de dragoste, și o vigoare de stil, cînd își traduce în vers sentimentele revoluționare. Măiestria nu face să piară undeva, prin străfunduri, personalitatea scriitorului prin acest efort de adaptare a mijloacelor de expresie la obiectul imbrățișat, ci este, dimpotrivă, una dintre mariletribute ale personalității.

— *Exemplele invocate sînt într-adevăr elocvente...*

— N-am vrut să dau definiții, și luncet totuși în ele, în aceste definiții cu totul personale și poate subțere. Legătura între măiestrie, talent și cultură? Socotesc că acest factor care se numește talentul, care e greu de definit, dar destul de ușor de sesizat, adică el în privința căruia puțin timp rezistă dubile, dobîndește prin cultură și experiență — în sensul de muncă susținută, stăruitoare, exigentă — măiestria despre care vorbim. Un talent poate rămîne, din nefericire, toată viața haotic, primar, fără o muncă organizată și conștientă, fără

menaj de azi”, intuind evoluția lui viitoare, sigură în inima mea că medicul nu va crește altfel decît eroul piesei. Și medicul l-a depășit, în viață, de mult pe erou. Toate calitățile lui firești sînt azi luminate de o mare luciditate politică, toate virtuțile lui omenești dau naștere la acțiuni cu larg orizont, pentru că modelul viu al eroului meu înțelege și strînsa legătură dintre fenomene și marele obiectiv al tuturor acțiunilor înlănuțute.

— *Dar figure de țărani? Și mă refer la figure de oameni noi, caracteristici epocii noastre.*

— Am cunoscut figure admirabile de țărani. Urmăresc de cîtiva ani viața a doua sate, unul în care s-a înființat mai de mult o gospodărie colectivă și altul în care ea s-a încheag abia în primăvara asta. Mi se pare că e foarte folositor pentru scriitor, în afară de multele călătorii pe care le poate face în toată țara, să păstreze legături de continuitate cu anumite locuri, cu anumite colective și oameni, ca să-și dea seama pas cu pas de creșterea lor, de elementele care o determină, de felul în care se petrece schimbarea, ca să se poată bucura de fiecare etapă și din această bucurie să creeze firesc, cunoscînd depîn și adînc, literatura. Am întîlnit de curînd la Coșereni, în raionul Urziceni, unde mă duc dese, un țăran despre care președintele — Nicolae Micșan, deputat în Marea Adunare Națională, un om cu largă pricepere și mare energie — îmi vorbea de mult și pe care nu izbuteam să-l cunosc. Nu seamănă de loc cu eroii pozitivi ai pieselor noastre, în sensul că — să fiu iertată de scriitori, dar observația mi se adresează și mie, — nu iese din gura lui niciodată nici un fel de lozinci. A primit partidul în plin în inima lui, fiecare acțiune a lui e luminată de înțelegerea sensului ei, a fost primul care s-a înscris, cu ani în urmă, în gospodăria colectivă, muncește cu un zel tăcut și înfînit, e brigadier și oameni îl iubesc și-l ascultă. E totdeauna frunțaș. Ia cuvîntul numai în momentele în care e necesar, chiar cînd stă de vorbă cu tine își cumpanește mult gîndurile și-și cerne rar vorbele, măsurate, pline de sinceritate, vorbe în care răsună tot sufletul lui, toate gîndurile lui drepte și adînc.

Chipul lui e plin de blîndețe, sub o asemenea înfățișare n-ai putea bănui că se ascunde o energie fără capăt, o principialitate fără știrbiri. Nu are figura clasică a unui erou și este, totuși, unul dintre acei eroi-constructori, așa cum avem cu mîile, cu zecile de mii, în țara noastră, de care trebuie să te apropii ca să le înțelegi măreția, frumusețea, forța. Biografia lui e aceea a țăranelui îngropat pînă mai ieri în neștiință și mizerie, că-

treia asta se perimează și se reduce vîzînd cu ochii, de vreme ce în fața noastră, în jurul nostru, realitatea crește nemăsurat și neconștient, de vreme ce privirea cea mai ascuțită nu poate pătrunde cu eficacitate în ziua de mine, ca să-i deslușească întreaga complexitate și frumusețe, nenumăratele și feluritele chipuri ale acestei frumuseți.

Pentru că vorbeam de întâlniri memorabile, iată, am fost la Reșița acum zece ani. Am văzut atunci halele uzinei, laminatoare, cuptoarele, furnalele. Mai văzusem și alte uzine, dar grandioarea Reșiței m-a uluit și emoționat profund. Am încercat să prind cîteva imagini într-o năvelă scrisă ceva mai tîrziu: „Oameni și jivine”. Era foarte puțin, dar M. Davidoglu își scrisese admirabila lui „Cetate de foc” și mi-am căutat temele pieselor pe alte meșuguri. Am cunoscut atunci și publicul reșițean la cîteva piese. Reșițianii viu, erou public nou, proaspăt. M-am întors la Reșița anul trecut. Din capul locului peisajul era schimbat. Ceea ce atunci mi se părua mare impresionant, acum e grandios. Am reîntîlnit publicul în noua sală de teatru. Mai exigent, mai priceput și mai atent, dar tot atît de cald, de interesat.

Mi se pare că orice om din țara noastră, scriitor sau nescriitor, cu sau fără gînduri de documentare, ar trebui să treacă odată pe acolo, să intre în halele în care metalul e stăpînit, domesticit, prefăcut, să vadă luminile care nu se sting din seară pînă în zori, flăcările care urcă în adîncul văzduhului, să audă vîietul lor necumutat, vibrarea marilor mașini neobosite, să vadă muncitorii dominînd mașini și valori de metal incandescent, cuptoare și furnale, ca să priceapă pînă în adîncul lor, cutremurații, cît sintem de puternici, cît de puternic e omul, cît de minunat, ca să priceapă dimensiunile pe care le ia construcția socialistă.

Și nu numai la Reșița! Oriunde, în toată țara.

— *Ce tendințe se pot descifra în drumul de viitor al dramaturgiei noastre realist-socialiste?*

— Am avut, nu de mult, o sechință a secției de dramă a Uniunii Scriitorilor, în care s-a discutat pe larg șantierul de creație al dramaturgilor. Cred că stagiunea viitoare va fi mult mai bogată în piese originale decît cea care se încheie acum, la începutul verii. Scriitorii sînt atrași către problemele agriculturii socialiste, către probleme de etică, de atitudinea omului față de muncă, de sarcinile lui de constructor, către profilul nou al conștiinței umane — care s-a născut în epoca noastră, în epoca socialismului. Nu sînt probleme noi față de ultimii ani precedenți, dar cred că dramaturgia se apropie de esența lor și că, în urma Conferinței scriitorilor, îl animă o dorință nouă de a ogîndi în scris conflicte cu adevărat rupte din realitate, aspecte cu adevărat culesse din viață. Cred că numai această voință fermă de a prinde din urmă timpul care parcă în ultima vreme ne depășise, e în stare a ne ține în ritm cu el, lucru care nu e ușor, pentru că ritmul vieții noastre e foarte viu, e foarte rapid. Dar a scrie nu înseamnă a face un lucru ușor, și dacă a te ține în pas cu vremea e greu, greu să fie, dar să-ți izbutească. Cel care simte mindria de a se numi un constructor al conștiinței omenești, să fie alături de ceilalți constructori, nu în urma lor.

Cred că mai există o profundă tendință de înnoire a formei teatrale, a formulei dramatice. Fără îndoială că nu se poate scrie despre lucruri noi în forme vechi, că un conținut de viață proaspăt și dinamic nu poate intra într-un clișeu vechi, îngust, făcut odată pentru a cuprinde ceea ce atunci îl era potrivit. Socot însă că nu se pot căuta forme în chip independent, de dragul lor, fără ca ele să fie dictate cu necesitate de conținut. Cred că un conținut nou sparge singur formele vechi și le creează pe măsura, pe potrivă lui. Riscul de a căuta noi forme arhitecturale, cu gîndul numai de a fi original și nou, duce la confundarea în obscur și confuz a ceea ce ai de spus. Nu mai punem la socoteală faptul că foarte des aceste „noutăți” se repetă.

Panica de a fi vechi trebuie să ne stăpînească numai în raport cu ogîndirea marilor prefaceri din jurul nostru, a creșterii colidene a conștiinței omului contemporan, a surprinderii conflictului între static și dinamic, rămînere în urmă și zbor cutezător, umbre în conștiință și mari lumini atotcuprinzătoare, în raport cu incetneala noastră de a le vedea, de a le zugrăvi în literatură. Forma nouă se naște din nevoia firească de a le exprima credincios, cu dinamica lor, cu vitalitatea lor, cu tinerețea lor, cu adevărata lor culoare.

— *Dacă ați fi solicitată să scrieți o prefață la volumul unui tînar scriitor debutant, ce i-ați spune la începutul drumului său în literatură?*

— Nimeni nu poate spune „faceți ca mine”, viața că nici unul dintre noi nu e mulțumit de el pînă la capăt. Știm bine că am trecut pe lângă lucruri pe care n-am izbutit să le vedem bine, sau pe care le-am văzut și le-am lăsat să zacă în noi, fără să le dăm grai. Știm bine că uneori se putea scrie mai bine, construi mai solid, se puteau găsi imagini mai precise și mai expresive, se puteau economisi detalii inutile, se puteau desena chipuri omenești mai puternice și mai tipice. Singurul lucru care te consolează, este că mai ai timp în țea ta, că miine vei face mai bine. Dar această aminare de azi pe miine, această consolare care te face să te mulțumești totuși, sau cel puțin să te liniștești cu un fel de provizorat care pentru oamenii din generația mea nu e recomandabil — și de cite ori, vai! mi-am spus că miine voi scrie mai bine decît azi, — nu e recomandabil nici pentru cei tineri. El poate deveni o obicei de durată, se poate împămînteni în

să te măsoari cu viața, care are, în adevăr, dimensiunile pe care trebuie să viseze creația să le atingă...

La sfîrșitul convorbirii noastre, i-am cerut tovarășei Lucia Demetrius să ne dea o fotografie pentru ilustrarea interviului. Cu emoție și sfîlcire, ne-a înmînat fotografia mai veche în care dînsa apare lîngă chipul încărunțit de ani al tatălui ei, scriitorul V. Demetrius. După ce i-am mulțumit pentru bunăvoința cu care ne-a răspuns la întrebări, Lucia Demetrius ne-a făgăduit, într-un viitor apropiat, cîteva evocări mai ample ale scriitorilor dispăruți, pe care i-a cunoscut în climatul atît de fertil și de generos pentru prietenia literară, în casa părintească, lîngă personalitatea blajină și discretă a scriitorului V. Demetrius.

Petru Vintilă

E ora cînd lucrurile au aceeași culoare și cînd toate jetele sînt frumose. Te oprești în locul știut și consulți ceasul: mai e un sfert de oră! Incepi să te plimbi încolo și-ncăcepe. Ca să nu îți se gîndească neștiința și compoi o mîmă gravă și concentrată, de contabili care-și inventariază gîndurile. Au mai trecut două minute... și pare că te-ai depărtat prea mult de locul întâlnirii și alergi într-un suflet spre casașul vostru (al 15-lea, cum dai colțul); n-ai oenit. Ce să faci? Te oprești lîngă castan și privești strada. Chiar în fața ta se construiește un bloc. Se văd geșturile zorite ale muncitorilor, li se aud vocile, împletite cu zgomotul de cunoscute ale macaralelor, ale găleților alunecînd pe scripete, ale cărămizilor aruncate din mîină în mîină. Observi, că, de fapt, pe toată partea aceea e străzii, au răsărit clădiri noi, cu o linie arhitectonică elegantă, în culorile vii, zimbitoare, de parcă ar sta mereu cu ochii în soare. Strada ta se prîmînește... Strada... Niciodată nu te-ai gîndit la ea, n-ai luat-o în seamă, deși zilnic o străbăi de douăzeci ori.

Undeva, la o fereastră se aprinde un bec și exemplul e molipsitor, ca un cîntec de cocoș într-un sat: peste cîteva clipe te pomenești în mijlocul unei adevărate galaxii de lumini, Globurile și tuburile fluorescente par niște lîmpuri de argint. Parcă acum observi pentru prima dată și rîndurile de pomi înfloriți — originale flacoane de parfum vegetal — de la marginea trotuarului, și oamenii, și mașinile rulînd pe asfalt.

O năuță! De la nu știu care stare cișilă un automobil descoperă pîmîbă prin inima Bucureștiului fericea și nerăbdarea unei tinere perechi. El, călcat și scrobît pînă-n dinți! — Cum observă cineva lîngă mine, zîmbeste puțin simțgherit, ca și cînd ghicise de lîngă el i-ar sta în brațe. Ea — numai vîntul, numai zîmbet, numai fiori, li șoptește ceva, prîvindu-l dulce... Ce? — se întrebă automal, cîncetă de îndăcșeriți. Poate: „Te iubesc, iubitul meu scump”. Ori: „Dramă, să fie clar, banii sîi în et”. Cine știe? De pe trotuarul li se aruncă fiori. Cîteva albine, cu instinctul mierii în sine, zboară pe deasupra mașinii, ca niște helicoptere mici. Fluturînd batiste, tîna pereche dispăre... În „negura” căsniciei. Ce să-i faci? Așa se întîmplă în dragoste. Unele prietenii prea lungi se termină în mod inevitabil cu căsătorie; altele se termină cu... bine.

Mai sint cinci minute...

Îți întorci privirea spre trotuar. Trotuarul animat pare o scară rulantă. Oameni, zeci, sute de oameni, se duc, vin. Ii vezi, li simți respirația, prinzi frînturi de conversație. Se discută despre filme, rochi, butelii de aragaz, Florin Piestic, instalații de lumină, tubiere... Vîntul e elev și o elevă trezindu-se candid de un deget, învaltuți într-o undă de poezie. Se văd copoi duînd cu gravitate servieta tăticului, în timp ce tăticii poartă în brațe, cu aceeași gravitate, urzuleții și iepurași fragedori lor odrasle. Strada. Cite nu se pot spune despre acest adevărat fluviu citadin?

Consulți din nou ceasul. A, dar iată-o și pe Liana. (Ce nume! Parcă-ți vine să-l sâruiți)

— *Am întîrziat mult? — se alintă ea. Ce-ai făcut?*

— *Am descoperit strada...*

Mîna ei e catifelată și luminoasă ca un suris. Te privești în ochii-i mari, albaștri, și te vezi fericit... Liana!

Dar să vă lăsam singuri.

Marin Sorescu

„SIMETRII“

Foto: DAN GRIGORESCU

Prozatorii „generației a patra“

Avântul din ultimul timp al literaturii sovietice, manifestat prin bogăția de opere, prin varietatea lor, prin căutări noi, reflectă etapa nouă pe care o trăiește poporul sovietic, momentul de cotitură determinat de istoricele hotărâri ale Congreselor XX și XXII ale P.C.U.S.

Lă acest avânt al frontului literar sovietic participă reprezentanții celor mai diferite generații de scriitori. Cei mai tineri au avut prilejul să urmeze, de curând, în paginile revistei *Novii Mir*, noul roman al lui Konstantin Fedin, *Rugul*, a cărui publicare coincide aproape cu aniversarea a 70 de ani de la nașterea scriitorului. În numărul următor, revista a publicat năvelul a doi începători, Tatiana Ešenina și Vasili Rostiaikov, ale căror nume și-au făcut în acest fel intrarea în viața literară sovietică. Paralel, s-au tipărit lucrările aparținând scriitorilor din generația mijlocie (Alexandr Tvardovskii, Vera Ketińskaia, Vera Panova, Arcadii Pervențev, Vasili Ajaev etc.) sau celor care acum trei-patru ani erau debutanți, iar astăzi sunt nume cunoscute, apreciate, frecvent întâlnite în paginile revistelor, ades citate în diversele discuții literare (V. Tendriakov, G. Baklanov, Iurii Bondarev etc.).

Și dacă un semn al avântului literaturii sovietice este numărul mare de opere publicate, un altul, nu mai puțin interesant, este apariția continuă de noi și valoroase talente. În critica sovietică din ultima vreme se vorbește cu insistență despre schimbul tinăr de scriitori. Acest schimb se manifestă deopotrivă în domeniul poeziei (Evtušenko, Rojdestvenski, Vosnesenski, Poperecini, R. Kazakova etc.), ca și în cel al prozei, unde, după afirmările cu succes ale lui Kuznețov, Bondarev, Baklanov, Kazakov, Lipatov, sint de menționat primii pași promițători ai lui B. Serguenkov, V. Rostiaikov, E. Stavski, G. Gladilin, G. Konefki, V. Voinovici etc.

Indiferent de termenii care se folosesc — „schimb de miine”, „tindă generație”, „generația a patra de scriitori”, — ne dăm seama că problema nu ține, desigur, de virsta celor indicați, ci este vorba de a denumi o categorie de autori reușiți prin epoca debutului lor în literatură.

Tinara proză sovietică, despre care ne vom ocupa în cele ce urmează, poartă o incontestabilă amprentă de varietate stilistică, reprezentanții ei au personalități bine marcate. Cifitorul recunoaște de îndată maniera sobră, reținută, accentele tragice caracteristice năvelisticilor lui G. Baklanov, pornind de la prima sa scriere *Pentru o palmă de pământ* până la *Un munte de durere*, recent apărută. *Lirismul accentuat*, evocarea subtilă de atmosferă, textul impregnat de sugestii, sint specifice năvelului și schițelor lui Iurii Kazakov.

Arta narațiunii și a compoziției armonioase dar simple, pricepera de a dezvălui prin fapte și cazuri cotidiene sau individuale semnificații generale — sociale sau filozofice — sint specifice scrierilor lui Anatoli Kuznețov (Con-

tinuarea legendei, *Femele*, *Pulsul vieții* etc.) și le deosebesc de cele ale lui Vil Lipatov, caracterizate prin acțiuni încordate, momente dramatice, confruntări acute de opinii și poziții de viață (Pe firul apei). Felul de a scrie al lui Boris Serguenkov, cu notele sale de fină poezie a naturii, cu umbra de ușură melancolică, nu va putea fi confundat cu cel al lui V. Voinovici sau G. Konefki, mai aspru, mai lapidar. Totodată, aceste individualități literare sint legate între ele prin anumite orientări și preocupări comune, prin problemele tratate și rezolvările apropiate date acestora.

„Tinara proză” este, în primul rând, puternic străbătută de suflul actualității, de ceea ce frământă pe oamenii sovietici din zilele noastre. Iar eroii pe care îi zugrăvește sint figuri reprezentative pentru societatea sovietică de astăzi. Este o ancorare puternică, adincă

Tatiana Nicolescu

în realitatea epocii, care determină o înbrășare largă, o înfășurare profundă și convingătoare a contemporaneității, așa cum se arată într-un articol recent apărut în revista „Kommunist”.

Realizarea portretului veridic, convingător, — spiritual și moral — al omului din zilele noastre este, în esență, sarcina principală pe care și-a asumat-o tinăra proză sovietică. Și, mai precis: portretul tinerilor din zilele noastre, al celor care au în față sarcina de a construi societatea comunistă, al celor care vor fi cetățenii ei. Desigur că o atare misiune nu este din cele mai ușoare. Faptul că putem cita o serie de succese în realizarea ei, că putem discuta despre rezolvări interesante și valabile ale problemei „eroului timpurilor noastre” ne dovedește că această a patra generație este reprezentată de scriitori înzestrați.

Prozatorii din „generația a patra” își înfășurează de obicei eroii în căutarea drumului în viață, în cercetarea locului pe care trebuie să-l ocupe în procesul istoric, uriaș, de furtare a lumii de miine. Așa ne-a apărut acum cițiva ani eroul romanului *Continuarea legendei de Anatoli Kuznețov*, care, într-un fel, a deschis această problemă, a „căutării drumului în viață”, în proza sovietică contemporană. Iși caută locul în viață, în muncă, în societatea sovietică din zilele noastre Tosia Kosițina (Felișcanele de Boris Bednii), Stepa Verholanțev (Pe firul apei de V. Lipatov), Goșka Iarovoi (Casa în care locuim de V. Voinovici). Atenția scriitorului se îndreaptă spre cercetarea „dinamicii sufletului uman”, pentru a folosi o expresie a lui N. G. Cernișevski. Analiza psihologică, realizată prin măturisiri, monologuri interioare, autoca-

acterizări ale eroilor sau prin notații amănunțite, ocupă un loc important în operele tinerilor prozatori sovietici.

Prozatorii „generației a patra” își aleg, de regulă, ca eroi personaje din cele mai obișnuite, lipsite de trăsături care să iasă din comun. Este semnificativă caracterizarea pe care A. Rekecin și-o face lui Nikolai Babușkin (Tinerete fără experiență) prin gura unui alt personaj al romanului: „Simți de la început în el ceva obișnuit, acel obișnuit care la verificare poate fi mai prețios decit neobișnuitul”. Cu aceste personaje autorii dezvoltă atita bogăție sufletească, caractere atit de nobile, principii morale atit de sănătoase și de solide, încit ne dăm seama că o generație de asemenea oameni obișnuți va fi juri fapte cu adevărat neobișnuite, mărețe. Tosia Kosițina, la prima vedere o fetișcană steasă, banală, este de o puritate morală desăvârșită care nu poate să nu înrăurească în bine, să nu se transforme și pe cei cu care ea se înfămează în viață. Nikolai Babușkin este și el aparent simplu, obișnuit, dar ce țarie de caracter, ce suflet larg, câtă energie se află în acest om!

Tinerii pe care îi găsim tot mai des înfășurați în proza sovietică din zilele noastre sint oameni tari, drepti, cu sufletul deschis. Ei sint oameni răspunderilor și ai datoriei, ei înțeleg mișinea ce le revine, felul spre care merg.

Ei intră în viață cu privirea ațintită înainte, chibzuid, meditind, căutind să găsească soluții problemelor pe care existența le ridică în fața lor, să tragă concluzii, să facă generalizări. Dar, totodată, ei participă intens la muncă, la sarcinile încredințate de societate, trăiesc din plin, cu bucurie și sinceritate, viața epocii și a generației lor. De aceea, toate potențele lor spirituale sint larg solicitate: sentimentul, rațiunea, inteligența, voința. De aceea, ei sint înșuflești de un adevărat și puternic umanism, sint călăuziți în toate faptele lor de o idee lăunioasă: „omul să fie omului frate, tovarăș, prieten”.

Și scriitorii sovietici tineri, și tinerii eroi înfășurați în operele lor sint mobilizați de chemarea înflăcărată, ce poate fi considerată ca o lozincă a generației lor, afirmată în versurile lui Robert Rojdestvenski:

„Sint fiul credinței în soare / ce străluce printru norii fișii / Sint fiul credinței în munca omului!... / Sint fiul credinței / în ziua de miine / așa cum o vreau / în oamenii / cu sufletul larg ca drumul / sinceri și / valoroși”.

În anul 1959 apărea la Moscova prima monografie închinată lui Mihail Sadoveanu.

Cunosător profund al operelor lui Sadoveanu și posednd numeroase informații privitoare la evoluția literaturii rominești, autorul monografiei — V. Sugoniai — are meritul de a fi prezentat cititorului sovietic cîteva din problemele cele mai interesante ale creației sadoveniene (cum ar fi, de pildă, problema romanticismului și a realismului critic în arta marelui nostru povestitor). Cele șase capitole ale creației poartă titlurile: 1) Copilăria și adolescența; 2) Tradiții democratice ale familiei. Folclorul; 3) Atmosfera social-politică a timpului. Tradiții literare. Primele manifestări în presă. „Domnișoara M... din Fălticeni”; „Dușmanii”; „Doi copii”; 4) De la cucerirea creației independente. Romanticismul lui M. Sadoveanu. „Ivanușca”; „Șoșimii”; 5) Recunoașterea socială a scriitorului. Realismul critic al lui M. Sadoveanu. „Ion Ursu”; „Păcat boiereșc”; „Pădurea”; 6) Anii succeselor și infringerii. „Străgă Lăpușean”; „Varlaam și Ioasă”; „Baltagul”; 7) Pe drumul spre realismul socialist. De la „Ion Ursu” la „Mitrea Cocor”.

După cum se observă, Sugoniai analizează opera lui M. Sadoveanu din punctul de vedere al metodelor de creație: romanticism, realism critic, realism-socialist, dezbătind totodată și problema sămănătorismului și a poporanismului. V. Sugoniai urmărește evoluția scriitorului în etapele mari istorice (pînă la primul război mondial, perioada interbelică și după 23 August 1944), ținind seama de cele mai importante opere scrise în acest răsîmp. E drept, titlurile capitolelor nu dănumesc cu exactitate aceste perioade, amintind și de unele opere care nu sint semnificative pentru respectiva etapă a creației („Dușmanii”, „Doi copii”, „Pădurea”, „Varlaam și Ioasă” etc.).

O observație critică interesantă pe care o face V. Sugoniai privește problema coexistenței romanticismului și realismului în opera lui Sadoveanu. El afirmă că romanticismul nu dispare în creația lui Sadoveanu o dată cu apariția realismului, ci conviețuiește cu acesta, mai cu seamă în lucrările istorice. Astfel, se precizează de fapt că romanticismul său este activ, democratic, datorită contactului permanent cu folclorul. Cercetătorul detașează particularitățile realismului critic al lui Sadoveanu din perioada de creație ce pînă la primul război mondial. Încadrind această creație între opera influențată de realismul lui Caragiale, V. Sugoniai observă înfluența poporanistă pe care o are asupra lui Sadoveanu, în descrierea vieții de oraș a lui Ion Ursu.

Un loc deosebit îl ocupă, în cercetarea lui V. Sugoniai, literatura de după 23 August a lui M. Sadoveanu. După o trecere în revistă a noilor realități sociale, se analizează minuțios volumele „Caleidoscop”, „Păuna mică”, „Nada florilor” și, mai cu seamă, „Nicoară Potcovă” și „Mitrea Cocor”.

Fără îndoială că unul dintre cei mai pasionați cercetători ai literaturii romine în Uniunea Sovietică este Iurii Kojevnikov. Preocupat de aspectele însemnate ale activității clasicii literaturii romine — Eminescu, Caragiale — din care a și tradus, nu putea să nu fie atras și de monumentală opera a lui M. Sadoveanu. Dizertația sa de candidat în științe urmărește un aspect al operei scriitorului și anume descrierea satului românesc din perioada postbelică. Acest aspect, la care se adaugă considerații asupra literaturii lui Sadoveanu pînă în 1944, constituie tema monografiei „Mihail Sadoveanu”, apărută la Moscova în Editura Academiei de Științe a U.R.S.S. (1960).

Criteriul alcătuirii monografiei este acela al analizării operelor mai însemnate. După capitoul

„Anii de cucerire”, urmează capitolele: „Frunze în furtună”, „Lumina vine de la Răsărit”, „Mitrea Cocor” și „Nicoară Potcovă”. Cercetătorul, după ce trece în revistă viața și formația lui Sadoveanu, analizează perioada dintre cele două războaie mondiale, în capitolul generic *Frunze în furtună*, iar apoi, în trei capitole, se ocupa de perioada de după 23 August.

Kojevnikov nu abordează teoretic problema romanticismului și a realismului în opera lui Sadoveanu, ca V. Sugoniai, deși îl preocupă și aceste aspecte ale creației scriitorului. Înțelegind just sămănătorismul și mai ales poporanismul epocii, el arată că în *Povestirile timpurii* ale scriitorului motivele sociale trec pe planul al doilea, pe planul întâi fiind situată problematica morală. Așadar, motivele sociale devin un decor, care ajută numai la prezentarea problemelor etice.

În legătură cu această problemă, remarcăm paralelismul pe care-l face I. Kojevnikov cu ideile lui J. J. Rousseau, care susținea că măreția omului se definește prin calitățile morale și nu prin treapta ierarhică socială ce o define. O altă apropiere interesantă face Kojevnikov între Sadoveanu și L. N. Tolstoi. „Putind problema egalității tuturor oamenilor pe plan moral, ca J. J. Rousseau, dind prioritate „naturii neprihănite” și condamnind influența „putreții civilizației”, Sadoveanu se apropie de Tolstoi”. De aceea, Sadoveanu, cu toate că despărțea de scriitorul Tolstoi de povăduitor, avea respect și pentru „apostolul Tolstoi”. Tolstolismul se reflectă în unele din creațiile sale („Lupul”, volumul „Povestiri din război” etc.).

„Elementul comun al acestora (povestirile din război ale lui Tolstoi și ale lui Sadoveanu — n.n.) se dezvăluie nu numai în analogii și paralele, ci mai ales în atenția umanitară nelimitată față de omul simplu, în credința profundă în popor, pe care Tolstoi le-a înțeles în imagini nemuritoare și care au pătruns și în povestirile lui M. Sadoveanu”.

În capitolul intitulat „Viața Rominească”, I. Kojevnikov ezabte pe larg problema poporanismului, afirmind că, deși între poporanism și narodnicism există unele asemănări, deosebirea este esențială. Programul cultural al poporanistilor a avut la un moment dat un rol pozitiv în România, în timp ce „teoria faptelor mărunte” a narodnicilor era anarhică în perioada avântului puternic al mișcării revoluționare ruse. În continuare, se seizează că, neavind nici un fel de bază „în alte domenii”, poporanismul s-a manifestat deosebit de puternic în literatură. Autorul conchide: „Dezvoltindu-se ulterior pe făgăduială „Vieții Rominești”, opera lui Sadoveanu nu s-a înșușit nici o trăsătură îngust poporanistă. Realist prin esență, de mare amploare ca tematică și genuri, opera sa a reflectat pe diferite etape istorice întregul drum social-economic și psihologic complex pe care s-a dezvoltat țărănimea romină”.

După cum se vede, I. Kojevnikov nu confundă poporanismul cu „Viața rominească” și face distincții între creația lui Sadoveanu și cea a scriitorilor poporanisti. La aceeași concluzie au ajuns, de altfel, și cercetătorii romini care s-au ocupat de această parte a operei lui Sadoveanu.

V. Sugoniai și I. Kojevnikov au făcut o operă de pionierat în sensul popularizării și analizării creației lui Mihail Sadoveanu. Ambele cercetări sint valoroase, constituind un pas hotărîtor pe calea spre realizarea unei viitoare ample monografii, așteptată de cititorul sovietic.

Victor Crăciun
Paul Popa

ROMÂNIA LIMBII

Dintre problemele de cultivare a limbii legitime de vocabular, cea mai mult discutată este, fără îndoială, problema neologismelor. Nu o dată glasurile ridică împotriva abuzurilor de neologisme s-au izbit de opoziția celor care simt nevoia de a le folosi în domeniul lor de activitate. Necesitatea pe care o simte un specialist, un om de cultură, de a apela la un termen mai precis pentru o anumită noțiune este adesea un argument demn de luat în seamă și poate că tocmai de aceea e altul de greu să se ajungă la un acord în legătură cu admiterea sau respingerea absolută a cite unui cuvint în parte. Există un singur acord principial între diferitele păreri privitoare la mult discutatele neologisme: că ele trebuie folosite corect, cu respectarea a ceea ce se numeste proprietatea termenilor, adică a sensului lor exact. De obicei, această cerință se amintește oarecum în legătură cu lipsuri din formația unor vorbitori, cel mai mult din presa curentă. (vezi exemple ca folosirea greșită a cuvintelor *antersare*, *comemorare*, *defecțiune*, atit de des aduse în discuție) și nu prea se pune problema dacă nu cumva se întindesc greșelile de acest fel chiar în presa literară, în scrierile celor care dein locul întâi în preferința pentru neologisme. Din păcate, asemenea exemple există și, din semnalarea lor, ar trebui trase concluzii.

Iată un exemplu: adjectivul *fortuit*. E un neologism destul de cunoscut, consemnat în dicționarele moderne ale limbii romine. Nimeni n-ar avea ceva de obiectat împotriva apariției acestui cuvint într-un articol de critică literară, dar cu condiția elementară de a fi folosit cu sensul lui adevărat: „întimplator, neprevăzut”. Nu așa îl folosește însă Virgil Ardeleanu în articolele „Opinii despre reportaj”, publicate în „Gazeta literară” (nr. 24 (43), p. 6, col. 5); afirmind că „se forțează outin nota” în unele apropieri dintre trecut și prezent, de exemplu în aducerea lui Ovidiu „pe o bancă” a I.R.T.E.I. autorul citat semnaleză „în aceeași ordine, actualizarea *fortuită* a legendei cu lina de aur”! E evident că autorul acordă adjectivului *fortuit* sensul impropriu de „fortat”, explicabil printr-un fel de etimologie populară, adică prin apropierea greșită de cuvintele *fortă* și a *forja* cu care *fortuit* seamănă din punct de vedere formal (el reprezintă însă adjectivul latin *fortuitus*, derivat al substantivului *fortis*, „întimplare”). Avem de a face aici cu o greșală răspîndită și în vorbirea unor oameni care se gră-

besc să preia cuvinte neînțelese exact și e regretabil că o gazetă literară contribuie la întărirea acestei greșeli!

Despre un neologism mai vechi și atit de poetic cum e *nostalgie*, măturisese că nu mi-aș fi închipuit că poate fi folosit cu sens impropriu de un scriitor. Și totuși, cum apare el în reportajul lui Ștefan Haralamb „Cenei, sat colectivizat” din „Gazeta literară” (nr. 22 (42), p. 5, col. 5)? Descriind contribuția aviației la „merinozarea” oilor din Cenei, autorul exclamă: „Da, străvechea ocupație rominească, coborîndu, și-a pierdut și ea patriarhală-i nostalgii. Ciobăria nu se mai face cu flutierul de soac, ci cu vitamine, antibiotice, seringi și avioane”. Putem oare acorda aici cuvintului *nostalgie* sensul „sentiment de tristețe, de melancolie, provocat de dorința de a revedea un loc iubit (în special pe cel natal), de a retrăi ceva din trecut”, adică definiția din „Dicționarul limbii romine literare contemporană”? E limpede că autorul citat nu folosește cuvintul cu acest sens corect, ci cu unul vag, poate de „atmosferă”, „ambianță”, pe care-l va fi desprins la mod arbitrar din contexte neclare.

Uneori, un cuvint pare folosit impropriu din punct de vedere semantic, din cauza unei ortografii improprie. În această situație se găsește adjectivul *hilar*, întrebuintat de Matei Călinescu drept calificativ pentru o comparație nepotrivită („Gazeta literară” nr. 22 (42), p. 2, col. 6). Oricine deschide dicționarele rominești, găsește că *hilar* este un termen exclusiv anatomic, deosebit de rar — dar există și există mai multe cuvinte a căror scriere a oscilat între variante cu și fără h inițial. Îndreptările ortografice au pus, însă, pe cit a fost posibil, ordine în această privință și, fără a mai vorbi de necesitatea respectării tuturor regulilor oficiale și de caracterul pretențios al scrierilor înșite a lui h, să admitem că regulile ortografice trebuie aplicate cu atit mai strict în cazurile în care ele sint legate de diferențieri lexicale (cf. și hipostază, în medicină, față de cunoscutul *ipostază*).

După cum se vede din acest ultim exemplu, greșelile privitoare la proprietatea termenilor pot rezulta citeodată din ortografie.

Cultivarea limbii la o publicitate literară ar trebui să depășească nivelul discutării abaterilor de la corectitudinea elementară și să ajungă la probleme de eleganță a exprimării. În acest sens se poate cita un mic fragment de frază dintr-un articol semnat de Octavian Macavei în „Tribuna” (nr. 23 (27), p. 8, col. 5), unde se vorbește de „un stand privitor la rețipările din opera sa și la urlarea operă de valorificare și răspîndire a ei pe scenele...”. Autorul ar scrie oare și „opera de valorificare a operă” sau „Rețiparea atit de apropiată a substantivului operă, cu două sensuri diferite („totalitate a scrierilor cuiva” și „acțiune”) putea fi evitată fără nici un efort, la o simplă recitare atentă a frazei scrise dintr-un condei.

Orice greșală propriu-zisă sau neglijență stilistică îndreptată la o asemenea lectură finală reprezintă o contribuție a fiecărui scriitor la opera colectivă de cultivare a limbii.

Mioara Avram

Lira nordului siberian

Și totuși, și totuși, cel mai drag îmi este tu, aspru tovarăș, părinte iubii!

Cu aceeași adincă simțire cîntă tinărul poet ciuk Eitșeghin — apropiata zi comunistă. La începutul acestui an a apărut în limba rusă un volum de versuri, semnat de tinărul poet mansi Iuvan Sestalov și intitulat „Pîlpiie focul pe gheață”, — iar, recent, volumul său de versuri pentru copii — „Noi locuim în nord”. Inspirindu-se din nesecatul izvor al creației populare, Sestalov realizează, în „Pîlpiie focul pe gheață”, o poezie cu totul aparte. Poetul Mihail Svelov remarcă originalitatea tinărului creator: „Cel mai greu și mai complicat lucru în poezie, ca de altfel în general în artă, este de a fi firesc. Măiestria este cea mai înaltă treaptă a fi-rescului. Iuvan Sestalov stăpînește această măiestrie”. În „Pîlpiie focul pe gheață” poetul arată o nouă latură a personalității sale artistice. El cîntă contemporaneitatea, pe omul epocii sale și își spune cuvintul său respicat împotriva imperialismului, denumindu-i „sălbăciți ai secolului XX”.

Versul său se adresează omului, chemîndu-l pe culmile umanității, arătîndu-i că focul omeniei „nu distruge inima” și că, fără flacăra generoasă a acestui foc, „inima devine de gheață”.

O altă temă principală în poezia popoarelor nordice și extrem-orientale ale Uniunii

Sovietice — este tema dragostei pentru pămîntul natal.

Cu multă duioșie cîntă Vasile Ledkov — poet nenet — sentimentul de legătură cu pămîntul său:

„Aici eu m-am născut, și aici
Întîi privi la mine cerul.
Cu dulce cîmchet, țurțuri mici
Îmi arunca în față gerul”.

Prokopi Saltikov, poet hanti, în poezia „Nordul”, își afirmă dragostea față de me-leagurile natale:

„Lacuri, lacuri,
lacuri fără de margini
cîșe abstruse
cu apă albastră.
Printre zăvoaie cu sălci firave
vîntul își răsuște într-una,
cîrînții ușori.
Meleagul meu nordic,
sărac ești în țarbă și frunză,
prieten te-ai legat
cu viscolul
și cu furtuna
albei întinderi de nea.

Pe fundalul acestui peisaj nordic, poezii proiectează mereu noi aspecte ale realității socialiste. Poeziile lui Ivan Iuzanpelik, Platon Lamutski, Roman Rughin, Mikul Sulghin, Antonina Kimitalv — sint grăitoare în acest sens.

Lupta pentru pace, pentru prietenie cu toate popoarele lumii a găsit de asemenea un răsnet viu în versurile acestor poezii, mai cu seamă în versurile Antoninei Kimitalv, poezii ciuckă, și ale lui Mikul Sulghin, poet hanti.

„Către păsările călătoare ce zboară spre sud” își intitulează Mikul Sulghin — poezia care se adresează popoarelor aspru încă de colonialismul imperialist.

Alături de poezii ca Andrei Passar, Viktor Keulluk, Iuvan Sestalov, care și-au cucerit o faimă meritată, se impun și alți poezii siberieni. Cei mai mulți dintre ei au publicat volume sau plachete de versuri. Traducători de frunte își dau silința să transpună cît mai fidel în limba rusă frumusețea acestor timpore poezii.

P.C.U.S. sprîjină dezvoltarea literaturilor naționale ale Uniunii Sovietice, răspîndirea operelor celor mai valoroase, pentru a deveni un bun al întregului popor sovietic. Printre primele cărți tipărite anul acesta se numără și culegerile de versuri ale poetilor din Extremul Nord al Siberiei — care a apărut sub titlul „Nordul cîntă”. Ideea editării acestui volum de versuri a luat naștere la prima conferință a scriitorilor nordici, care a avut loc anul trecut la Leningrad.

Veronica Russo

Doă monografii sovietice despre Mihail Sadoveanu

Oameni bogăți

Am fost în Uniunea Sovietică în anul 1959, la sfârșitul lunii iunie, cu o delegație de colectivști de la noi. De la Ungheni și până la Moscova am mers numai prin grâu. Picasem tocmai la seceris. Oamenii se vedeau puțin; peste toate întinșurile zburau combinatele. Eu unul știu să socotesc pământul din ochi — am făcut-o și atunci, din goana acceleratului: un despărțit pe hectare cimpia ce se vedea, și dacă era un om pe hectar. Când m-am oprit în colhozul „Moskva” și am verificat acolo socoteala din tren, am văzut că numărăsem bine.

Multe așa putea povesti despre călătoria mea la prietenii sovietici. M-am întors din Uniune cu o căie de însemnări. Mă uit și astăzi prin el, cum te uii print-o carte de însemnări, din care ai mereu ce află. Sunt file numai cu adrese și nume de oameni. Deschid caietul, citesc numele și mi-l amintesc și pe om; și dacă mi-l amintesc, îmi amintesc pe dată și unde ne-am întâlnit, și ce-am vorbit, și ce-am aflat de la el. Vreau să spun de la început că m-am simțit între ei, între tovarășii sovietici, ca între prieteni și frați. Niște prieteni buni și niște frați în-vătați.

Uite: Timotei Ivanici, Pe asta l-am cunoscut în Ucraina. La o zi după ce-am trecut de Ungheni, ne-am oprit în colhozul „Moskva” de lângă Kiev. Am stat acolo două zile și două nopți, ca oaspeți ai colhoznicilor. Eu m-am împrietenit cu mai mulți dintre ei. Știu și eu câteva vorbe rușești, fiindcă am luptat alături de ruși pe frontul de Vest, până la 9 mai 1945. Când au aflat faptul că acesta a mea, și când au văzut că am și medalia sovietică „Pobeda” (adică „Victoria”), s-au bucurat și mi-au arătat multă cinste. Iar acel Timotei Ivanici, care e un tovarăș din consiliul lor de conducere — am cărunut, cum de seama mea — a fost pus să-mi fie tovarăș nedespărțit, să-mi arate colhozul și să-mi dea toate lămuririle necesare.

Colhozul „Moskva” de lângă Kiev are o suprafață arabilă cam cât avem și noi, la Catane-Vechi: peste 2.000 de hectare. Ce mi-a plăcut mie mai mult: pământul întreg fusese folosit și muncit până la ultima palmă, nu se pomenea vicle steapă, nici deal pustiu. 1.000 de hectare erau irigate. Pompa de aspersiune, câteva sute, se roteau până-n fundul zărilor, ca aripile morilor de vânt de la noi. Era foarte frumoasă! Pe urmă, sectorul lor zootehnic. Vreo 2.000 de porci de rasă „Landrace”, hectare de la 400 de kilograme în sus, și peste 6.000 de oi Merinos — plus vacile, toate de rasă. Construcțiile zootehnice erau făcute cu cap, foarte moderne, și fiecare lângă baza sa furajeră. Și pe urmă, satul: Toate casele erau una și una, din centru și până la ultima caseare din cîmp, case cu tot ce le trebuia, și fiecare înconjurate de arbori frumoși, vâruți și tunși, ca-ntr-un parc. La noi, la Catane-Vechi, case dintr-astea dac-aveau pe vremuri cîțiva înși mai bogăți.

„La dumnea noastră — i-am spus eu lui Timotei Ivanici — toți sințeti oameni bogăți!”

Dar el a ris, și-a răsuflat mustata și m-a întrebat: „ce cri-tici și sugești am de făcut?”. Eu am crezut că mi-a spus vorba asta numai dintr-o curiozitate de gazdă. Dar uite că seara îmi trimite invitație — la el acasă — chiar președintele colhozului, și după ce stăm la masă, cu soția lui și copiii, rămânem amândoi la un pahar și îmi pune și el întrebarea lui Timotei.

Mă uitam la el. Era președinte de vreo 20 de ani și conducea o frumoasă de colhoz, care nu se mai află. „Eu sint președinte de trei ani — îi spun — ce-ai putea să aiați de la mine? Și noi sintem gospodărie tânără, abia în '52 ne-am în-tocmit”. Incepe atunci să mă întrebe: cum se prezintă lucrurile la noi, la Catane? „Harășo!” zic eu, cu minărie. El însă mă descoase mai departe. După două ceasuri știa Catanele ca pe degete, puteam face cu el seminar. Pe urmă mi-a dat o seamă de sfaturi. Ce crede el că e bine să facem pentru întărirea economică-organizatorică a gospodăriei. Când ne-am sculat de la masă începuse să se lumineze de zi. M-a condus la casa de oaspeți și, pe drum, i-am spus și eu niște secrete de pe la noi, de la ciudării din bălțile Dunării, în ce privește creșterea animalelor. Mi-a mulțumit. Nu le știa. Sint curios cum le-o fi folosit.

Nu pot înghesu, în câteva rânduri, un întreg caiet de amintiri. Am fost și la Moscova, unde am văzut Kremlinul, „Balșoi Teatr”, galeriile „Tretiakov”. Am fost și la Expoziția cea mare a Uniunii, pe care am vizitat-o trei zile la rând. În ultima zi ne-am întâlnit cu udarnicii care scot producții-record. Unul dintre dinții ne-a răspuns două ore la întrebări, lotă de ce, fiind spun astăzi „prietenia romîno-sovietică”, eu înțeleg o seamă de lucruri. Înțeleg și medalia „Pobeda”, și cărțile lui

Mihail Șolohov, și omenia, cinstirea ce mi s-a arătat, mie, sim-plu țăran român dintr-un sat de care nimeni nu auzise; înțeleg și învățăturile aflate în colhozul „Moskva”, și înfățișările cu udarnicii, și tot ce am aplicat noi în comună, însușindu-ne aceste învățături și povești.

Chiar atunci, în 1959, — când m-am întors din Uniune, — i-am convins pe colectivști să trecem imediat la electricizarea comună, lătră de care nu se poate face agricultura modernă. În primăvara lui 1960 am început irigațiile. Am irigat până acum 145 de hectare: tragem apă cu pompele din bălțile Dunării și o aducem în țările pe țevi. (Țevile sint de fabricație sovietică). Pot spune că avem astăzi și un sector zootehnic frumos: 1.400 porci de rasă (Landrace încrucișat cu Marele Alb) și 624 vaci mînzate, iar dintre oi, peste 80 la sută Merinos. Am făcut și construcții zootehnice ca la ruși, la locul de producție, lângă bazele furajere, — construcții moderne (linie Decovli, adăpători în padocuri, electricizare, canalizare, pardosiri de lemn cu bitum).

Trebuie să mai spun că gospodăria noastră, care plină în 1959 avea 189 familii, a încheiat anul cu 486 familii — adică tot satul. Valoarea zilei-muncă a ajuns la 27,50 lei, iar fondul de bază este azi de 4.000.000 lei. În toate izbutirile noastre ne-am folosit și de învățăturile tovarășilor sovietici, — pentru care le mulțumim. Mult am fi dorit ca delegația sovietică, în frunte cu tovarășul Nikita Sergheevici Hrușciov, să vină să ne viziteze gospodăria — unde, e drept, destule mai sînt de făcut, dar unde oamenii trăiesc mai bine ca niciodată.

De laștii dintr-un sat și de prietenii buni, totdeauna î-m dor. Eu aș fi vrut să mai merg o dată în Uniune, chiar pe ruta pe care am fost, și dacă se poate să mai văd și alie colhozuri. Mă hotărîsem pentru primăvara asta, îmi făcusem și formele. Mai vroiau să meargă și alți colectivști din Catane. Dar am avut necazuri cu revărsările Dunării, n-am putut pleca. După ce strîngem recolta, o să mă duc neapărat.

Mihai Pădureanu

președintele G.A.C. din comuna Catane-Vechi, raionul Bălgești

Coloșii

Am fost de două ori în străinătate. O dată în U.R.S.S. și o dată în Elveția. Am să vorbesc despre aceste două călătorii, și despre gândurile pe care mi le-au trezit.

Eram foarte tînr cînd am fost în U.R.S.S. Aceasta s-a întimplat acum 12 ani, în 1950, la un an după decizia guvernamentală care anunța întemeierea uzinei „Electroputere”, pe un cîmp pustiu din mîrginea Craiovei. Mă angajaseam la „Electroputere” în 1949. Înainte de asta trecusem printr-o seamă de meserii, fără să mă stabilesc la nici una: fusese „oltean cu cobilița” la București, băiat de prăvălie, vînzător la iarmaroc-ace și bilciuri, lucrător la niște garaje particulare. În 1953 — cînd eram de cîțiva ani muncitor calificat, frunțos în producție — uzina m-a trimis la specializare în U.R.S.S., în destia cetate muncitorească „Uralelectroaparat” din Siberia. La „Uralelectroaparat” am stat 11 luni. În total în U.R.S.S., — 12 luni, dacă punem la socoteală și drumul. A fost anul în care am învățat tot ce știu, un an de răsruce, cu urmări profunde în viața mea. Pentru că de atunci, de cînd m-am întors din U.R.S.S. am devenit ce sint azi: muncitor de înaltă calificare, tehnolog principal într-un important sector al uzinei, laureat al Premiului de Stat pentru construcția primului motor electric românesc de 1.000 Kw. (eveniment petrecut în 1956).

Dar astfel de lucruri pot povesti mulți ingineri și tehnicieni din uzinele noastre — specializați în U.R.S.S. Înșiși „Electroputere” a noastră e intruparea colaborării frățești dintre Republica Populară Romîni și U.R.S.S., colaborare ce se vede într-o mulțime de fețe — de la zestrea tehnică de mașini și unelte, și pînă la documentația vastă, la zi, în cele mai felurite chestiuni de producție. Avem sute de mașini sovietice ultramoderne: și strunguri mici, delicate ca niște bijuterii, dar deosebit de puternice, și mari raboteze, și instalații complexe de turnătorie și forjă. Numai în ultima vreme, uzina noastră a mai fost dăruită cu o seamă de aparate electrotehnice care poartă emblema unor celebre uzine din U.R.S.S.

Dar, cum spuneam, asemenea lucruri se pot povesti din multe, foarte multe uzine și fabrici... Un singur fapt, în încheierea acestui capitol: sint în întrecere cu un tovarăș de la „Uralmașzavod” — tot tehnolog, ca și mine, și, tot ca și mine, pînă nu demult muncitor. Știu că mai sint asemenea întreceri. Și Chiru de la Colibași e în întrecere cu un strungar sovietic, ca și Ștefan Tripaș din Hunedoara — care se întrece, mi se pare, cu un oțelar din Donbass. Este o întrecere ca toate întrecerile socialiste în muncă. Învingem cînd unii, cînd alții, se nasc recorduri care după o săptămînă sau o lună se sting, cîntărite de recordurile noi. Adică întreceri al căror rezultat e înflorirea economică a țărilor noastre, deci a între-

ÎN ZORII ZILEI...

MĂRTURIILE DESPRE U.R.S.S.

gului lagăr socialist. Întreceri care se desfășoară sub lozinci leniniste, avînd ca „bază filozofică”, dacă pot spune așa, însăși prietenia fierbinte dintre popoarele noastre, insufleteite de același ideal.

La cîțiva ani de la întoarcerea mea din U.R.S.S., am petrecut 6 luni în Elveția, la Geneva și Zürich. („Un oltean pe malul Léman-ului!” — rîdea prietenii, după ce aceiași oltean petrecuse un an în Siberia, dincolo de munții Urali...). Am căutat acolo casa în care a stat Lenin, în care i-a trăit în Elveția. Am căutat-o din prima dimineață a sosirii mele acolo. Și am găsit-o abia noaptea, tîrziu, pe o străduță veche, ascunsă, am descoperit casa lui Lenin. Era o casă modestă, fără nimic care să atragă atenția, cu ziduri înnegrite, afumate de vremea care s-a scurs. Am stat multă vreme, singur, în fața ei, pînă s-a stins și ultimul băț de chibrit. Priveam casa aceea modestă, de piatră cenușie, cu un cat de lemn dănelat, casa aceea care mi se părea că se aseamănă cu niște vechi clădiri de la noi, din Craiova, și în care Lenin gîndise atîtea din ideile sale. Și mă gîndeam atunci la marile uzine și fabrici răsărite în U.R.S.S., coloși care închid în fier și granit aceste idei leniniste, ducîndu-le tot mai departe. Și mă gîndeam și la tîndra noastră uzină din hotarul Craiovei, rod al aceluiași idei leniniste, rod al ajutorului și colaborării internaționale, frățești. Și mă gîndeam la puterea noastră, fără seamăn pe lume.

Petre Săftoiu
muncitor de înaltă calificare
tehnolog principal
Uzinele „Electroputere”-Craiova

Lîngă Neva

Pe biroul meu, printre fotografiile cele mai dragi, țin o ilustrată înfățișînd clădirea de care mă leagă amintirea anilor de studenție. Este un palat austere, cu frontoanele suspendate pe colonade înalte, cu piatra zidurilor sură. Fundațiile se împresună, parcă, undeva, cu rădăcinile arborilor de pe insula Vasilevskaia care piaptănă apele Nevei.

În fața impunătorului edificiu, Anteu, coborît din mitologie în chip de marmură, se luptă trăgînd tainic prin tălpi miraculoasele puteri ce i le dă pământul.

M-am întrebât de multe ori dacă statuia titanului a fost în-timplător sau simbolic așezată acolo, în fața Institutului de Mine, unde atîtea promoții de studenți sovietici au învățat să pună în valoare inepuzabilele resurse minerale din scoarța pământului.

Pentru a fi mai lesne înțeles trebuie să fac o mică incursiune autobiografică.

Prin 1954, cînd m-am reîntors în țară cu diploma de inginer specialist în geofizică, am fost repartizat la Întreprinderea de Carotaj și Perforare din Ploiești, un veritabil stat major al detectării țîțeiului și gazelor din subsolul patriei noastre. Aproape întreaga aparatură și metodică folosite erau de proveniență sovietică. Nașii acestei întreprinderi au fost doi geofizicieni ruși: Leonid Andreievici Gorbenko și Stepan Vasileievici Vilcov.

Fără asistența tehnică acordată prin Sovromuri, aducerea geofizice noastre de șantier la nivelul tehnicii mondiale ar fi fost greu realizabilă. Prietenii noștri sovietici, Gorbenko și Vilcov, ne-au învățat, cu răbdare și competență, metodele moderne, cu ajutorul cărora se descoperă ascunsele izvoare ale aurului negru.

După plecarea lor, contactele tehnico-științifice au fost menținute prin corespondență și schimburi de experiență. Cu un asemenea prilej, în 1959 am avut cîntea să reprezint interesele întreprinderii în Uniunea Sovietică. Eram invitat al Institutului Unional de Cercetări Geofizice.

Între timp, noi progresaserăm mult, devenind o întreprindere constructoare de aparatură ultra-sensibilă, cu vederi originale în tehnica detectării țîțeiului.

La Moscova, la Leningrad, dincolo de Urali, revedeam locuri dragi cu emoția aceea legată de nostalgia amintirilor frumoase, pe care atît de bine o definește cugetarea franceză: „voir n'est rien, revoir c'est tout!”

La Leningrad, orașul studenției mele, primul drum l-am făcut la institut. Era vară, studenții, profesorii, plecați în vacanță sau în practică, pe șantiere. Doar Anteu și portarul m-au întîmpinat, primul — cu același înmărmurit gest de bărbăție, al doilea — cu o îmbrățișare și o țigară tare, „Kazbec”.

Timpu liber l-am împărțit între teatrul meu preferat (Pușkin) și Tarskoe Selo, între casa lui Repin și cheurile Nevei. Mă consideram totuși un om lipsit de „noroc”. Să revii după patru ani într-o metropolă unde ai zeci, sute de prieteni și să nu regăsești măcar unul! Toți pe șantiere, în șchele, acolo unde se hotărăște soarta producției.

Reîntors la Moscova, după o convorbire cu reputatul om de știință Komarov, directorul Institutului Unional de Cercetări Geofizice, s-a hotărît, de comun acord, plecarea noastră la cîteva filiale îndepărtate, unde se experimenta carotajul sonic, laterologul și alte cuceriiri îndrăznețe ale geofizicii sovietice, care ne interesau în cel mai înalt grad.

Ei bine, tocmai acolo mi-am regăsit prietenii! Fostul meu profesor de gravimetrie, Abelski, interpreta diagrame cu tuș proaspăt imprimat la o filială din nord, Stepan Vasileievici Vilcov, definitiv instalat la Oktiabrsk, organiza un nou raion de prospecțiuni.

Ce seri minunate am petrecut în mijlocul familiei lui Stepan Vasileievici, a lui Gorbenko și a celorlalți prieteni regășiți! Cîit de repede și neîndurător zburau orele, povestindu-ne, în preajma paharelor cu vin de Crimeea, despre toate cite le făcuserăm în anii din urmă pentru a realiza idealurile vîrstei înfălcărate a adolescenței. În jurul acelor mese nu era nici un dezamăgit, nici un blazat, ci numai oameni care priveau înainte deschis, încrezător.

Vorbeam desigur, și încă mult, despre greutățile ce le în-tîmpinăm și unii și alții, scormonind scoarța pământului, atît de diversă și capricioasă, cu aparatura noastră electronică. Stepan Vasileievici spunea că dumneai Terra seamănă, cîteodată, cu o babornită hapsină care își ascunde comoriile.

„Atunci noi sintem niște pirăți!” a exclamat indignat un comesean.

„De fel! l-a replicat gazda. Sintem cosmeticienii, restauratorii ei. Dacă ar pricepe ea una ca asta, ne-ar lăsa să-i luăm temperatura fără să facă nazuri...”

De fiecare dată cînd am fost în Uniunea Sovietică, m-am simțit îmbogățit spiritual. Un spectacol de mare artă cu Dudinskaika, o convorbire științifică, un gest spontan de prietenie, dar, mai ales, atmosfera pură a acelei lumi noi și durabile ce se construiește acolo înseamnă pentru fiecare vizitator onest un privilegiu de care se simte mîndru. Pentru omul contemporan contactul cu cultura sovietică este un element primordial de civilizație.

Am adus acasă, rînd pe rînd, peste trei sute de cărți în limba rusă, atît tehnice, cit și de beletristică. Ele răspund aproape zilnic dilemelor mele profesionale sau îmi procură autentică emoție artistică. Cu toate acestea, nimic nu mă bîncuiește mai mult decît atunci cînd, prin corespondența socialistă, zăresc scrisul prietenilor mei din Uniunea Sovietică, de care mă despart atîtea mii de kilometri și mă leagă atîtea mii de lucruri importante sau mărunte, pe care le-am făcut împreună, apelați desuapă aceleiași planșete sau stropiți de noroiul aceleiași sonde nărvăse.

Înfruntînd rigurile depărtării, inimile noastre bat în tactul aceluiași ritm.

Ing. Mihai Chersan
Întreprinderea de Carotaj și
Perforare Ploiești

...ȘI SEARA PE CHEIURILE NEVEI

FOTOGRAFII DE ION MICLE

CARAVANA

de Eugen Teodoru

Desen de N. ZAMFIR

Cum șoseaua făcea două bucle pe un deal cu clinuri moi, caravana fu văzută în sat încă de departe. Descoperitorul, — ca întotdeauna, bălătu podarului. Soarele îi pârlișea plelea și i-o înnegrise, iar părul, de culoarea paului, i se decolorase atât de mult, încât părea de bumbac. Stătea trîntit pe marginea unui șanț, sorbind cu poftă zeama dulce a unui pepene.

Înții clipi mărunț, să se încredințeze că vede bine, apoi zviri departe jumătatea de pepene și, la urmă, scoase un chiot, pornind în goană prin praful drumului, spre sat.

— Ca-ra-va-naa !!

Prin zăpușeala zilei, vestea se împrăștiă cu ușureală. Glasul copilului străbătea ulițe, tinde, bucătării, ogrăzi, cotoane, grajduri, odăi tăcute, unde vreo fetișcană țese cuminte; birourile șantierului, culoarele bărcilor...

— Ca-ra-va-naa !! — striga copilul de zor.

În dreptul șantierului, Tică și-a dat seama, după liniștea de acolo, că-i ora mesei. Curțile vaste, inundate de lumină, erau tăcute. De aceea, schimbă direcția, spre cantină.

Îi izbi în față zgomotul revărsat prin geamurile deschise. Strigătul i se slăbi în gît. Se opri puțin, descumpănit și furios, încruntându-se. Se gândi cum să acopere zgomotul, trîncăniturile taciturilor, glasurile amestecate și infundate, rîsele care izbucneau zgomotos. Nu-l răbda înima să tacă. Urcă scările încet, dar, privindu-și picioarele pline de praful, pantalonii sufecați și cămașa scoasă, stropită de zeamă de pepene, se răzgîndi, rușinat. Țișni în ulița fierbinte, strigind mai departe, cu bucuria ce o au copiii pentru astfel de evenimente:

— Ca-ra-va-naa !!

Umbrarele înșughebate din crengi se dădeau la o parte ca niște perdele, și cîte-un țărăn, cu nălpișta pălărie îmbrăștată de praful și sudoare pe cap, ieșea la gard mestecînd, să audă ce zice. Cîțiva ursuzi, după ce înghițiră dumișca, îi ocîrîră:

— Taci, ărațe, nu mai strîni clinii, că-ți rup urechile.

Și adevărat era: toți zăvozii satului lătrau în lanțuri, zădăriți de strigăt.

— Termină o dată, gură spartă, termină! îi bruftu o femeie ieșită la șanț să-și legene, la umbra gardului, copilul din alb.

Lui nu-i păsa și nu-și conținea goana pînă la Dunăre. Iar cînd ajunse acolo, se apucă să strige:

— Tatăăă! Tatăăă!

Ecoul îi purtă vocea ca un evantai peste apa nemîșcată, deasupra căreia spînzura cerul fierbinte, ca un cort de metal.

— Ce-i, măăă? întrebă omul, de pe podul la care trăgea din răspuțeri. Pe punte avea două care, un tractor și un pîlc de oameni, iar curentul nu-l da pace.

Podarul opri visele. Bacul o luă repede la vale. Bălatul,

care își dăduse seama de neghiobie, făcu dintr-o dată pași vino-vași înapoi.

— Spune, acum, ce vrei?

Înghiți un nod de spaimă; totuși, îl anunță:

— A venit caravana, tată!

— Ce-ai zis?

— Caravana! strigă mai cu putere, trezind ecourile pădurii de sălci. Cînd se stînce, cumplitul glas al tatălui se întoarse amenințător, — mai ales că bacul era furat de curentul apei.

— De asta-mi arde mie, măăă? Să mă aștepți pe mal, îți mol eu oasele, nesocotitul! Îți dau eu ție caravană, de n-ai s-o poți duce.

Trăgea și-i tot spunea apăsător: „Îmi umbli pe coclauri, după cai verzi pe pereți. Acolo să te găsească, să nu te miști, că altfel rup lopețile pe tine”. Glasul se depărta, rămînd tot dur, deși bacul abia se mai vedea în aburii zilei și în scintelele apei.

— Dacă vine mă-ta, — îi mai porunci —, să șadă și ea, ai auzi?

Cînd îl văzu ajuns sub despletirea sălciilor de dincolo, într-un cot unde se afla pontonul — o zbuzhi îndărăt, ocolind satul în partea opusă șantierului; ieși în goană, vestindu-și de cîteva ori prietenii, mai potolii și mai îngrijorat. Pe urmă alergă să ia înaintea mașinii. Năpădit de gînduri, drumul i se păru lung. O găsi, în sfîrșit, la marginea satului, sfîrșind să iasă dintr-o adîncitură a drumului. Sări pe aripă, pe neașteptate, și Vasiliță Borceag, șoferul, se trezi cu ciuful galben și obrazul negru în fereastră.

— Bătu-te-ar dumnezeu, tu ești, mă, Tică?

— Eu nene, — și se bucură. Vasiliță, nu mai uitat.

Dinții îi străluciau în mijlocul feței tuțurii, mărunți ca ai unui ied. Sufia repede.

— Ce bine că ai venit, nene, exclamă din nou, virînd capul și mai înainte, trăgînd cu neșă în piept mirosul de mușama și benzină al cabinei.

— Ce frumos e la matală, nene, zău așa, și privirile-i cercetară pernele, volanul, kilometrajul și, la urmă, perdelele scurte, instalate pe stîngă de sus ale geamurilor, care dădeau un aer familiar cabinei. Se simțea mină de femeie. Asta îl îndemnă, de altfel, și pe băiat, să întrebe curios:

— Nene Borceag, dar tanti, nevasta matală, ce face?

— Operatoroa? ! Doarme, zise Vasiliță, făcînd semn cu capul înapoi, către lăcașul mașinii.

— Aha, se lămurii Tică și scoase iar capul afară, prinzînd în ciuful galben potopul soarelui, iar în față văpaia lui. Rîdea. În vremea asta, mașina pătrunse în sat. Cîțiva copii, văzînd-o, ieșiră din curți, sărînd șanturile, și se opriră în praful cald al drumului, cu minile la spate.

Mașina însănta încet, să nu stîrnea colbul, iar băiatul

de pe aripă aglita mîna către prietenii din drum și către cîteva pălării care se legănau în dosul gardurilor — și ele bucurouse, ridicare spre a saluta.

La cantină, tinerii din mulțime începură să sară ca țapii, bătînd și din palme. Fetele de la bucătărie ieșiră și ele în ogradă, zvrîlindu-și bonetele în sus.

— Uraaa, a venit caravana, strigă la ei Tică.

Borceag rîdea la Tică, Tică la ei și amîndoi către puzderia de curioși.

În inima băiatului, care bătea încă tare din cauza alergărilor, își făcuse loc mîndria, că-i prietenul lui nea Borceag și că-i pe aripa caravanei. Asta-l făcea să dea cu mișcă și multă bucurie din mină, în timp ce ciuful aproape alb i-l zbura curentul de aer.

Mașina o apucă apoi spre șantier cu mare viteză. Copilul cu hainele umflate de vînt, cu mina ridicată, lipit de ușa cabinei, părea un steag victorios.

★

Seara se strînseseră în curtea școlii, copii, femeii, muncitorii de pe șantier, țărani. Deasupra satului pluteau cîntecile filmului, amestecîndu-se cu toșnirea sălciilor și țîpătul păsărilor din luncă. Un balon mare de lumină tremurătoare se ridica deasupra școlii. Restul satului, cufundat în întuneric. Oamenii stînseseră lămpile și se adunaseră acolo.

Nu mai în casa Podarului era lumină și prăpăd. Copilul fusese prins și adus în fața tatălui, în bucătăria joasă, cu tavanul afumat. Maică-sa, ghemuită în colț pe un coș, suspina cu șorțul pe ochi. Agrigul podar se uita țîntă în flacăra lămpii clătînată de vîntulețul ce intra pe ușă.

Culai, vislășul, înalt cum era, acoperise ușa, păzînd să nu se încumete careva să plece de la judecată.

Tică privea, din cînd în cînd, peste umeri tatălui, pe fereastră, spre spițele de lumină sîdfle de deasupra școlii, aflată la două uliți departe de ei.

Frica se amesteca cu tristețea și, cînd privi mai atent la talcă-său, i se păru dintr-o dată bătrîn și ursuz, iar vlăjganul de Culai, proțipit în ușa, i se păru cea mai nesuferită namilă. Cu ce poftă i-ar fi aruncat o piatră în cap și ar fi zbughînt-o. Cît n-ar fi dat să-și căpăta puterea năzdrăvanilor, s-o fi luat pe maică-sa în cîrcă cît era de grea, să fi pluit deasupra gardurilor spre film, iar pe cei doi să-i fi ferecat aici, să-l țîncă închiși toată noaptea, să sudeie, fără ieșire, fiindcă geamurile aveau zăbrele. Dar lucrurile erau pe dos. El și cu maică-sa se aflau în captivitate...

Culai, prostul ăsta lung, care îl ascultă pe talcă-său ca pe un dumnezeu, era sperietoarea lui cea mai temută. Cum îl vedea mare, cîlănos, călcînd lăbărtaș prin mijlocul uliței, tremura de frică și fugea dinaintea lui, ca din fața diavolului.

Podarul hîrli, tuși lung, învinețindu-se la față. Apoi se

MICĂ POVESTE NETERMINATĂ

de George Carpat

Între cele două ferestre cu zăbrelele verticale, care dau spre trotuar, atrînd fotografia mea, tăiată dintr-un ziar. Arăt așa cum m-a prins reporterul în pauza de prînz. Înalt, slab, cu ochii cufundați sub frunte, părul lung și cînețu — cu minile mari, nelndemnatice așezate pe mașină. Cîteodată, cînd fac curățenie, cobor din peretele cadrul și mă privesc, încercînd să-mi închipuiesc dacă ceilalți oameni mă văd la fel de necioplit și stîngaci. N-am ajuns pînă acum la nici o concluzie.

Îmi place să stau la fereastră, cu coatele pe pervaz, să fummez și să privesc strada pînă se înseară. Strada liniștită, cu mici grădini în care cresc tușfuri de lilac și oțetari. Îmi place să stau la fereastră sau să citesc, așezat pe covor și rezemat cu spatele de ușă. Par un om încet și calm, de fapt trăiesc cu febrilitate, studiez acasă mașini noi, învînt pentru facultatea serală, orele de repaus sînt ore de agitată reflecție.

Dimineața plec la uzină, sub braț cu pachetul pe care mi-l pregătise de cu seară. Pachetul cu mîncare. La înapoiere mă opresc în piață, sau la magazine, sau la chioscuri. Cumpăr de-ale gurii, mă întorc acasă, gătesc pe reșou, mîncînc. Stau la fereastră, desenez sau citesc așezat pe covor, cînd n-am program la facultate.

Oamenii se împrietenesc repede unul cu altul. Mai ales cînd sînt tineri. Băieții din secție vin pe la mine, dar se cam plictisesc cu mine și pleacă devreme. Alteori mă duc eu pe la ei, sau ne plîmbăm prin oraș. Ascult, privesc și veselia lor mă încîntă. Sînt zilele cele mai bune pentru mine.

Sînt tăcut de felul meu. Oamenii se împrietenesc repede unul cu altul. Cu mine e mai greu... Trebuie să vorbești cu cineva, trebuie să-ți spui ce-ți trece prin minte, ce simți, ce visezi... Aș vrea să nu supăr pe nimeni. Sînt prea tăcut. Mi se spune „sălbatec”.

Un copil, Ionică, a venit într-o zi de toamnă și mi-a sunat la ușă. Mic și subțire, cu șapcă, pantaloni lungi și palton prea larg pentru el. Stătea în prag cu minile în buzunare și mă privea. Mă privea calm, cu o gravitate de om mare, de parcă mi-ar fi cerut socoteală.

— Ce vrei?

Continuă să mă scruteze, ca și cum ar fi dorit să afle dacă merită să-mi vorbească.

— Ai niște gutui în fereastră. Mie îmi plac gutuile. I-am dat o gutuie și a plecat.

Ionică vine mereu pe la mine, nu dă binele niciodată și nici nu mulfumește. Mere, biscuiți, bomboane. Le ia, le privește, rostește „bine” și urcă scările spre holul blocului, cu o liniște care mă dezarmează.

Odată, primăvara, Ionică a apărut iar. Nu-l mai văzusem decît pe stradă, în fruntea unei cete gălăgioase de copii, pășind la fel de apăsător și de grav ca de obicei. A bătut la ușă (soneria se stricăse) și a spus „bună ziua”. S-a codit mult, și-n cele din urmă a coborît ochii.

— Ai ceva de mîncare?

A amuțit iar și, fiindcă eu mă uitam la el nemîșcat, a adăugat:

— Mama n-a venit azi, e de gardă la spital. Mi-a lăsat ceva de mîncare, dar nu-mi place.

A intrat la mine în cameră, a privit pereții plini cu tablouri tăiate din reviste și s-a așezat pe scaun într-un colț. A mîncat încet, cu stînjeneală, și la urmă a mulțumit.

— Mai stai, am zis eu. Îți fac un ceai.

— Se supără mama, fiindcă holnăresc.

Ionică vine cam o dată pe săptămînă, mîncînd mere sau biscuiți într-un colț, în vreme ce eu citesc sau privesc pe fereastră. Tace tot timpul, la fel ca și mine, doar arareori ne privim cercetător. Stă într-un colț și, cu toate că nu face nimic, n-are de loc aerul că se plictisește.

Cîteodată își ia ceata de copii și dispăre. Am auzit din taifasul vecinilor că îi aduce acasă seara tîrziu de la film sau de la un meci de fotbal. Mamele de pe stradă n-au ochi să-l vadă.

Cînd e bătut, Ionică țîpă lung și mult, de se aude din amîndouă capetele străzii. Țîpă întotdeauna la fel. Apoi apare la ușa mea, grav și liniștit ca de obicei. Doar pleoapele îi sînt roșii și nasul îi curge pușin.

— Mă bătut mama. Ai auzit, nu? Mama mea nu mă tubeste.

— Tu ești un neastîmpărat. Bine-ți face.

PRÎNZ PE CÎMP

de Constantin Pascu

Acolo unde mincau ei, era umbră. Răcoare nu puteai spune că era. Mai încolo de pilcul de salcîmi, însă, era o căldură de ziceai că, gata, s-a terminat, te scurgi în pămînt ca ploaia. Zădăritu, care suferea mai mult din pricina asta, că era gras, se pleoștise. Își ducea mîncarea la gură cu mișcări încete, iar după ce înghițea dumișca răsufla adînc și gemea subțire și întretăiat. Aurel Cec, dimpotrivă, își îndesa bucatele în gură cu amîndouă minile, și, în timp ce mesteca lute ca un iepure, își călătorea ochii prin străchînile celorlalți, ori din lăcomie, ori numai așa de al dracului, numai ei știa de ce.

În ziua aceea Aurel „servea mîncare rece”, cum îi plăcea lui să spună. După ce îndesă în gură sumentele de bucate, viri pe deasupra o roșie întregă. Cum gura era ca un hambar într-o toamnă bogată, — cînd își apropie fălcile îi țîșni prin colțul gurii o șuviță din zeama de roșie și luă legătură cu ochiul lui Zădăritu. Așa se făcu că acesta scîpă de moleșală. Dar nu sări la ceartă și nici nu zlobozii vreo sudalmă. Se șterse doar cu dosul palmei pe la ochi și rosti, ca și cum să spună că azi e marți, fără vreo intonație anume:

— Așaaa...

După care, își văzu mai departe de gură.

Se auzea zgomot de linguri, plescăituri din limbă și țîrlitul coșagilor, care se vede treaba că-și făceau de cap prin griu. În afară de crucile de anopi, pe nemîșcata mare de griu se zărea combina, ca un uriaș dormind. De acolo, de sub aripile ei, răzbătu năvalnic riset de femeie. Sima, Munte de Om — cum i se zicea — pipăria cu un copilăndru, se grăbi să înghiță conținutul lingurii, uitînd să mai sufle în el. Cum gălușca era fierbinte, îl podidiră lacrimile. Dar spuse într-o suflare, să nu i-o ia altul înainte:

— Ia auzi, mă, la Mitru, face instrucție cu mulțerea, — după care rămase cu gura căscată, să-și astimpe arsurile din gîtlee.

— Dar ce, e prost s-o aducă aici, să-ți albești tu ochii la ea? Uite, vere, că nu-l mai ajunge nevastă-sa, flămîndului i, spuse în glumă Zărie și izbucni cu tot în ris. Se veseliră mai ales pentru că o știau pe nevasta lui Munte de Om, un adevărat munte. Numai Zădăritu nu rise. După ce înghiți o gură de apă, își șterse tacticos buzele și rosti la fel ca mai înainte:

— Așaaa...

Nici bine nu-și plecă ochii în străchînă că se auzi din nou risul acela femelesc, legăndu-se peste lanuri.

Aurel Cec, ca să spuie și el ceva cu greutate, rosti ridicîndu-și sprincenele, ca un om peste măsură de deștept:

— Tii, ce i-aș mai croi eu vreo două, coasta ei de femeie.

— Așaaa. Auziți fraților, cine știe să crolască. Eu zic să propunem să i se dea pe-asupra cîteva zile muncă, pentru crol, spuse Zădăritu, care părea că atît așteptase. Să nu uităm că el a mai crolit și pe nevastă-sa.

Sima Munte de Om se așternu pe un ris în hohote, de se înecă cu un os pe care-l suga de măduvă, gata-gata să-și întorcă ochii peste cap. Noroc că Zărie îi dădu un pumn după ceafă, făcîndu-l să-și recapete suflarea. După ce se sătură de aer, spuse clipind hoțeste din ochi:

— Vrei să spuie de povestea de la uluci, ha?

— De ce nu? Să vă spun cum stă treaba...

— Lasă, mă, că știm povestea, îl intrerupse Zărie.

— Ia taci și lasă omul să spună! Ai, Zădăritule, zi-l, spuse rugător Sima Munte de Om.

— Tu ce zici, tovarășe Cec, s-o mai spun? Îl întrebă Zădăritu pe Aurel, în ris.

— Spune-o, de ce n-ai spus-o.

— Tu chiar vrei, mă, s-o spun? mai întrebă Zădăritu, cu părere de rău în glas, din pricină că celălalt nu se supăra de fel. Bine, dacă nu ești în contra, o spun. Mă, Simo, întrebă el, cam ce dată era atunci, așa după aproximativ?

— Cam după ce și-a luat al lui Mucut motor-bicicletă. cam așa îmi aduc eu aminte, răspuse Munte de Om, suflînd prevăzător în lingură.

— Așa, vezi, cam așa era data, reluă Zădăritu, uitînd cu desăvîrșire de mîncare. Eu nici nu știu, mă, de ce m-am dus în grădini, m-am dus și eu așa, nu știu ce-mi dăduse în gînd, că d-ala nici nu m-am uitat într-acolo, la gard. Mergeam și eu, așa cum merge tot omul prin grădini, și numai ce aud treosc-pleosc! zbang-sclant, și-l văd pe tovarășul Cec cu capul prins între ucișca gardului.

— Ba pe tovarășul Aurel, îl îndreptă acesta, că tu atunci nu aveai de unde să știi că o să fii și Cec.

— Așa, așa, pe tovarășul Aurel, se corectă Zădăritu, înghițînd în sec. Și unde zici că am rămas... că am rămas...

— La capul prins, îl aminti Zărie.

— Așa, la capul prins. Că dracu știe cum își virise tovarășul Aurel capul printre ucișca, de nu-l mai putea scoate. Eu zic că văzuse el la mine în grădini o pară frumoasă căzută din pom.

— Ba că erau două, îl corectă din nou Aurel Cec.

— Două? Bine, dacă zici că două, două, reluă Zădăritu, blestemînd în gînd liniștea celuilalt. Și, cum vă spun, vrea el să la para ala frumoasă, dar ce mai, capul era prins. Se căznea el să-l scoată, dar nu putea.

— Chiar nu putea, mă? întrebă Munte de Om privind cu atenție la gîtul lui Aurel Cec.

— Dacă spun! Sigur că nu putea. Că de aia m-am gîndit eu, la hai să mă duc să-l liberez pe om. Și cînd dau să mă duc, ce-mi veni mie în gînd, că adică dacă el nu zice nimic, dacă el nu spune, hai, mă, Zădăritule, și mă liberează, cum să mă duc eu așa, că, mai știi, poate se supără tovarășul Aurel, că de ce mă bag eu să-l liberez, că ce am eu cu viața lui personală.

— I-auzi, mă, Cec, și chiar nu l-ai chemat? se miră Zărie.

— Nu l-am chemat, n-auzi că nu l-am chemat? — îl răspunse Aurel Cec, lîngîndu-și grăsimă de pe degete.

— Nu mă intrerupe, că-mi pierd firea, spuse Zădăritu, și urmă: Și, cum zic, nu m-am dus. Și chiar atunci vine nevastă-sa, îi vede cu capul în gard și lute îl întrebă:

— Ce vezi acolo, bărbate? Dar tovarășul Aurel zice că:

— Nu văd nimic, proasto, dar vină și mă scoate o dată de aici.

Eu m-am ușurat și mi-am spus că acum îl liberează nevastă-sa și ei n-o să se supere să-l liberează, că-l nevastă-sa. Dar vedeți, că ei nici nu l-a trecut prin gînd așa ceva. Ba s-a apucat să ridice la comedie, de era gata să mă apuce și pe mine risul, cum stăteam acolo în grădini. Dar nu m-a apucat, asta ca să nu se supere tovarășul Aurel. Și ca să nu se supere nici nevastă-sa că nu rid cu ea, m-am prefăcut că m-ai căzut o omidă după gît și mă tot scuturam, dar trăgeam cu ochii la ei. Ce să vă spun, tovarășul Aurel ar fi vrut să-și scoată capul, că de

Semnificativ sau nu?

scotoci în vestă de scoase două țigări. Una o întinde lui Culai, care se pleacă peste copil ca să ajungă vișjeanul la lampă. Poceră amândoi podarii din buze să le vină în față la virful țigării și le aprindă urmând cămbă de fum.

Miscarea asta-i dădu găbătrulului. Strinse din ochi, împinse lampă deoparte, să-și poată privi feciorul în față, și-l luă chipurile încet, dar copilul simți că glasul-i era neînduplecat.

— Ce ai, mă, de gînd?

— Nimic, spuse copilul dîntro suflare, cu o voce subțire, tremurîndă.

— Cînd te strîngi de pe drumuri, potaie? Ce gîngăni ai, fă vorbește.

N-așteptă răspunsul, îi dădu mai departe: — Pe mă-ta n-o ajuți, pe mine nici atîta. Toț satul se împiedică de tine, ca de un dihor fără astîmpăr. Prin toate ulițele, prin toate picioarele, prin toate cotoanele, Tică al lui Podaru! La gară, Tică al lui Podaru! La siloz, Tică al lui Podaru! La șantier, pe lângă mașini, Tică al lui Podaru! Numai unde trebuie, nu ești. De ris mă faci, mă! Ce fel de vacanțe e asta? Ai? Așa țî-au spus ai de la școală să umbli, căpătule? Ai? Schimbă glasul, care se făcu și mai minios. Ce am vorbit noi cînd ai terminat școala?

— Cam să-nvîț meseria matală!

— Cînd ce aștepti, potaie?

— Nimic.

— Mî se pare mie că aștepti rugăciuni. Nu cumva vrei să-ți cad în genunchii?

Înfricoșat, copilul nu răspunde, dar murmură ceva neînțeleș, că-l făcu pe podar să se uite mirat înțila la nevastă, iar dacă o văzu tot cu cirpa sordului la nas, se uită la Culai. Vlăjganul, din mijlocul norului de fum, ridică din umeri, că n-a înțeles, încrețindu-și fruntea să audă mai departe.

La semnul asta de nepricepere, venit de la ajutorul lui, podarul se repezi fără să dea răgaz copilului, zicîndu-i:

— Ia hai, ce mormăi acolo?...

— Nu mormăi nimic, tatală, dar lăsa brusc capul în jos, privindu-și parcă vinovat genunchii zoiși și degetele picioarelor șortorșite de praf.

Glasul îl trădase și mai mult. Ceea ce păstrase într-insul nu mai părea așa greu de găicit. De aia podarul cel tînăr îl întrebă fără ocol și cu asemenea asprime, că-l făcu pe bietul copil să se uite chiondoriș și speriat către el.

— Îți place podăritul?

Copilul nu se mișcă. Asta îl întărită nu atît pe Culai, cît pe tat-su, care — pierzînd răbdarea — îl întrebă cu îndirjirea celor ce-și iubesc meseria cu patimă. Întrebarea asta îl mistuia de mult, dar n-avusese curajul să i-o pună pînă atunci.

— Răspunde la ce te întrebă omul. Îți place sau nu?

Prins în țaișul celor două priviri înverșunate, inima copilului se zvîrcolă de cîteva ori amaric, făcîndu-l aproape să se înfășure.

Tănuțele vorbe purtate între el și mamă îi se părură dintr-o dată leșind la ivesală. Plînsul ei din colț se întîșise, adevărin primedjia, vrînd parcă să-i ferească de răutatea podarului.

Cît se simțea de înfricoșat, parcă plînsul maică-si topi dintr-o dată gheața spaimii și un val fierbinte de curaj îl scaldă trupul. Era un grăunte de mîndrie, rămas de astă primăvară, de cum terminase școala, cînd trecuse cu maică-sa prin praful uliței cu cărțile la subțioară, legate cu panglică roșie. În apa ochilor le jucau toate bucuriile lumii.

Vecinele o strigaseră, cu oarecare venin:

— Să-ți trăiască premeantul! Ce-l faci, fă?

Voioasă, ea le răspunde:

— Om mare, ce să-l fac?... O să vedeti.

Băiatul nu se mai gîndi mult, ci înălță capul drept în sus, sub flacăra galbenă a lămpii, mai privi o dată spițele de lumină jucid pe cerul satului dincolo de ușă și spuse cu fereală:

— Nu-mi plate, nu vreau podărit. Vreau altceva decît tîno și bădia Culai.

Atîta i-a trebui lui tat-su. Se ridică și-l scăpă o palmă, dar n-ajunse să-l plesnească decît cu degetele. Apoi îl întrebă încutad, în zeflema:

— Ce vrei, mă?

Printre hohote, maică-sa țîpă cu fața roșie, amenințătoare:

— Nu-l lovi, nu-i numai al tău. Auzi?

— Sezi locului, o ocări podarul printre dinți și se proțîpi din nou pe lața scriștitoare.

— Să vedem, ce vrea!

Copilul așteptă mult și îndrăzni să-i spună:

— Vreau mecanic.

— S-a umplut lumea de mecanici, vorbi taică-său cu dispreț. N-al loc să sufl de ei, iar dacă-i așa, schimbă vorba bătrînu, ridicîndu-se din nou peste masă, na mecanică, și-l repezi a doua palmă și pe celălalt obraz, de răsună chunia, făcîndu-l chiar pe Culai să închidă ochii. Palma îl prinse din nou fața.

Maică-sa privi o vreme îngrozită, dar cînd își dădu seama că se dezlanțise, i-l smulse din brate, trecu pe lângă Culai, strecurîndu-se în curte.

Fugîră în noapte. Se auzi poarta trîntită cu furie. Săspine întretăiate cu gîfînturi le ieșeau din piept nepotolite. Toc-mai departe, spre capul uliței celei mari, mama își opri co-

plut, îi șterse fața cu palmele aspre. Pe urmă îl sărută cu desperare, lipind de obrazul lui tucuriu, nasul și buzele fierbinți de plîns. O luară la picior pe drumurile întunecate ale satului. Lă se auzeau lăptăturile picioarelor și suspinele care se stingeau tot mai mult.

— Unde mergem, mamă?

— La Duchia, dormim acolo și mîine dimineață te duc la gară. Și-ar face bunătațe careva să te dea jos la Galați, și te-a duce la bărbatul lui Anica, pe strada Roșiori și rămii la ei.

— Cît, mamă? Întrebă el îngrozit, că-l lăsa singur la oras între străini.

— Pîn-te face mecanic, nu vrei tu să te faci?

— Ba da!

— Păi n-a făgăduit nen-tu Cristu, că te viră la atelier?

După ce-l dezbracă prin întuneric și-l acoperi cu țolul, în odaia unde Duchia îl adăpostise, copilul zise:

— Mamă!

— Ce-i?

— Dar dacă mă iau aștia de la caravană să învăț la ei?

— Dac-or vrea, maică! Eu una nu cred. Ești prea mic.

— Păi, da...!

— Îți trebuie școală, spuse cu părere de rău mama. Trebuie să mă crești.

— Trebuie! Nu-i nimic, am să cresc, am să-nvîț, fu răspunsul copilului pe jumătate adormit. Ochii se închideau tot mai mult și se deschidea tot mai greu.

Nevasta podarului avea despre carte simțămîntul omului cea buchisit la bătrînețe în școala serală. De aceea, îl rămăsesse în mîntă că din cale afară de frumoasă, dar tot atît de grea, — și șopti:

— Vedem noi mîine. Dacă vrei. Ne-om înțelege cu ei.

Șoapta ei se înlîni mai pe urmă cu răsuflarea ușoară a copilului adormit.

Gîndurile femeii zburară înapoi spre casă. Știa că la vremea asta, bărbătu-sa l-a trimis pe Culai după vin și cînd se întoarce o să bea pe înfundate și-și astîmpere năduful cu fitu-su se face podar ca tot neamul lor, care de cînd se știu cărușește între cele două maluri ale Dunării, căruțe, țărani, mărturi și cite și cite.

Mîngie îndelung ciuful galben al copilului, șoptînd visătoare și cu milă:

— Cînd ai să vii și tu cu mașina și să stringi atîta lume? Să zică tot cînd l-or vedea: „Ia te uită, asta-i băiatul Mitriței, a podarului!...”. „Care, fă? Ala bălai, ala de-a fost premeant toată școala?” „Ți-l aduci aminte?” „Aha, da, ala de-a plecat într-o noapte la oraș, să-nvete meserie. Stiu, fă, știu!”...

— De ce? Azi m-a bătut fiindcă am mîncat la tine. Păi, dacă am mîncat la tine de ce te bîcuri cînd mă bău mama pentru asta? Mai bine să nu-mi dai...

N-a mai venit o vreme. Lucram la un mic dispozitiv pentru fileruri interioare și nu-mi era sîndul la Ionică.

Intr-o după-amiază m-am întîlnit cu el în colț, lângă tutungerie. Era pușin palid și aproape încruntat.

— Te așteptam, a zis și a pornit lângă mine. Dă-mi douăzeci de lei. Cu împrumut. Pentru o săptămîna.

— Ce faci cu banii?

— Nu spun. Dacă nu vrei, nu mă împrumut.

Pînă la urmă a mărturisit că spărsese un geam și voia să-l plătească.

A doua zi, o femeie înaltă și subțire, cu pulover verde, pe care o zăream uneori trecînd pe lângă ferestrele mele a intrat la mine în cameră cu Ionică de mîna. Om în toată firea n-are voie să fie timid. Nu știu de ce sînt așa timid, dar mî-e teamă de timiditatea mea, o ocolesc, mă prefac că n-o văd, nu mă gîndesc la ea.

A intrat la mine în cameră, a privit pereții plîni cu tăieturi din reviste și s-a așezat pe un scaun într-un colț. Ionică stătea sub pervazul ferestrei, cu mîinile la spate, gînditor.

— Sînt mama lui. Nu știați că sînt mama lui? Ionică mi-a spus că v-ați împrietinit.

Am început să mă bîibîi și am amușit. Femeia părea tristă și de sub basma îi atrîna o șuviță de păr galben, foarte galben.

— Ce să mă fac cu el? Spuneți, ce să mă fac? A luat de la dumneavoastră bani cu împrumut. Unde o s-ajung? Aveam încredere în el și, uite... Eu sînt ocupată mereu, la spital, uneori și noaptea, de gardă. Doamne, a ajuns să împrumute bani și să se invite la masă...

Lacrimile îi curgeau una cîte una cînd vorbea, dar plasul rămăsese adînc, fără urmă de plîns. Nu știam unde să-mi așez mîinile și le mișcam fără rost de aci colo. M-am zărit în oglindă și m-am supărat pe mine.

— Cînd vine de la școală umbli de capul lui. Am adus înapoi banii pe care l-a luat. Să nu-i mai dați nimic. Nimic. El mi-a spus că v-ați împrietinit. Dar dacă mîinte? Dacă a-nceput să și mîntă?

Mă privea cutad și se uita cînd la mine, cînd la Ionică. Razele de soare întrau pe fereastră și-i jucau pe obraz și în șuvița blondă de păr. Zîmbeam proteste, pierdut, și tare aș fi dorit să pot pleca și să-i las pe amîndoi acolo.

Am făcut un ceal cu biscuiți. Ionică mîncea dulceță și ne examina pe amîndoi, pușin temător și curios, de parcă ar fi așteptat să-l întrebăm ceva.

...Seara stau la fereastră, cu coatele pe pervaz, fumez și privesc strada pînă se înnoptează. Mirosul dulce de liliac și mirosul aspru și neplăcut al oțetarilor se amestecă, se confundă mereu. Privesc strada pînă cînd trece o siluetă înaltă în pulover verde, care-mi face semn cu mîna. Ionică coboară de pe scaun, își strînge catetele și cărțile, iese, traversează strada în fugă. Aștept umbrele care se profilează pe perdele.

Una înaltă, alta scundă. Se vor auzi pași pe scări, vor urca la mine?

Intre cele două ferestre cu zăbrele verticale care dau spre trotuar, atîrnă portretul mamei lui Ionică. Arată aproape la fel cum am văzut-o în prima zi. Subțire, cu ochii albaștri rotunzi, cu părul galben care atîrnă în șuvițe, și gura strînsă ușor a tristețe. Încerc să-mi închipui dacă celălalt oamnei o văd la fel de tînără și frumoasă.

Fotografia mea, tăiată dintr-un ziar, am ascuns-o în sertarul scriinului. Lui Ionică nu-i place. Nici mie nu-mi place cum arăta acolo. Dar parcă asta mai are vreo importanță?

ce să nu vrea, dar nevastă-sa tot ridea, al dracului mai ridea, și fi tot improptea genunchiul în spate și nu-l lăsa să se libereze. Tovarășul Aurel, pentru că ar fi vrut să-și scoală capul din gard, tot căuta să o lovească pe nevastă-sa cu piciorarele, așa cum lovea cali. Acum nu te supăra, tovarășe Aurel, îi spuse Zădăritu, nu te supăra, că te-am făcut cal, dar situația concretă era creată.

— Nu mă supăr, vecine, ce-ți-am spus eu că mă supăr?, spuse Aurel Cec, prefăcîndu-se tare mirat.

— Bine, dacă nu, urmă Zădăritu. Așa, și unde am rămas?

— La ai, îi amintî Munte de Om.

— La cai, zici? Bine. Și iau eu cai de dirloși și-i duc la apă, dar apa era rece ca gheața...

— Ce apă, mă, Zădăritule, ce dirloși, îl întrepruse Munte de Om, buimac de nedumerire.

— Acum, Simo, nu te supăra, spuse Zădăritu, dar tovarășul Aurel nu-l cal și dacă nu-i, era să vorbesc de el, cînd tu-mi spuseși de cai? Asta nu, că nu-i frumos...

După aceste vorbe, cei patru riseră de se sperie un stol de potîrnichi, care păreau că trăsuseră cu urechea să audă cite ceva despre Aurel Cec. Și riseră ei, riseră, numai el Cec, ridea așa, nu știu cum, cu gura strîmbă. Cînd se potoliră, Zădăritu urmă înviorat:

— Acum, fraților, spuneți-și voi, ce era să fac eu, să mă bag în treburi de familie, sigur că nu, mai ales că tovarășul Aurel mă vedea, dar se tot făcea că nu mă vede. Și chiar cînd m-am băgat, o aud pe nevastă-sa că ride și îl întrebă unde-s banii.

— Ce bani, toantă, ce bani? — o tot întreba tovarășul Aurel și o tot suduia cum îi venea la gură.

— Bani, zicea ea, banii din avans, că ai venit cu jumătate din ei, hapsînule! I-auziți la el, striga nevastă-sa, îmi spune că cică, nevastă, atît am luat, atîta țî-am dat.

Acum eu, oameni buni, cum era să știu de toată povestea cu banii, se scuza Zădăritu, că dac-aș fi știut, n-aș fi vrut să-l liberez. Și bine că n-am făcut-o. Și chiar atunci îl aud pe tovarășul Aurel că zice: „Lasă, scorpia dracului, că țî-oi da eu tot bani, noi noștri, numai banii țî-oi da”. Și credeți că femeia s-a speriat? S-a speriat pe dracu, că-l tot imboldea cu genunchiul pe tovarășul Aurel și tot ridea. Și cînd nici nu m-aș fi așteptat, îl aud pe tovarășul Aurel că zice: „Uite, nevastă, banii sîngropăți acolo, s-acolo, și mai am și vreo patru mil pe desupra”.

— Ce îngropați, că erau cusuți în dulman, lămurî Cec, cu o foarte sentină privire.

— Sau așa, cusuți în dulman, spuse și Zădăritu, mirat de liniștea celui-lalt.

— În dulman, dar, încuviință Cec.

— Și cum, așa om eral tu, mă? Se miră Munte de Om.

— Așa eram, da, spuse rîzînd Aurel Cec.

De înfierbîntat ce era, Zădăritu asudase de se făcuse lac, dar curmă discuția celorlalți și urmă:

— Și cum vă spun, tovarășul Aurel zice că, în dulman, nevastă. Atunci nevastă-sa fuge în casă, aduce banii și strigă vînturîndu-i prin aer:

— Haideti, oameni buni, haideti și dați banii aici, că uite el e tovarășul Cec și vi-l ține, dar să nu știe nevestele. Și cum ea strigă și ride, tovarășul Cec, cred că am zis bine, tovarășul Cec o tot suduia și zice că să fie dreptatea ei, numai să scape el.

— Chiar așa ai fost tu, mă, întrebă Munte de Om, întrerupîndu-l astfel pe Zădăritu.

— Uite, mă, că așa fusel. Îi răspunde Aurel Cec, rîzînd.

— Și ai țînut banii numai așa, să-i țîi ascunși, îl întrebă și Zărie.

— Numai așa, să-i țîu, mai spuse Cec, neconținînd a ride. Zădăritu ridea și el și nu-l mai era ciudă că celălalt nu se supăra.

— Știi, urmă el vesel, cînd am vrut iarăși să-l liberez pe tovarășul Cec, nu m-am dus. Și chiar cînd m-am dus, iată, îl liberează nevastă-sa. El, să se repeadă s-o lovească.

— N-aș fi lovit-o, preciză Cec, ridicînd arătătorul și sprîncenele.

— Așa, și cînd s-o lovească, urmă Zădăritu, nevastă-sa îl zice, arătîndu-și pîn-tecele cu degetul:

— Copilul, bărbate, să nu intri în păcat, că uite copilul. Și n-a lovit-o, dar de suduit a suduit-o porcos, încheie Zădăritu zîmbînd și privînd în ochii fecăruia.

Cîteva clipe au rîs cu toții în hohote. Și printre hohotele de ris, Munte de Om tot întreba:

— Și zi, chiar așa ai fost tu, Aurele?

— Chiar așa, îi răspundea acesta rîzînd.

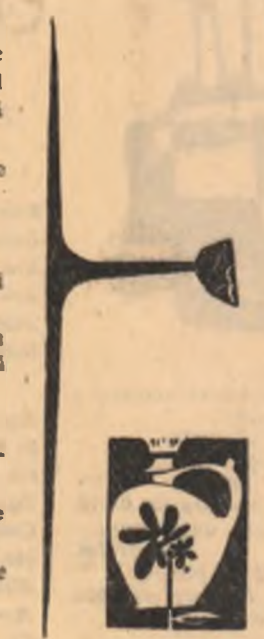
Cînd s-au săturat de ris au tăcut cîteva clipe, de nu se auzea decît țîritul coșajilor și pocnetele mărunte ale spicelor care se dezgînoau din pricina căldurii, de ziceai că arde grîul. Ridicîndu-se în picioare, Sima Munte de Om mai întrebă țîtînd:

— Cum mă, așa ai fost tu, mă, Aurele?

— Așa mă, îi răspunde acesta cîtînînd îngăduitor din cap. Se ridicară cu toții de jos și după ce-și strînseră boccelele, ieșiră din umbra sacilor și se îndreptară către combină, înofînd prin grîul pînă la uși. Și era un grîu, de-ți lua ochii.

Desen de N. ȘERBAN

CÎMPIA

de Horia Pătrașcu

Bătrîmul Lazăr minca în silă, privind undeva între roțile mari, vopsite în roșu. Așezase sticla jos pe ciment, lângă piciorul lui Bona. Uneori întindea mina să vadă dacă sticla se mișcă acolo, dar nu se uita la ea.

Aici, în prelungirea peronului, cimentul era ud. Bona încercă să-și amintească dacă plouase în timpul nopții. Nereușind, se răsti deodată:

— Șterge-ți bărbia! Parc-ai fi copil.

Bătrîmul își plimbă palma peste gură și mai jos, ca într-o mîngiere; oțiva stropi de lapte îi alunecaseră pe gît.

Dinspre barieră se auzeau tot mai multe zgomote. Dimineața, orașul se trezea întotdeauna repede și întotdeauna dinspre barieră. Un camion cu remorcă, oprit în dreptul depozitului de tutun, mai avea încă farurile aprinse. Frigul se mai potolise. Peste liniile, deasupra garniturilor noi de vagoane basculante, ceața se rispea în aerul curat și tare al dimineții.

— Și cum s-a iscat cearta asta a voastră? — vorbi Lazăr într-un tîrziu.

De locomotivă se apropiase un copil cu sandalele albe. Privea uimit la mașina uriașă. O ocolise de cîteva ori, iar acum scărpinîndu-se la genunchi, se uita la minunea, de țevi, lucitoare din cabină.

— Mă, al'cui ești-tu? — îl întrebă Bona, fără a lua în seamă vorbele bătrîmului.

— Al' lui Basarab.

— Căre Basarab? Împiegatul?

— Nu. Al' lui Basarab...

Lazăr înveli restul de piine și strecură pachetul în buzunarul de la spate al pantalonului. Făcea totul cu mișcări largi, calculate, nedeslipindu-și ochii de la roțile vopsite în roșu. Scoase o țigară și o rupse în două. Cu una din jumătăți nimeri cutia și o băgă înapoi. Pe cealaltă o aprinse. Mina îi tremura ușor; flacăra chibritului aproape că îi arse mustața.

— Cum s-a iscat cearta? — repetă el, fără a da drumul fumului îndesat în piept.

Privindu-l, Bona înțelese că bătrîmul va sta așa cu răsufierea oprită pînă ce va afla răspunsul.

— Și-a găsit un student. Pe Lae, băiatul factorului.
— Nene! — strigă copilul.
Trecuse între linii, dincolo de locomotivă și nu se zărea.
— Lae, ăla înalt, de-i la medicină?
— Da, ăla.

— Ala frumosu'?

— Nene! — țipă iarăși copilul.

Depart, pe peronul gării, mulțimea se agita. Din magazia poștei se ivi un șir de care electrice. Păstrînd aceeași distanță între ele, alunecau bizînd pe ciment.

— Locomotiva asta merge, nene?

— Aplecat pe vine, copilul îi privea de sub roți.

— Du-te, măi! Pleacă de-acolo, că dă trenul peste tine. Ce-ți veni să te scoți cu noaptea-n cap?

Vorbele se îngîmădiră nefiresc de repede în gura ascuțită și strîmbă a lui Bona.

Lazăr apucă sticla goală și se ridică. Mai privea încă la roți:

— T-ai dat prea mult ulei — rostii el și părea din cale afară de obosit. Uleiul se încinge, se subțiază și cade pe traversă. E păcat de uleiul ăsta. Prea mult ulei i-ai dat.

Se apropie de locomotivă. Era adus de spate, iar picioarele i se mișcau anevoie. Cînd urcă treptele spre cabină, își sălta pantalonul. Bona îi zări pielea, albă, pe care ajungea prea rar soarele.

— Vezi, nu da drumul la abur, că e copilul acolo! — se mai găsi Bona dator să-l anunțe pe bătrîn. Apoi se strîns în el și ghemuit astfel pe banca de piatră, începu să mormăie, căutînd o melodie.

Magazinele din dreptul barierei se deschideau pe rînd; huruitul obloanelor se pierdea în cel al macaralei de la depozitul de tutun. Cerul era gol. Un om se plimba de-a lungul vagoanelor basculante scriind ceva cu creta, pe fiecare din ele. Urmărindu-l cu privirea, Bona auzi zgomotul acela cunoscut, un fel de țîrît ce venea de sub locomotivă.

— Lasă apa în pace — se pomeni strigînd către bătrîn.

Lazăr nu răspunse. Căuta ceva în lada cu pompe.

Bona se apropie de roți și privi printre ele. Surprins, copilul sări de cîteva ori într-un picior și se repezi printre linii, încheindu-și din fugă pantalonii.

Pietricica aruncată de Bona nu îl mai ajunse.

Acceleratul se năpusti în gară, aducînd cu el depărtarea locurilor străbătute. Locomotiva fu schimbată cu repeziune. Aplecat peste geamul rotund al cabinei, Bona urmărea mulțimea colorată ce se îmbulzea pe peron. Desluși cîțiva militari. Erau tineri, aproape copii — pășeau stîngheriți în mijlocul aceluia vacam produs de sosirea întîrziată a trenului. O sticlă cu apă plutea pe deasupra capetelor, făcîndu-și loc spre vagoane. Difuzoarele stației strigau monoton ceva nedeslușit.

Apoi trenul se urni din loc și Bona își văzu chipul întunecat alunecînd prin vitrinele restaurantului.

Se întoarse spre bătrîn. Lazăr ștergea cu o cîrpă cadranale afumate ale indicatoarelor. Privi din nou afară. Treceau tocmai prin dreptul barierei. Cocolaș pe niște lăzi cu fructe, copilul îi făcea semn ce mina. Bona strigă ceva. Drept răspuns auzi un chiot ascuțit, apoi zgomotul năpraznic al macazelor acoperi totul. Rămase cu privirea aștîntă în urmă, spre copilul ce se mișcarea meru și, deodată, supărarea îngîmădită în suflet făcu loc unei dureri adînci. Se apropie de Lazăr și îl întoarse brusc în spre el.

— Să nu-mi ții lecții, bătrîne. Să nu mă sfătuești s-o chem înapoi pe Călina. Uită-te la mine ce om sînt. Dacă m-ar apuca furia și m-aș răsuși în cabina asta, aș întoarce locomotiva în loc, din mers. N-am bătoricit oameni în viața mea. Nici nu m-am îndoit de spinare și nici nu m-am lăsat bătoricit. Spune-ți Călinei să se ducă. Auzi? Să plece cu Lae.

Se așază pe lada cu pompe și începu să-și scoțoească buzunarele după țîgiri. Trenul ieșise din oraș. Se zăreau, departe, turlele albicioase ale catedralei. Șirul de vagoane tăia acum cîmpia. Era cîmpia aceea cafenie, de după culesul porumbului, pe care oamenii arau.

MIC DICȚIONAR POETIC

Oare versurile libere nu ascultă, într-adevăr, decît de capriciul poetului, inspirându-se fără nici o logică internă? Să luăm un exemplu — la întimplare, desigur, deoarece altfel n-ar mai fi exemplu u. „Poetilor tineri” de M. Benic:

„Pe Eminescu noi, poeții tineri, / Zădărnice încercăm, nu-l vom ajunge. / Cîntecul lui fără seamăn / Sînt pentru noi miraj de neatinș. / Caravana noastră trecătoare / Alergă după oaza visurilor lui / Și oaza alerghă mereu la fel de departe / În zări. / Dar Eminescu nu cuprinse tot / În stihurile lui dumnezăiești...”

Prima vers putea fi transcris, desigur, și în alte forme: „Pe Eminescu / noi, poeții tineri”, sau „Pe Eminescu / noi, / poeții tineri” (altă posibilitate poetică nu mai există, întrucît „poeții tineri” schimbă oarecum, prin intonație, sensul versului), dar fărîmîndu-se n-ar mai servi modul nel de a pune problema. Al doilea vers ar fi putut fi împărțit „Zădărnice încercăm, / nu-l vom ajunge”, și pentru moment s-ar părea că această frază ar fi chiar mai indicată, ultimul vers devenind mai categoric. În realitate, cele două versuri, cuprinzînd premise întregii demonstrații poetice, se cereau scrise cît mai dens, ca o formă înaltă de imitație a patetice, versuri și-ar găsi din coacșe și, în loc să fie înscrise pe un fronton, ar fi înscrise pe treptele unei scări, — ceea ce, evident, nu era cazul. O dată stabilită relația dintre cei doi termeni „Eminescu — noi, poeții tineri”, versurile capătă, firesc, caracterul acestei relații: „Cîntecul lui fără seamăn / Sînt pentru noi miraj de neatinș” — „ei” și „noi” determinînd un echilibru perfect justificat și care ar fi dispărut dacă versurile ar fi fost altfel grupate. Este de observat, de altfel, că poezia începe cu două versuri imbecile perfect cadentate (/u-u-u / u-u-u / u-u-u / u-u-u) ceea ce imprimă și versurilor următoare, deși limbajul dispărea, o notă de organizare ritmică. Singura dată când echilibrul distanțelor (libere, dar tot distanțate) se rupe, este la sfîrșitul primei strofe, abateră arînd, însă, o funcție poetică evidentă. Oaza care, asemenea orașului Mecca, din poemul lui Macedonski, se îndepărtează pe măsură ce încercăm să ne apropiem de ea, nu este decît mirajul, ceea ce n-ar mai fi reușit pe deplin dacă strofa se termina: „și oaza alerghă mereu mai departe”. Dacă, respectînd simetria de pînă atunci, poetul ar fi scris „și oaza alerghă mereu mai departe, în zări”, versul apus dintr-odată, și-ar fi pierdut o bună parte din efect. Cînd citești „...și oaza alerghă mereu mai departe” și se impune, parcă, întrebarea: unde? Răspunsul vine firesc. Într-un vers aparte, unde limbajul devine melancolic și conchisiv: „În zări”. Căzîndu-se umător spre ideea de început, amplificînd-o și creștînd cadul de dezbateri al întregii poezii. Aparent, primele două versuri ar putea fi scrise ca unul singur, dar ar lipsi o anumită importanță a afirmației. Pauza indică ceva mai mult decît s-ar părea, cel de al doilea vers capătînd sensul „deși versurile lui sînt dumnezăiești”, ceea ce îmbogățește ideea poetică. Ultimele două versuri ale catedrului au, din nou, caracterul celor două versuri de la începutul poeziei, lapidare, dense, conchisive ale unei gândiri pe care cititorul o reface o dată cu lectura lor.

Nu afirmăm, bineînțeles, că poetul și-a calculat, pas cu pas, versurile, ajungînd, după un raționament matematic, la forma în care au apărut. Dar simțul dezvoltat al versului, logica imaginii, poate și faptul că poezia era o demonstrație, o pledoarie, au făcut ca versurile, deși libere, să capete o anumită organizare, în care nu se poate vorbi despre arbitrar, în sensul exact al acestui cuvînt.

Violet Popescu: Versurile sînt fluide, melo-
doase, și dacă n-ar avea o vădită tendință spre
aglomerare de cuvinte, ar fi într-adevăr de re-
ținut. Notăm unele pasaje care ni s-au părut
promițătoare: „Pentru că oamenii sînt frații
aceluiași vers, / Pentru că zilele au astăzi alt
mers, / Desprins din matca lor veche, / Iar
cîntecul vin să se-anine ciorchine dulci la ure-
che. / După furtună și beznă, / A răsarit curcu-
beul, / Cea mai măreață simfonie a culmilor”.
Sau finalul din „Versul tău, Partid...”, demn de
toată atenția: „De curînd, hulubul meu a învâ-
țat să zboare / Și sfîș, din tinăra-mi grădină îți aduce / floarea purpurie a dra-
gostei și luptei”. Încearcă să nu întrebuițezi nici un cuvînt care nu contribuie la
claritatea și tensiunea imaginii poetice.

Cătălin Șendrea: Sînt scrise cu îndeminare, dar, deocamdată, lipsite de origina-
litate, ca atmosferă și, mai ales, stilistic. Ucenicia pe lingă un mare poet este cea
mai bună școală literară, dar ucenicul trebuie să-și aducă, mai curînd sau mai
tîrziu, și propria contribuție, chiar dacă la început este modestă. Așteptăm.

Alexandru Protopopescu: Sînt oare primele versuri? Ne-a bucurat frăgezimea
și claritatea imaginilor și transcriem „Lecție deschisă”, ca pe un imbucător în-
ceput de drum: „Am venit aici, pe santier, / doar cu ochii plini de adolescență, /
ca doi muguri de cer. / Toate le-am desprins de la tovarășii mei: / Cum se-amestecă
varul cu soare, / să nu știe ce-i, / casă sau floare? / Cum se-angheamă căr-
mida cu focul, / vîntul trecînd să-și frîngă mijlocul, / Am învățat să năru pe
mistrie / dimineața alba ca o ie; / dar mai ales am învățat între zidari / să cred
în palmele aspre și mari”. Dacă vei continua pe această linie, a clarității și con-
crețării, să cînti bucuriile tineretii de azi, sîntem siguri că vei reuși să-ți găsești
timbrul propriu. De asemenea, notabilă, dar mai „lucrată” este și „Adolescența
romantică”. Celelalte contribuie la impresia înfîlîturii cu un talent. Mai trimite-ne.

Ilie Gheorghe: Sînt corecte, dar emoția nu poate veni din corectitudine. Deci
este vorba de „stilizare”, ci de găsirea unor surse reale de emoție.
Maria Roșca: Bineînțeles că trebuie să perseverezi. Și acum versurile sînt la
fel de potolite, amestecate cu prozaima („Munca miilor noastre unte mi-a dă-
ruit / tractorul care-mi răstoarnă și-mi așază brazdele”. Păra supărare, dar n-am
înțeles ce vrei să spui în versurile (pe care le reiei) din „Colectivistă”: „Arome
vin de floare și de ploii / și veștile cu salturile noi”. Despre ce fel de salturi este
vorba?

Al. Florin Tene: Pasiunea d-tale pentru poezie nu este fără temel. Versurile
au oarecare prospețime, dar luncii deseori în neclaritate, datorită abuzului verbal.
Iată, de exemplu, „Brațele noastre”: „Fiecare braț scrie o notă la cîntecul luminii /
În acest timp unde oamenii cresc ca florile / Și cîntecul acestor imn închinat
furtunii și pînii / Chemînd în tăcere munții și mările, / Brațele noastre sînt niște
firuri luxuriante, / Aplecate peste mașini precum corolele în ape / Spre jocul de
cuvinte melancolic de diamante / Rămînd tîrziu cu aroma-n pleoape”. Se ridică
imediat cîteva semne de întrebare: de ce un cîntec închinat furtunii și pînii? /
Care este relația dintre cele două noțiuni? Și de ce se adresează munților și mă-
rilor? De ce nu cîmpilor și dealurilor? Apoi, „flori luxuriante” pentru brațe?
Complet neclar restul. Nu se înțelege ale cui sînt „pleoapele”, iar „aroma” nu
poate rămîne în pleoape! Atenție, deci, la sensul fiecărui cuvînt, pînă la ultima
conjunție și prepoziție.

Ioniță Chiriciu: Unele încercări nu sînt lipsite de interes, dar sînt efectiv prea
pretențioase: „Mugur floral și-a stins parfumul în fruct; / Clorofila se pierde;
frunze cad în amiază / lăsdînd în aer sunetul alpin al materiei / Ce evoluează. / În
noaptea un țîpăt. Un om s-a născut / Lumina sîmburii depărtărilor clipă. / Tîrziu
se-nalță, pe frunte purtînd certitudinile / Și-azururi pe-aripă”. Tentat de poezia „de
idei”, neglijezi principala ei element, imaginea.

Anghel Doru: N-am primit caielele cu poezii și poezii pentru cei mici. De-
altfel, nu revista noastră era indicată pentru aceste încercări. Versurile trimise
recent sînt mult prea simpliste.

Gavrilă Gheorghe: Poate n-am reușit să pătrundem adevăratul sens al ver-
surilor, dar ni s-au părut a fi scrise într-un dialect necunoscut: „Și-a retras cu
scepticism ziua trupele zdrobite, / Ici și colo după garduri se aude un lătrat. / Pe
la colțuri, rare umbre ca fantome prelungeți, / Completează diadema nocturnă
vieții de sat. / ...Doar un geam mai strălucite în al nopții întuneric: / Lîngă
lampa mîrosindă, pipîind înec într-una, / Cu creionul pe o filă îmi compun un
viers milenic, / Și fac inventarul nopții: cerul, stele, boala, luna”. Este chiar un
pastel, sau o intenție de parodie? Restul manuscrisului are aceeași atmosferă
incertă.

Elena Pruiu: Sînt sincere, dar dovedesc absența preocupărilor de artă poetică.
Ai nevoie de exercițiu serios, pentru a limpezi granița dintre esențial și neesen-
țial. Nu orice stare afectivă este și poezie.

Augustin Monga și Tică Ionel: Vă rugăm să treceti pe la redacție.
Sînt Victor: Dacă sînt primele încercări, ai pornit bine. Deocamdată se simt,
bineînțeles, lecturile, și dorința de a rezolva imaginile prin adăgiri de cuvinte
Mai trimite-ne.

George Boțor: Versul oscilează între o simplitate de incantație și un abuz de
termeni tehnici. Pe de o parte citim: „În seri tîrziu se mai aud cum sună / Ce-
tintele brazilor în lună. / Cerul se răstîrge din fîntini adînci / Picurîndu-și steluțe
pe stînci” etc. Pe de altă parte, apar asemenea versuri: „Actualitatea este stufel
vertical al schelelor, / Ori respirația amplă a mortarului... „actualitatea este
arderea supremă, / entuziasmul omului”, „actualitatea este ireversibilul „azi” etc.
Ni se pare că nu pot sta alături, nu pentru că am considerat una din categorii
valabile, în domeniul celeilalte. Ambele direcții pot fi fructuoase. Dar îngemănarea
lor pare a fi efectul unor căutări încă nerezoiate. Trebuie ca d-ta însuși să-ți
găsești tonul și atmosfera poetică proprie. Așteptăm.

Mihu Dragomir

Lucia Săvescu, Ploiești; Ileana Teodosiu — Dor Mărunt, Ileana Roman — Tr.
Severin, I. Ciocli — Petroșani, George Fleancu — Roșiori de Vede, Iobi Gheor-
ghiu — com. Smîrdioasa, Zimnicea, Barbieri Anton — Cîmpulung Muscel, Pavel
Mihail Rusu — Brașov, Trifu Florian — Falanca, Raion Moinești, Ilie Dan — com.
Bila, Vlașca, Tomă Grigore — Timișoara, Cristian Popescu — Galați, Ștefănescu
Dan — București, Dincă Constantin — București, Aristică Băghină — Tr. Severin,
Nexescu Ion — București, Stancu Stan — București, Ion Albu — Berzovia, Gustav
Alexandru — Vulcan, Constantin Șirbu — Brăila, Aioanei Iordache — Constanța,
Gh. Popescu — Tirgoviste, Tudor Moldovan — Iași, Dumitru Zmeianu — Pitești,

MAI TRIMITETI

Tone Nicolae — București, Andrei Stein, C. M. Basarab, V. Tuhea, Com. Co-
țușca — Suceava, Goron Liviu — Ploiești, Eduard Senica, — Pitruța Neamț, Titu
Gheorghiu — Vaslui, Crîescu Costică — Galați, Lupan — Eugenia — București,
Enache Teodorescu — Timișoara, Ștefan Doru Horea — Timișoara, Cotea Geo-
rghiu — Brașov, Mihail Micu — Drăgănești Olt, George Grătoșu — București,
M. Aria — București, Jeberean Ion — Lugoj, Farcaș Istvan — Crișana, Stănescu
Mariana — București, P. Riviera — București, Schwartz Dida — București, Oprea
Gheorghe — București, Olteanu Floarea — Craiova, Cucu Gheorghe — Trușești Su-
ceava, Petrescu Silviu — Sibiu, Iuncan Sever — Oradea, Ichim Gheorghe —
Rădăuți, Bădulescu Ion — Mangalia, Jean Chereulescu, — Craiova, Coman Liliana
— București, Dincă Vasile — București, Oprea Gheorghe, Lupescu C. — Constanța.

DEOCAMDATĂ NU

NATURĂ STATICĂ

FOTOGRAFIE I, MENDREA

BUNĂ DIMINEAȚA...

Bună dimineața Vladimir Maiakovski;
deși dimensiunile tale n-au unitate
în timp,
îți vorbesc totuși ca un soldat
din același pluton,
care duce pe umeri muniția întregii
companii.

În pieptușele marșurii cu volute mișcări,
cartea ta cu poeme o port la centură
ca pe-o cartușieră plină cu gloanțe,
pe care între două popasuri o deschid
fremătînd,
și-mi încarc inima cu visuri romantice.

O, mai marele meu contingent, iată,
de la tine am deprins să inscriu violent
jurnalul de aur al fiecărui atac —
cu vîrfurile baionetei, pe fila rotundă-a
pămîntului.

Dumitran Frunză

SENSURI

Luăm în piept orizonturile dimineților;
În fața mi se-nalță soarele,
Seamă al triumfului.

Ridicăm fruntea spre cer
sfîdînd întunericul...
Strigătul nostru de bucurie
E chemarea prelungă a fabricilor,
Vuietul trenurilor ce pleacă în zori,
Scrișnetul materiei sub lovituri
repetate de dată.
Gîndirea noastră pulsează-n organismul
motoarelor.
Ele ne fac mai puternici ca oțelul,
Ciocanul din miini ne sporește energia,
Ne face legături durabile cu pămîntul.
Piinea o frămîntăm pe sesuri
Din primăveri pînă-n toamnă, tîrziu;
În galerii, sub munți,
Lumina știm s-o scoatem fără preget.
Și parcă vedeam oameni
În tunelul noilor energii

care înalță viața.
De-aceia orizonturile dimineților
Le-nîmpîmîdăm cu-nînterită bucurie.
Și soarele e un semn al triumfului.
Al păcii, și-al muncii împlinite.

M. Bălaieț

VECHIUL OBOR

Pe terenul vechiului obor din
Galați se înalță un complex de
blocuri pentru siderurgisti.

Vitele dintr-o sută de sate
Împreștrău, vinerea, oborul;
Era o întîlnire a despărțirilor
Sau a morții —
Alături nu flămînzea abatorul,
Nici fabrica de tăbăcărie.

Am trecut azi pe-aici împreună cu soarele
Abia învățate pe de rost
Cu tîneretea blocurilor
Zglobitii ca țubirile.
Culorile lor erau încă umede,
Iar sutele de adrese
Abia învățate pe de rost
Aveau toate ceva atât de comun,
Ca merele, de pe-aceleași ramuri culese,

Priveam împreună cu soarele,
Și parcă vedeam oameni
Tulburînd fața noctură a tăcerii
Porniți pe sub luceafărul dimineții
Sau pe sub stelele serii,
Să-și împropăteze culoarea și căldura
înmîji

Cu nuanțele incandescente
Ale celor mai tinere sarje,
Ale celor mai proaspete Documente.

Paul Cloricu

BĂTUTE PAVELE

Sînt pavator și mîntile mele
Nu se sfîșec să primească sărutul
asupra al rocii,
Ciocanul tîm cîntă pe pietre
Culcîndu-l-n patul de țîlav nisip.

Peste pumnii lor colidănoși
Trece rostogolire de razi,
Cu pasul vitezelor cu care mergem
spre miine.

Poate și pașii tîbutei vor bate mărunt
Ca ropotul ploii de vară
În creștetul pietrelor.
Peste care mi-am legănat
Lotca frunții cu vise și ritmuri.
Necunoscute încă de oameni.

Pietre lustruite de plușul albastru al apei,
Bătute pavele,
Cine, trecînd peste voi se va gîndi
la mîntile mele?

Vasile Andronache

Spectacole — Arte — Sport — Spectacole — Arte

FRAȚII KARAMAZOV pe scena Teatrului C. I. Nottara

Așteptată cu un firesc interes — fiind, în ultimii ani, pe scenele noastre, primul spectacol pornind de la o operă dostoevskiană — înscenarea „Fraților Karamazov” a dezamăgit.

Textul dramatizării care a stat la baza spectacolului, datorat celebrului actor de la MHAT, Boris Livanov (interpret inegalabil, în montarea sovietică, al lui Dmitri Karamazov), are meritul de a fi izbucnit să surprindă în liniile ei de forță, chiar dacă uneori schematic, drama profundă, tulburătoare, a unei lumi sortită iremediabil prăbușirii. Această lume e intruchipată în căutările fără ieșire, în zbuciumul dureros, copleșitor, al unei familii purtând, ca pe un stigmat, în destinul ei, viciul, parazitismul specific clasei căreia îi aparține.

Titanișmul luptei pe care o dau Karamazovii în dorința lor de a se elibera de sentimentul ucigător al implicabilității destinului lor sau de a izbucni măcar să se împacă senin, în conștiința lor tulburată, cu acest destin, încrenă drama cu adânci rezonanțe de un tragic patetism.

Setea fierbinte de viață a Karamazovilor, ura lor împotriva filistinișmului care îi amenință cu păienjenșurile lui de nestrăbătut, chinutoarea dorință de a înțelege sensul vieții pe care o trăiesc, deznădăduita încercare de purificare morală, tot acest zbucium imens, turnat în repeli și tirade de o mare forță, și-au aflat în dramatizarea lui Livanov multe din datele lor și, în ciuda rezervelor amintite, fiind, cum am mai spus, de o anumite și poate, încrenă schematică, suflul specific capodoperei dostoevskiene se face prezent.

Dar „Frații Karamazov” nu este, prin excelență, o dramă a întinericii și Radu Popescu are dreptate când amintește „raza de speranță pe care autorul a făcut-o să nimbzeze” pe figura seminaristului Alexei Karamazov. Puternică lui dragoste pentru om și înaltă și il apropiere de înțelegerea adevărată a sensului, vieții pe care frații lui nu și-au găsit, și lui și se alătură, în aceeași dorință de purificare morală, Grusenka, cu marea și lubre, capabilă de nenumărate sacrificii, pentru Dmitri.

Asadar, dramatizarea lui Livanov s-a apropiat mult, în majoritatea intențiilor ei, de romanul lui Dostoevski (Păcat însă că traducerea are o condamnabilă lipsă de exigență, făcându-se vinovată nu numai de ridicole stilicuri de limbă, dar și de supărătoare erori de interpretare).

Și, cu toate acestea, spectacolul Teatrului „Nottara” a dezamăgit. De ce? Datele principale ale concepției regizorale atestă preocuparea regizorului în direcția întineririi care argumentează aceasta. Imaginea finală impune însă, fără echivoc, constatarea că spectacolul se află realmente alături de ceea ce ar fi trebuit și ne-am fi așteptat să fie.

Drama puternică, ciocnirile de idei pline de forță sint total estompate și fac loc unei „dramolete” mărunte, uneori cu evidente implicații operetistice. Atmosfera lăliie, lipsa de unitate și stil, un pitoresc exploatat în sine coboară spectacolul la un nivel inferior și-l fac tern și obositor.

Carențelor ținând de concepția regizorală — și e ciudat că un director de scenă cum este George Teodorescu n-a putut să sesizeze, în decursul repetițiilor, aceste slăbiciuni — li se adaugă o foarte ciudată concepție cu privire la distribuție. Aici, cred, se află principala deficiență a spectacolului, aceea care și minează reușita lui.

Rolurile fraților Karamazov, Dmitri, Ivan, Alexei, au fost încredințate unor actori tineri, fiecare în parte, cu alte prilejuri, confirmând încrederea care li s-a acordat. Dar în acest spectacol, în afară de Ion Dichisăanu, singurul, de altfel, din toată distribuția, care a reușit să se apropie în mod remarcabil de înțelegerea rolului său, nici George Constantin, nici, cu atât mai puțin, Cristea Avram n-au fost cum trebuie îndrumați și n-au făcut prea mult pentru a găsi mijloacele adecvate datelor oferite de personaje.

Forța și setea de viață caracteristice lui Dmitri au fost greșit înțelese de George Constantin, care a apăsător de dezinvoltură pedala înțogării vulgare, în care s-a adăugat o dește mai mult decât supărătoare, pusă și mai mult în lumină de tendința aproape continuă (cu excepția unora din scenele finale, unde actorul parcă s-a regăsit și a creat momente de reală emoție) de a afișa, și verbal, o brutalitate cel puțin nepotrivită.

Inclinarea spre filozofare, raționalismul rece, cînic al lui Ivan s-au diluat în interpretarea subțire, ușoară a lui Cristea Avram, pe care, cum am mai spus și cu alt prilej, îl pîndesc o gravă superficialitate.

Dar eroarea de distribuție o constituie apariția lui Mîgri Avram Nicolau în rolul Ecaterinei Ivanovna. De la datele strict exterioare pînă la firava capacitate artistică de care dispune, actrița nu putea să răspundă sarcinii încredințată și nici n-a răspuns. Jocul ei a fost tern, de un schematicism sec și trist.

Nici Liliانا Tomescu în Grusenka n-a fost îndeajuns ceea ce trebuia. Greșeala ei stă în aceea că a tratat acest rol cu ușurință, or, e vorba de un rol grav, care face parte implicit din dramă, dintr-o dramă puternică. Astfel Grusenka ne-a aparut puțin superficial peste sentimentele majore pe care personajul le trăiește de fapt în romanul lui Dostoevski și-a lipsit, de asemenea, actriței, și transfigurarea care o reclamă marea iubire pentru Dmitri, jocul ei rămînînd, și în acest caz, exterior.

Cu o mască remarcabilă, Val Săndulescu a compus interesant rolul lui Smerdiakov. Hidosenia fizică și morală a epilepticului au fost bine subliniate, în ciuda vocii care, de data aceasta, avem impresia că l-a trădat în intenții pe excelentul actor.

N. Sireteanu ne-a surprins neplăcut în spectacol, și cu atât mai mult cu cât acest actor de mari resurse ne-a oferit în atâtea rânduri prilejul unor aplauze entuziaste. Exagerînd efectele vocale, actorul a îngrozit fără măsură și înțesăturile de betiv ale personajului său, vizînd grotescul. De un comic de vodevil s-a făcut de asemenea vinovată interpretarea lui George Manu în rolul Rachitin. Bun, autentic, a fost Nicolae Meicu în bătrînul Grigori, servitorul umil și iertător. Citeva momente, îndeosebi cel de la tribunal, sînt remarcabile.

În sfîrșit, nu putem încheia fără a ne exprima nedumerirea cu privire la decorațiunile lui Dan Nemțeanu, și el de inspirație operetistică, incununt, în acest sens, de bizareria de sîrmă care ar vrea să fie o stilizare simbolică a bigotismului sub semnul căruia se desfășoară drama. E greu de priceput, însă, și mai ales, nu aduce spectacolului nici un serviciu.

Dinu Sărauru

VINCENTIU GRIGORESCU: Studiu

NOUA INFĂȚIȘARE A MUZEULUI DE ARTĂ

Ca un muzeu nou și cu un adevărat caracter antologic — astfel se prezintă Muzeul de Artă al R. P. Romine în numeroasele săli, recent amenajate, cuprinse în patru etaje ale Palatului Republicii. Faptul că, în anii puterii populare, instituția și-a îmbogățit simțitor colecțiile și dispune de un locaș orînduit după cele mai moderne exigențe muzeale, a îngăduit organizatorilor să expună mai multe și mai caracteristice opere din creația națională și universală.

Cine a vizitat odinioară biata noastră Pinacotecă, instalată multă vreme în câteva săli întunecoase ale Ateneului, își poate da seama și mai bine de meritele noii organizații a muzeului nostru republican — și acesta un fenomen specific revoluției culturale pe care o trăim. Pinacoteca nu posedă decît puține opere,

unele nestudiate și nidentificate, iar o seamă dintre artiștii noștri reprezentativi nu erau de loc prezenți acolo sau erau cu opere de mina a doua. Staiu burghezo-moșieresc nu achiziționa cele mai valoroase opere ale artiștilor în viață și oficialitățile nu urmăreau sistematic dezvoltarea marilor noștri creatori. Fondurile Pinacoteii erau modice și treceau ani în care nu se cumpăra nimic semnificativ sau chiar nimic de Luchian, Brîncuși, Paciurea, Rescu, Băncilă, Tonitza, Pallady, ca să nu vorbim de artiștii mai tineri. Multă vreme, ca să vezi pe Luchian sau pe marii coloristi dintre cele două războaie, trebuia să recurgi la cele două-trei colecții particulare, oarecum accesibile vizitatorilor. Grigorescu nu a putut fi cunoscut prin lucrările lui într-adevăr reprezentative, tănuite în colecțiile inaccesibile ale unor particulari, și așa se explica de ce însuși Tonitza, scriind despre Grigorescu, nu l-a putut aprecia la justa lui valoare. În schimb, Pinacoteca avea operă unor artiști nereprezentativi pentru ceea ce înseamnă arta legată de lupta și năzuințele poporului, de tradițiile lui estetice.

Astăzi, dimpotrivă, marii noștri clasici, ca și promergetorii sau urmașii lor, artiștii în viață, inclusiv tinerii, sînt prezenți în muzeu cu opere caracteristice. Adeseori ai puțința de a urmări înseși dezvoltarea și amploarea creației clasice, precum și momentele de realizare semnificative ale artiștilor mai noi. Peste tot predomină concepția de reconsiderare a trecutului cu ochii prezentului și de reliefare a ceea ce este mai viu și mai semnificativ în contemporaneitate. Această concepție științifică valorifică de asemenea creațiile școlilor din arta universală — de la cele ale italianilor, flamanzilor și olandezilor sau francezilor, germanilor și spaniolilor la arta rusă și sovietică sau la cea din secția de artă orientală. Totul este făcut, în prezent, pentru a asigura educarea artistică a oamenilor muncii, pentru a populariza operele plastice naționale și universale, pentru a ogîndi avîntul creator al artiștilor din epoca noastră.

Cu această puternică impresie, cu o bucurie fără margini străbătînd săliile luminoase, spațioase, cu instalațiile de aer condiționat, menite să conserve în cele mai bune condiții lucrările expuse, ca și cele aflate în depozitele de unde se vor reimprospăta, în parte, expunerile prezente.

Stăruind măcar cit de cit asupra prezentării artei naționale în noul aranjament al muzeului, să semnalăm câteva din reușitele expunerii, precum și unele probleme ce rămîn deschise pentru viitor. După ce străbătîm săliile cu obiecte de artă feudală, ajungem la arta laică, la primii portretisti de la sfîrșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului următor. Aici găsim acum o masivă îmbogățire a colecțiilor muzeului, precum și roadele identificării unor artiști multă vreme socotiți drept „necunoscuți”. Ce siguranță de expresie și meșteșug dovedește Eustățiu Alfini în portretul de femeie, pictat în tonalități aurii rembrandtiane! Acest pictor ieșan a făcut, înainte de Asachi, trecerea la portretistica laică, și cu o măiestrie care dovedește contactul cu arta lui Tizian, Tintoretto și a altor clasici italieni, după cum se poate constata și mai mult în dramaticile și splendide pietetele compozițiilor ale catapetmei de la Roman. Încă se știu prea puține despre acest mare pictor, mort de timpuriu, la începutul secolului trecut. Vin apoi o serie de pictori mai stîngași în meșteșugul lor, dar piini de farmec și autenticitate ca Livaditti, pentru ca în fața portretelor și alegoriilor create de pictorii revoluționari de la 1848 atenția să li se concentreze cu un interes și admirație pentru seriozitatea cu care au pictat, pentru avîntul lor romantic, vădit mai ales în Rosenthal. Dar și cel trei mari pictori de la 1848 au murit timpuriu, înainte de a se realiza deplin.

Arta noastră a căpătat o mare dezvoltare și a ajuns în câteva decenii la nivel mondial, mai ales datorită lui Grigorescu, Andreescu, Luchian și Paciurea, bine reprezentată la muzeu. Mai cu seamă operele lui Grigorescu se desfășoară în amploarea și varietatea lor. În locuri speciale, cu încadrarea și înclinarea convenită, apar cele două capodopere „Atacul de la Smîrdan” și „Peste dealuri și munceale”, în sfîrșit valorificate cum se cuvine. Nu lipsește nici „Bătrîna de la Brole”, pictată în culori aspre și reci, cu o peneșitate foarte vie, din care descede și s-a dezvoltat tehnica înnoitoare a lui Petrașcu.

Andreescu și Luchian își au lucrările în aceeași sală împreună cu Octav Băncilă și cu Paciurea. Dacă Andreescu și Băncilă, așa cum le sint orînduite tablourile, sint valorificați satisfăcător, în schimb Luchian — deși reprezentat cu multe lucrări — apare mai puțin decît este. Alternarea de tablouri din diferite perioade și cu vădite negalități, alăturarea de lucrări în tonalități ce nu se armonizează, înșurubarea monotona a multor lucrări fac să se piardă perceperea capodopereilor, cărora s-ar fi cuvenit să li se dea locuri mai reliefate, fie prin nișe speciale, cum au cele două capodopere grigoresciene, fie prin așezarea pe șevalete sau draperii. Altfel, capodopere ca „Un Zugrav”, „Anemonele” (1908) și „La Impărțitul Porumbului” se pierd în înșurubarea pe un perete și jumătate. Mult mai fericit orînduite

sînt tablourile lui Pallady, Petrașcu, Tonitza într-o sală și mai mare, dar sectionată cu panouri, constituindu-se astfel sectoare în care atenția privitorului se poate concentra și nu se dispersează în fața înșurubării monotone din sala precedentă.

Problema scoaterii în relief a ceea ce este mai însemnat din creația unui artist sau a unei perioade, o ridică și sculpturile, cînd nu sint de dimensiuni „Gigantului” lui Paciurea sau ale unor lucrări de Ion Grigorescu. În centrul marii săli cu pictura dintre cele două războaie, apar șapte lucrări importante de Brîncuși, precum și alte sculpturi de Jalea, Medrea, Han, și alții, toate merind a fi îndelung cercetate. Dar, alăturat de un tablou viu colorat, un cap în bronz pierde, ca și o statuie de dimensiuni potrivite (de pildă, „Rugăciunea” lui Brîncuși) dacă este așezată într-un spațiu prea mare. Albul peretelui sau coloritul întunecat al unui stîlp, de asemenea, nu ajută totdeauna sculpturilor, fiind preferabile draperiile cu un colorit adecvat sau orînduirea mai concentrată a unor statui, care astfel să nu mai alterneze la mari distanțe cu picturile prea vii.

Marea sală în care apar pictorii și sculptorii care și-au continuat sau început activitatea după 23 August 1944 este impresionantă. Admirabil valorificată este creația unui Rescu, unui Iser, unui Bunescu sau creațiile lui Baba, Ciucureanu, Szony, pe care li regăsim în sala cu lacările ultimilor ani, alături de sculptorii Caragea, Irimescu, Anghel, Vlad, Corcescu, Demu, Mateic și de pictori ca Lucian Grigorescu, Călugări, Labin, Covașiu.

Grafica noastră de ieri și de azi, de la Aman, Grigorescu, Luchian, Iser, Tonitza, Vorel, la Perahim, Kazar, Dobrian, Erdos, Baciu, este amintită tot antologic, urmînd ca în viitor să se deschidă expoziții cu mai multe comori ale secției de grafică. Și la pictură, ca și la grafică, s-a expus măcar cite o singură lucrare a unor artiști pînă acum pe nedrept considerate sau uitate (Vorel, Hirlescu, Baltazar, A. Pop, Sabîn Pop, Sion, Elena Popea, Arnold, Vasile Popescu ș.a.), precum unul mult supraevaluat odinioară (Mirea, Verona, Strîmbu, Stoica ș.a.) sint reamintite pe cit trebuie, în actualul stadiu al reconsiderării lor.

Rămîn de sigur multe de completat și accentuat în viitor, ba chiar și de adăugat sau, dimpotrivă, de eliminat. În genere, însă, actualul conținut al muzeului, atît de valoros și cu caracter antologic, ogîndindu-se ceea ce a fost și este mai vrednic de a fi oferit spre cunoaștere și pretuire largilor mase, în cadrul revoluției culturale conduse de partid.

Petru Comarnescu

In finală: Brazilia - România!

ION VLAD:

Apola.

Închipsește-ți, cititorule, că deschirînd aparatul de radio ai fi auzit: „In meciul pentru finala campionatului mondial dintre echipele Braziliei și Romîniei scolar se menține egal: 0-0. Pîrcălab primește o pasă de la Dridea și demarează pe extremă. N. Santos îl iese în întîmpinare dar nu-l poate opri și — formidabil! — depozită de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp, jocul a devenit și mai palpant. Amaldo, înlocuitorul lui Pelschovschii, a depășit de balon pe tînrul nostru jucător, dar acesta pasează lateral lui Gergely care șutează. Gol? Nu, Gilmar a prins. Constantin, foarte activ azi, practică un joc colectiv, rapid și spectaculos. (E și firesc, Constantin aieargă sula de metri în 10 secunde și 4 secimi!) Echipa trimisă pe cazon de către selecționerul unic Iosif Pelschovschii se dovedește o formație robustă. Cele 9 întîlniri internaționale susținute de echipa națională în acest sezon au contribuit la menținerea bunei condiții fizice a jucătorilor. Între timp

COMUNISMUL tineretea lumii

DIMITRIE RACHICI

ORBITELE CELOR CINCI SORI

Am înălțat compasul în soare
Și pe boltă, ca pe-o toacă enormă de calc,
Am trasat orbitele altor cinci sori
Ce se vor roti permanent peste pământ:
Pace,
Muncă,
Felicire,
Liberitate,
Egalitate.

Va fi o și conștiință
Când, luminând din cinci unghieri deodată
Razele acestor sori uriași
Vor îmbrățișa întreaga planetă.
Va fi o și conștiință
Când, eliberându-se de stăbănicurile sale,
Și stăpina pe acest mare imperiu al lumii,
Omul își va învinge propria umbră,
Umbră...
Metafizic se țira prin timp după noi
Ca o fișă zdrențuită de-naturic,
Ca un al doilea eu tenebros
Îmbrădușe-n toate.
Când ne oprim pe malul abrupt dintr-o seaple
Și ni,

La picioarele noastre umbra părea
O limbă alungită de ceasornic,
Arătându-ne prin contrastul cu ea ce mic
ne-ajunsem
Pe acest mare cadran al Pământului.

Și-acum, iată, ne despărțim de ea,
Ne despărțim de stăbănicurile noastre:
Sufletul ni se asamănă tot mai mult
C-un vas transparent
În care razele-nținsec obstacolele mereu mai
puține
Când via să se joace,

Am înălțat compasul în soare
Și pe boltă, ca pe-o toacă enormă de calc,
Am trasat orbitele celor cinci sori
Ce se vor roti permanent
Peste inima noastră:
Pace,
Muncă,
Felicire,
Liberitate,
Egalitate.

OVIDIU GENARU

PEISAJ

Odișna de după amiază
nu mi-o primește trupul.
Copacul cu odihnițele umbră
e neaptea, dar și atunci
rămân să-mi explorez sufletul,
Înflurite lui virgine,
plină spre ora cind fulgule lumina.

În peisajul intim, schimbător,
Îmi amintesc că am văzut
idelle în hainele de lucru
— zidari și arhitecți și mozaicari —
cum ridicau din marmori temple
ca-ntr-o frenetică renaștere a lumii.
Era o strălucire surdă
și-o ordonanță în același timp
a formelor și-a sunetelor clare
spre polul unei noi materii;
Într-o conștiință melancolică
se plămădea un cântec
dintre toate cîte-au fost, cel mai uman,
oicără moleculă de pastușu
se popula cu ape limpezi,
iar vînturile aduceau din munți
ozonul, păduratecul, înaltul,
pentru ai gândurilor arc volatic.

Mă mulțumesc intensul tremor
creator, întinerirea mea interioară,
privindu-mă, mi-apropiam
alcătuirea de un țărâ mai pur
și parcă mi-ogăndeam făptura
în depărtarea soriilor de seară.

Îmi amintesc, era o mare febră
a înălțării, se măsurau pătrate
în care să începă iubirile depline;
În focul înălțării mele
ardea cu înălțări vești, ciudate,
indiferența-n fața lumii

și-a solitudinii reptilă,
pe cînd ai sufletului arbori lepădau
crengile uscate, de cărbune,
pe care păsările nu cîntau...

Și erau multe calie și zidari,
fără odihnă, spre desăvîșire,
zidind o lume fără greș;
femele erau pe schele
cu pletele lopile-n vînt,
cu sinul nezdilit în piatra albă
ca-n mitul de pe Argeș mai în jos,
cî chemător și bănuț rotund.

Îmi amintesc, privind în suflet,
pe-acestea toate le-am văzut,
Mă mulțumesc intensul tremor
creator, întinerirea mea interioară
sub brațul comunismului ideal;
privindu-mă, simțeam mișcarea
intimă a ființei mele
spre noua armonie... Și cu vîntul
acceleram vîntul puis al ei.

CONSTANTIN ABALUȚA

LUMINA PĂMÎNTULUI

Ați pus o cărămidă
și apoi alta
și alta și alta...
Ați tăiat trunchiuri din pădure,
ați făcut câmpuri, gîndurile subțire
usor și grațioasă ca o palmă de femele
(și dacă a fost nevoie
v-ați zidit și femele)
Așa s-a clădit de la începutul lumii,
Ați apăsă cu putere coamele plugului,
ați scobit galerii în cărbune, ați lovit cu barosul
șerul incins, ați minuit visle grele, ați dat
la rîndea,
ați scis pe dușman și la fiecare-mpușcătură
raculul vă lovea în inimă.
Toate acestea le-au făcut minile voastre,
minile voastre batjocorite care s-au strecurat,
s-au tîrît o istorie-ntr-oagă ca niște fluvii diforme
în spații înalunecose, neînchegate,
prin nebuloase toropile în moarte.

Voi oameni, cu visele voastre din todeauna
cu speranțele și resemnările voastre
roșite — ațișia ani în voi, măcinându-vă
carnea, nervii, gîndurile;
voi oameni, care de-abia acum ați aflat
că trupurile voastre pot fi
fiecăre în parte
cîte-un sistem solar —

ridicați-vă minile, minile toate
ca niște uriașe explozii
ale soarelui vostru interior
și aruncați departe-n hărți
stivite și stăruite pînătecul vînat
al nebuloaselor ce vor să nască țărâși monștri,
ridicați-vă minile, și-o coroană uriașă
să-înbrace pămîntu-n lumină.

lumina, lumina pămîntului, minile voastre
ridicate în sus ca o uriașă trăsătură de unire
între pămînt și soare
(pămîntu-l ca și soarele
ori e al tuturor deopotrivă
ori nu mai este al niciunui),
între aceste două litere primordiale
ale vieții.

ADRIAN DOHOTARU

SANTIER

— Galați 1962 —

Port în păr colbul sărat al pămîntului,
Vînturile aleează de fum mineral răscolite de vînt,
Port în cămășă țîșina de brad a sudoareii
Și-n vîntele mele se zburcîmă amplă, frenetică,
Dundrea.

Căderi uriașe de cer, mări albastre
Mă învîlăușă pe pămîntul acela lunar,
Și eu îmi plecăm țîșina stergărele vîntului,
Purtînd pe creștet ca în „Wilhelm Tell”
Mărul de aur al soarelui.

Drumuri venecu și pleacu mai departe vînd,
Lășind intersecții în mine și bariere...
Conducînd la volan caravane prelunge de mașini,
Răburînd orienturi în goliuri imaginare,
Schiflînd poale cheful unor porturi de marmură,
Așezînd cu un gest vizionar unii furnal,
Treceau oamenii, cu o floare în dreptul surusului...
Simț și acum între dinți gustul acelu suris...

Da, știu, la întoarcerea mea peste ani,
Acolo unde purtam colbul amiezii în păr
Și învîtam să gîndim în metaloare,
Vor izbucni pretulindeni, gigantice,
Ecouri ale soarelui, șarjele noastre de ojei
comunale!

Și Dundrea, înșind parcă din țărul cuploarelor
Își va arunca apele-n mare, lovind
Fruntea imensă a țării cu strigătul ei bărbătesc:
Am învins!

CORNELIU ȘERBAN

TREBUIE

Trebule să fim mai intranșigabili, mai severi,
arderea noastră să atîngă flacăra dărurii totale;
Trebule pașii veșnici să-i cери
În cadența epocii tale.

În gesturi și gînduri să fim îneri și demni,
mai romantici, mai lucizi tolodată;
Clipa ta în timp mai adînc s-o însemni,
peste timp de ecou repetată.

Chemarea aceasta multiplică a ascult
înșind pretulindeni, prezentă în toate.
Trebule să ne cerem și să dăm
mai mult,
tot mai mult!

Trebule. Și se poate.

ȘTEFAN DIMITRIU

CAP-COMPAS: COMUNISMUL I

Deși zborul e starea noastră firească,
îmblîm ne-au rămas porturi la oceanale lumii
iar cîntecul — cablu pentru toate distanțele...
De-am urit,
n-am oprit pentru noi ultimul glonte.
În dragoste, ne-am dat totul —
și numele chiar...
Aveam dreptul la tot.
Cu sufletul alb, ca o doriașă-a zăpezii,
am spus navelor noastre: Pornim!
Cap-compas: Comunismul I.

IOSIF NAGHIU

EXISTĂ O STEA...

Trîm pe pămînt
o umănă măsură a faptelor noastre,
largîndu-le veșnic, în adînc, în vîzduh...

Gesturile nu mai încap pe pămînt.
Fiecare poartă cu sine o ușoară logodnă cu aerul,
un ordin de repartiție cosmică.

Și iată clipele, — sateliți uriași
alerșînd în jurul pămîntului...

Pe bord, cîntece, vise, iubiri,
împponderabili Columbi ai vîzduhului
călînd drumuri noi, drumuri noi.

Și cături, în forța vîntă a lumii
lată și înereșă noastră pe bord, înălțîndu-se,
fără a ști verticala căderii.

Acolo sus, printre constelații, necunoscută,
există o stea la care trebuie să ajungem,
există o stea care ne așteaptă risul soarelui,
bărbătesc,
așa cum așteaptă o fată în rochie adolescentă de
albastră
înflînrea din parcul subțiat de ninsoare,
primul sărut.

Steaua aceasta va purta numele nostru,
Aceloși, ca și pe pămînt: Comunismul.

VIOLETA ZAMFIRESCU

AMIAZĂ

Mi-a pătruns în odăile ploaie de vise,
Cîndă din frunză soarele, cîndă.
Oameni din hălele unde-nțîrzie
Pașii-ntr-o flaută de aluminiu,
Oameni din cîmpuri
Cu țorșele spre rodire deschise,
Mi-a pătruns în odăile ploaie de vise.

Cu fruntea lucidă și ochi visători,
Lîngă umerii clasici ai voluteilor ionice,
Dirijăm spre lumină dansuri noi electronice,
Creatori de metale și esențe de flori,
Cu frunte lucidă și ochi visători.

Tărlile-n fruct se-implinesc la amiază,
Cînd intens ai trăit, ai dat dragostei glas,
Din viață nici punct necuprins n-a rămas.
Mult mai dărnice și sufletul,
Mersul așez și ferm,
Pe o unică rază
Rotunda zi comunistă se conturează.

SINA DÂNCULESCU

COORDONATE

Săpăm un dig.
Săpăm un dig.
...Aplecați-vă, cași, meri și pruni, aplecați-vă,
sărutați țărba și piatle:
stăteți născuți dintr-un pămînt mare!
Săpăm un dig.
Soarele va șiroi pe cîmpie
stîrni de spicele ce bat din acripi unul spre altul.

Palmele late-ale ogoarelor
vor sprîjîni țărari de ojei, iar sinii roșii
ai grădiniilor, grei, vor juca sub parabola
ploilor argintii ridicate-n senin...
Săpăm un dig.
Săpăm un dig.
Traci, viață,
între cîntece de foc și cîntece de lapte,
între dimineți repezi și amurguri adînci!

Din mîndă-mînd vom aduce apa
și vîntu-ntr-o crengă va fi dus.
Și cineva mereu printre noi va fi
ca ideea,
ca un cîntec comun,
ca un drum.

Din umbrelul lui se încarcă
îmblîm noastre de bucură și ritm.
Numele lui e plin
de biografii tuturor, asemenea acestui pămînt
(unde vîșele, pomii, apele
s-au tîrît sute de ani în șanșuri adînci
printre fluturii țării și fierbișii de nisip...
Unde casele scot în soare frînțuri de oglinzi
și țărani
sînt acum numai cîntece
numai rîvnă, culeșanță, addeji...)

Numele încercatului activist e o poartă.
Prin ea pătrund în viitor,
toțdeauna integră, luminoasă și veselă,
cu gesturile, cu prietenia
celor care îi cîud peste dig
holîndă socialismul.

FLORENȚA ALBU

CONTEMPORANUL

NOSTRU

Acesta-l timpul nostru, contemporanul nostru —
zăpezile și colbul, zburînd sub GAZ-uri lui
și carnețelu-n care, de-a valma,
noteză recolta la hectar, de grîu,
distanța pînă la Venus
și maxime — din Elastola;
Poemul nou — legitimație de-aștător
cînd, logodit cu cifrele exacte,
răspunde ca poet și activist,
de viitor.

Aceștia-s anii noștri.

Ce mare crește istoria,
între dimineață și seară!
În fiecare zi, un nou comunicat:
la ordinea de zi — frumosul, fericitatea!
Răspundeți voi și voi —
și voi răspundeți!

Neaptea e de ajuns să mă tristesc pe brînză,
trudită ca un tractorist,
după ațija hantii de arat.
— Fercepeți voi poezia nopților mele, stăteților;
Chemăți voi muzele s-asculte cum cresc,
sub limpiete mele semînțele;
ca o prelungire a gîndurilor, semînțele cresc...!

Viața-i muză noastră!

De-aceea-s mai atentă la adevăr,
decît la cadențele schioape
ale versului meu;
De-aceea trec pe drumuri și prin timp,
sumîndu-mi grav aceste cîntece,
atît de asorîndute,
care n-au decît meritul
că au călcat pămîntul, cu toată țărba,
împreună cu oamenii, la zilele acestea.

Pădurile albe

Vara, Siberia e tulburătoare. Îmbătăta de soare, luminată de albul pădurilor de mestececi, înmărmăta de flori și învelită cu un cer de un albastru mirific, Siberia te copleșește cu liniștea și frumusețea ei nestrășită.

De sus, de la 12.000 de metri, giganticul continent pare toropit de vreme și de soare, clipind arar cu ochii limpezi ai lacurilor și riurilor. Și așa cum stă culcat, între Europa și Asia, uriașul respiră un aer calm, de copleșitoare siguranță, surind superior celor care vor să-i măsoare incalculabila putere. O dată să sufle dinspre nord — și totul se prefăce în gheață. Doar să se prefacă o dată că scapă din mină peria pădurilor — și orice vietate dispare în umbră și hățisuri. O picătură să verse de sub geană — și ape năvalnice, rețezind stînci de granit și munți de gheață, închid drumurile pe veci. Iar dacă vrea să-și desfoare vrăjile, presară pe întinderi necuprinse uriașe pajști cu flori — albe, albastre sau galbene —, care te adorm cu miresmele lor tari și unice.

Și și-a mai luat uriașul un nume aspru, cu înflăcări suferitoare și înghețate ca să sperie și să înfrige pe fricoși.

Dar prea era bogată și prea era frumoasă, prea era întinsă și prea era puternică această Siberia albă, pentru ca omul să nu-și dorească s-o învingă și s-o cucerească.

Mai înții i-au făcut un briu de oțel, care s-o străbăta de-a lungul și de-a latul. Apoi, pe drumurile pe care le-au bătut, în lungi pohoaturi, exiții vechii Rusii, cu lanțuri grele la picioare, pe urmurile pe care a călcat Lenin acum mai bine de șase decenii spre Sușenskoe, — au venit noii descoperitori. Au venit geologii cu puști și unelte de ciocănit piatră și au colindat taigaua până le-au crescut bărbile peste piepturi. Cerecînd apoi pietricelele culese, au descoperit geologii ulmiți, că toate bogățiile pămîntului se aflau aici, în aceste pustietăți necuprinse. Zăceau în pămînt straturi negre de cărbune, diamante, uraniu și fier. În cercoziomul mai gros de un metru musteau seve grase, care se așteptau scoase la lumină: pădurile, neștirbite de secole, creșteau înalte și drepte. Energiile apelor clocețeau nemaiînchind în albul, ca noaptea dornicii să fie supuși la eforturi.

Peste toate aceste colosale bogății, omul sovietic s-a instaurat stăpîn. Apa vie a comunismului a dat sens tuturor energiilor, o gigantică creație a început să fie scrisă pe acest continent.

Niagara — pe locul al doilea

La Divnogorsk, pe Ienisei, se construiește cea mai mare hidrocentrală din lume. Am privit șantierul de sus, din avion, de pe crestele munților, de pe apa Ieniseiului și de aproape, la fața locului. Mai înții te copleșesc frumusețile din jur. Niște romantici exaltați trebuie să fi fost oamenii care au ales primul locurile acestea ca vatră a marilor așezări de beton. I-au închinat, desigur, pădurile albe de mestececi din jur, cu pajști galbene de flori, stîncile care în asfințit par roșii, iar noaptea albastre, apele Ieniseiului, care, aici, în strînsăoarea munților, par că se joacă și se zbenzue, fără de grijă.

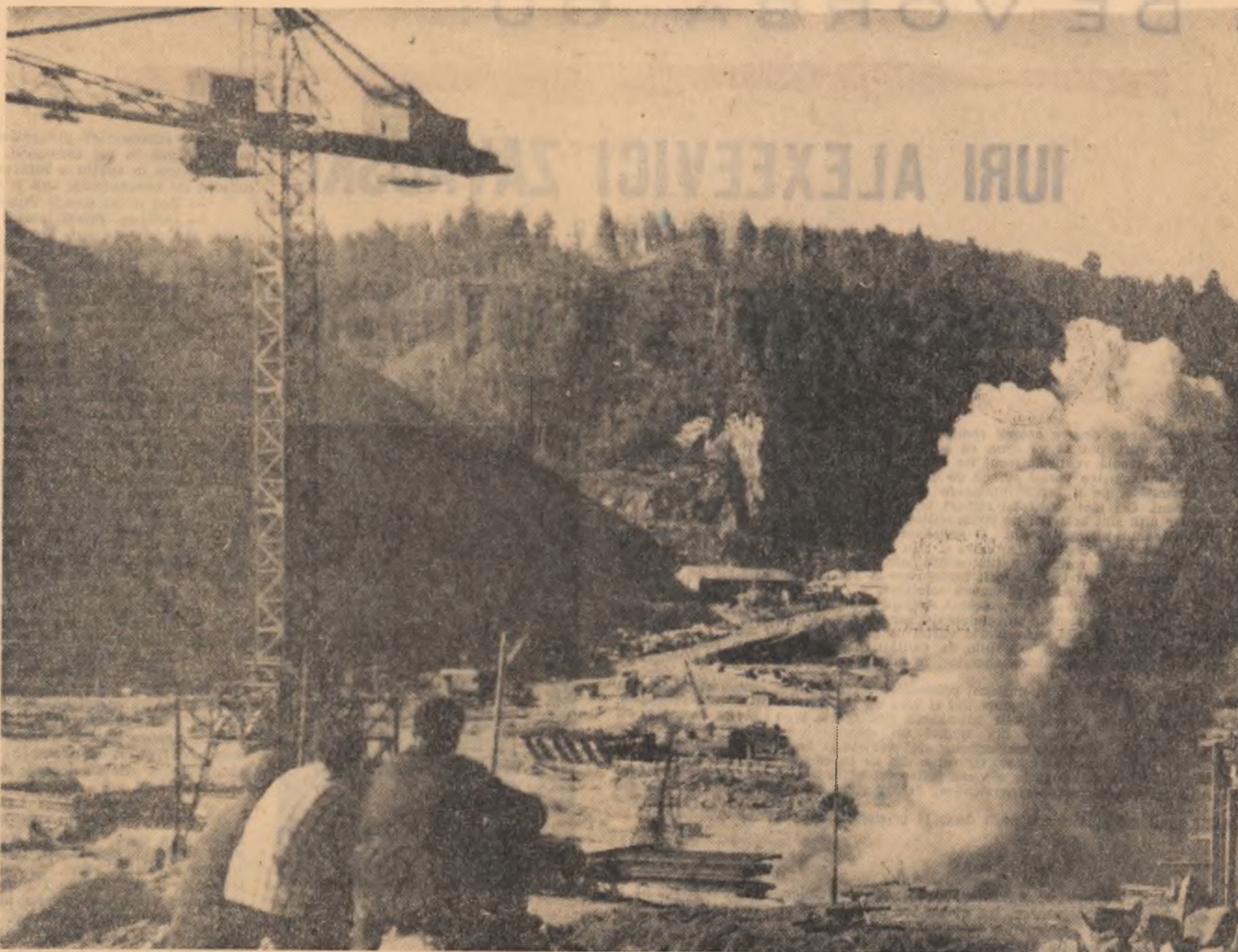
Au fost, desigur, oameni îndrăgostiți de frumos, dar, mai presus de toate, cutezători, cu simțul măreției în ei. Da, ei au îndrăznit să traseze pe hîrtie planul de bătaie pentru cucerirea unui rîu aproape cit Dunărea, dar de cîteva ori mai vijelios și mai periculos decît aceasta. Adică să pună în fața lui un baraj de beton.

Îndrăzneala aceasta fantastică a proiectanților au preluat-o constructorii, vestiți eroi de pe Volga, de pe Ural și de pe Nipru.

Cum a fost începutul? Cum să intri sub apele Ieniseiului, pentru a săpa uriașele gropi în care să torni temelile barajului? Fantezia creatorilor de basme a fost depășită. Nici un volnic n-a coborît în apă pentru a se lua de piept cu Ieniseul. Nu. Au venit 1500 de camioane basculante, care au început să arunce în apele Ieniseiului pămînt și pietre. La început, Ieniseiul le înghitea ca pe o momeală derizorie, lipsită de pericol. Dar constructorii nu se opreau nici ziua, nici noaptea, vreme de șase luni de zile. După șase luni, Ieniseiul s-a ghîntuit și a cedat. Peste jumătate din apele lui se întindea o peninsulă cu o suprafață de un kilometru pătrat, care cîntărea — făcîți socotala, înmulțind 15 milioane cu o mie.

Pe această peninsulă a început construcția celui mai mare baraj din lume, un munte de beton de proporții naturale. El va avea mai mult de un

VALURILE IENISEIULUI

Stîncile de sub albia Ieniseiului sînt aruncate în aer cu dinamită. Pentru cinci minute lucrul a fost întrerupt. (Fotografia autorului)

kilometru lungime, 126 de metri înălțime și o lățime la baza de 120 de metri. Cît beton vor trebui să toarne constructorii pentru a pune în picioare acest gigant nemaiîntîlnit? Nu mai puțin de 5 milioane metri cubi, care, dacă ar fi încărcăți în vagoane, ar forma un tren pe o distanță de 10.000 kilometri, adică de la Krasnoiarsk la Leningrad și înapoi.

În momentul în care vor fi oprite pentru totdeauna apele Ieniseiului, asupra acestuia va fi organizat un asalt infernal cu bucăți de beton de cîte zece și cincisprezece tone fiecare. Acestea vor zburca de pe o bandă rulantă, două zile și două nopți, în Ienisei, pînă cînd apa se va opri. Atunci vor intra în funcțiune 10 uriașe agregate, care vor da Siberiei 20 de miliarde de kW/oră, cea mai eficientă energie electrică din lume. Ea va da viață unui alt gigant — combinatul de aluminiu de la Krasnoiarsk, una dintre minunile tehnicii sovietice.

Cînd barajul va fi gata, se va semna și actul de naștere al celui mai mari mări artificiale din lume. Ea va acoperi munții și păduri pe o suprafață de 2000 km pătrați, va avea 350 km lungime, o lățime de 120 km și o adîncime de 110 metri. O mare care va avea porturi, întinse baze piscicole, furtuni — o mare adevărată.

Dar cum vor mai circula vapoarele, cînd vor avea în față un baraj de peste 120 de metri înălțime? Din fantezia proiectanților și a constructorilor s-a născut o idee fantastică.

Se va construi, din oțel, o vană uriașă (un fel de cadă de baie), lungă de 150 de metri. Cînd vaporul va sosi în fața barajului, vana își va deschide porțile și vaporul va intra în interiorul ei, plutind ca și mai înainte pe apă. Apoi, această vană, — cu vapor și cu apă cu tot, — va fi ridicată sus, pe malul rîului. Aici va fi așezată pe o linie ferată pe care va merge mai bine de un kilometru, pînă în partea cealaltă a barajului. Acolo va coborî iarăși în apă, se vor deschide porțile și vaporul își va continua cursa, după ce va fi făcut această trecere fantastică pe deasupra barajului.

Dar cea mai impresionantă priveliște va fi, desigur, cascada. Cînd barajul va fi gata, apele Ieniseiului vor începe să umple marea Divnogorskului, una din cele 180 de mări artificiale pe care le vor pune pe harta lumii constructorii comunismului. După aceea, o parte din sursă vor intra în turbine. Restul apelor vor face însă un salt gigantic peste baraj. Un salt de 250 de metri! Atunci, Niagara va fi a doua în lume, pentru că omul sovietic, începîndu-și acum mai bine de patru decenii lăviturile în istorie, s-a specializat, în vreme de pace, în a învinge natura și a o imita în tot ce are ea mai frumos și mai grandios. Vor veni atunci, aici, pe Ienisei, oameni din întreaga lume, să privească umiți acest suvoi uriaș de apă, cîzînd parcă din cer, cu un tunet cutremurător.

Scrisori

Trei pătrimi dintre constructorii acestui gigant de beton sînt comsomoliști. Sînt oameni care la 25 de ani construiesc a doua sau a treia hidrocentrală din viața lor. Oameni care au venit aici, în Siberia, la cererea lor, cu foi de drum comsomoliste. Oameni ca Galea și Tonia Zverev, care în ziua nunții lor au plecat — de la ofițerul stării civile, în hainele de mire și mireasă — direct spre gară, avînd în buzunare foile de drum completate pentru destinația Divnogorsk. Sînt și oameni, precum comunistul Vasili Ivanovici Golodin, care construiește acum a patra hidrocentrală și care lucrează pe șantier împreună cu soția, doi fii, două fiice și doi gineri.

La comitetul de Comsomol, inginerul Vițea Plisov, secretarul comitetului, mi-a spus că stă nopți în șir la sediu ca să răspundă la cele 1500 de scrisori pe care le primește în fiecare lună de la tinerii din întreaga țară. Sînt oameni care cer să fie primiți cu orice preț pe acest mare șantier al comunismului. Cu durere în suflet, Vițea trebuie să le răspundă că nu mai sînt locuri pe șantier; dar trebuie să le spună asta într-un fel care să nu-i supere, care să le dea o speranță. Am citit la întîmplare, din acest teanc de scrisori, cîteva.

„Mă numesc Natașa Portnova, am 17 ani, am terminat școala medie. Din păcate, nu am decît un metru și 50 de centimetri înălțime. Mă întreb dacă o să pot face față muncii pe șantierul dv. M-am apucat însă în ultima vreme de sport și nădăjduiesc că în curînd mă voi dezvoltă satisfăcător. Scrieți-mi dacă pot veni la hidrocentrală”.

„Sîntem 12 fete din Caucaz. La noi e o climă foarte blîndă, e mult soare, e cald. Noi nu știm încă ce inseamnă aceea o iarnă — decît din auzite. Cu toate acestea, noi vrem să venim de bunăvoie în Siberia, deși știm că acolo temperatura ajunge pînă la 55 de grade sub zero. Aici lucrăm tot pe un șantier, dar munca este prea ușoară, nu e pe măsura puterilor noastre. Vrem să venim la dv., pe Ienisei, pentru că acolo e o construcție foarte grea; vrem să ne luptăm cu greutatea. Mamele noastre și-au dat consimțămîntul. Vă avertizăm că dacă nu ne răspundeți favorabil, ne vom adresa Comitetului Central”.

„Tovarășe secretar de comsomol! Mă întreb ce fel de om veți fi și dumneaei. Oare ai suflet ca oricare om? Este a cincea oară de cînd îți scriu și mereu îmi răspunzi ca un papagal că nu ai

locuri. Cît timp crezi că ai să te mai joc cu mine? Crezi că eu vreau să vin acolo ca să mă joc? După ce m-am luptat cu mama și cu tata ca să-mi dea voie, acum dumneata nu vrei să mă primești! Tîm să-ți aduc la cunoștință că eu am să plec și fără avizul dumitale, iar cînd am să vin acolo, am să discut la organizația de partid despre atitudinea dumitale față de oameni. Și eu sînt secretar de comsomol în satul meu, dar altfel mă port cu oamenii, le arăt mai multă înțelegere. Probabil că ești nou în muncă, altfel nu se explică. Salutări de la al dumitale vechi cunoscut, Vasili Kuznetov”.

„Sîntem un pluton de mitralieri. Am terminat astăzi armata. Știm că nu aveți locuri pe șantier, dar poate faceți ceva pentru noi, tovarășe secretar. Vă vom fi recunoscători toată viața”.

Dacă toate acele o mie și cinci sute de scrisori ar fi adunate într-un volum, ce superb poem despre patriotismul comsomolist ar ieși! Mulți dintre cei care scriu ajung să-l insulte pe Vițea, dar ei nu știu ce nedreptate complită fac. Nu știu că și Vițea, ca și ei, a dorit din suflet să vină pe acest șantier, că și el a rîndul lui, a scris scrisori, cerînd să fie primit aici, că și el a luat-o „tare” peosta secretară de comsomol, care l-a refuzat prima oară (și care acum a devenit soția lui). Dar în curînd lucrările șantierului vor lua o amploare deosebită și atunci Vițea le va scrie tuturor, cu o bucurie fără margini: „Veniți, avem locuri și pentru voi!”

Regimentul comsomolist pe schele

În primăvara anului trecut, la una din unitățile de grăniceri de pe frontiera din apus a Uniunii Sovietice, se sărbătorea un eveniment deosebit. În ziua aceea, un regiment de comsomoliști își încheia stagiul militar. Cu prilejul acesta a fost organizată o adunare festivă de comsomol. La masa prezidiului au luat loc comandanții, ostașii de frunte și secretarul comitetului de comsomol, Evgheni Simionov. După ce au vorbit comandanții, Evgheni a luat cuvîntul în încheiere:

— Ne despărțim, dragi tovarăși, și poate pentru totdeauna. Țara noastră este mare, cine știe dacă ne vom mai întîlni vreodată. Fiecare va purta însă în suflet amintiri dintre cele mai frumoase despre viața noastră militară. Ne vom aminti...

Doadată, cineva se ridică din sală și îl opri pe vorbitor. Era Vanea Buholțev, de trei ori decorat pentru fapte de vitejie. obrazul lui drept purta o creștură lungă, primită în luptă cu un spion, pe care, după ce-l burdujise bine cu pumnii lui de cîte o jumătate de kil fiecare, îl purtase ca pe o zdreanță, în spinare, cale de patru kilometri. Vanea spuse cu glasul lui gros:

— Ascultă, Ghenea, ce tot verși acolo lacrimi de crocodil? Ca și cum am fi niște copii. Hai să discutăm lucruri mai serioase. Eu propun să plecăm tot regimentul pe un șantier al comunismului. Să plecăm, de pildă, în Siberia.

Vreme de vreo cinci minute, adunarea s-a transformat într-un adevărat scandal. Cu greu a reușit Simionov să-i oprească. Problema nu era alta

ION BĂIEȘU

decît aceea a alegerii șantierului. Unii vroiau la Eratsk, alții la Irkutsk, alții în Ural, alții la Krasnoiarsk. Pînîndu-se chestiunea la vot, Krasnoiarsk-ul a ieșit învingător. Au cîntărit greu în cumpănă cuvintele lui Nikita Sergheevici despre importanța și perspectivele acestui centru industrial, pe care unul dintre comsomoliști le-a citit din ziar acolo, în fața adunării.

— Atunci, tovarăși, propun ca fiecare să mergem pe acasă cîte două săptămîni, iar după aceea să ne întîlnim acolo...

S-a ridicat iarăși Vanea Buholțev: — Nu-i bună de loc propunerea. Cui i-e dor de mămîțică, n-are decît să se ducă pe-acasă. Eu unul cred însă că ar trebui să plecăm imediat, chiar în seara aceasta. Ghenea să se urce într-o mașină și să dea o fugă pînă la raion, ca să ia foi de drum și să aranjeze problema unui tren special. De acord?

Regimentul a votat „pentru”!

În aceeași seară, regimentul de comsomoliști plecă, cîntînd din armonici, într-o călătorie de 6000 de km spre Siberia.

regimente întregi... Cîteva zile nu avea unde să-l culce, nici mîncare caldă pentru toți. Dar cum era primăvară, și cum grănicerul se simte sub cerul liber ca la el acasă, comsomoliștii și-au întins niște corturi, au făcut rost de un cazan, iar bucătarii lor proprii au intrat... „în misiune”.

De altfel, nu gresiseră ei de loc cînd se grăbiseră. Pe șantier era mare nevoie de oameni.

„Fabrica de case” și „combinatul de învățătură”

Aici, pe malul drept al Ieniseiului, se construia un nou oraș. Și nu un oraș oarecare, ci un oraș în toată regula, pentru o sută de mii de locuitori; un oraș care trebuia construit, acum, în întregime, începînd de la grădinița de copii, chiocșul de școară și pînă la școala și policlinică. În acest oraș trebuiau să locuiească constructorii și muncitorii celui mai mare combinat de aluminiu din țară, a cărui construcție începuse alături, pe un platou uriaș.

Mai înții trebuia construit însă orașul, și încă mai înainte de asta trebuia construit o „fabrică de case”, adică un combinat de prefabricate.

Regimentul a luat în răspunderea sa construcția fabricii, angajîndu-se s-o dea gata înainte de termen — cu șase luni. Fabrica a fost gata cu patru luni înainte de termen. N-a fost posibil mai repede, deoarece comsomoliștii lucrau doar cinci ore pe zi, două ore fiind cu toții la școală, unde învățau noi meserii. Tovarășul Hrușcov a vizitat această „fabrică de case”, și le-a spus comsomoliștilor: „Bravo, băieți, ați ridicat o construcție minunată”. Într-adevăr, aici se fabrică în cel mai deplin înțeles al cuvîntului — case. Pe o parte intră materialul de construcție, iar pe alta iesse peretele gata tencuit și finisat, cu geamurile puse și chiar chituite. De aici pleacă alături, pe șantierul de locuințe, unde sînt montate cu macarau. Norma e un bloc pe zi. Și nu e de loc greu pentru constructorii noului oraș. Cinci oameni ridică un bloc în cîteva zile. Toți lucrează în halate, în jur e o curățenie de farmacie. Nici măcar gropi pentru fundații nu se fac. Se lucrează mecanizat. Doi oameni bat în pămînt cu un ciocan pneumatic niște stîlpi de beton pe care se așează betonul. Cînd constructorii termină un etaj, locuitorii pot să se mute imediat, pentru că finisajul e făcut deja în fabrică.

Tot regimentul ridică aici un garaj pentru o mie de autocamioane. Garajul va avea șase sute și ceva de metri pătrați, dar nu va avea nici un fel de stîlpi de susținere, deși acoperișul va fi din beton. Așa ceva se realizează aici pentru prima oară în lume.

Comitetul a început construcția combinatului de aluminiu. Construcția începe de undeva de sub pămînt, cu niște tuneluri uriașe. Va fi nevoie de foarte mult beton, și de aceea a început și construcția unei fabrici de ciment și a atelă de fabricat betonul. Așa că închipuiți-vă dumneavoastră un cîmp cît vezi cu ochii plin de construcții și de schele. Frumusețea peisajului nu o egalează decît pădurile albe de mestececi din jur.

Din tot regimentul care a venit acum un an de zile n-a plecat absolut nici un om. Toți sînt aici, pe șantier.

E interesant, foarte interesant cum munesc, învață și trăiesc acești 1050 de tineri, care au absolut toți vîrsta de 24 de ani (74 dintre ei și-au sărbătorit onomastica în ziua în care vizitam șantierul). Mi-a povestit Simionov (care acum e secretar de comsomol pe șantier), cîteva întîmplări. Mi-a povestit cum lucrau ei în timpul iernii, pe o vreme cînd temperatura ajunsese pînă la minus 65 de grade. Deși regulamentul prevedea ca la minus 40 de grade să se oprească lucrul, grănicerii au urcat totuși pe schele. Ca să învingă frigul, au făcut ei singuri (sub conducerea lui Vanea Buholțev), o instalație ingenioasă cu aburi calzi, un fel de calorifer care funcționează în aer liber, la 50 și 60 de metri înălțime.

Am vizitat căminul în care locuiește acum regimentul. Înăuntru, în fiecare cameră, e o curățenie ca la... armată. Și, bineînțeles, în cămin nu e nevoie de calorifer care funcționează de serviciu. Alături de cămin se află o clădire pe a cărei firmă scrie textual: „Combinat de învățătură”. De ce? Pentru că tot regimentul învață. Mai mult de jumătate sînt studenți în anul I la fără frecvență, iar restul turmează școli tehnice sau de cultură generală la seral. Trei ore pe zi, fiecare tînar învață. Pe fruntea căminului stă scrisă următoarea lozincă: „Muncim și trăim după codul moral al constructorului comunismului, înscris în Programul Partidului Comunist”. În camera în care locuiesc Buholțev și alți trei comsomoliști se află o altă lozincă: „Sergent în armată — frunțas pe șantier!”

Un ultim amănunt: fostul comandant al regimentului lor de grăniceri, ieșind la pensie, a venit și el lînga ei pe șantier, unde lucrează ca malslru.

LENINGRAD: Petropalovsk

(Foto: ION MICLE)

IURI ALEXEEVICI ZAVADSKI,

artist al poporului al U. R. S. S.

acad. VICTOR AMBARTUMIAN

— Ce părere aveți despre actorii români?
— Ca profesioniști, pot să vă spun că actorii români sînt deosebit de interesați. Fiind formați la o școală realistă, jocul lor este profund și multilateral. I-am urmărit cu mare atenție. Ce registru variat au, cât de diversi pot fi! Interpretarea lor e creată pe o mare umanitate, pe o largă înțelegere și cunoaștere a vieții. Acum îi cunosc bine și ca oameni. Cei mai mulți își împart viața între teatru și institut, unde cresc noi generații, iar alții sînt activiști pe tărîm obștesc. Văzîndu-l, de exemplu, pe Costache Antoniu în Cetățeanul turmentat din „O scrisoare pierdută” am trăit o mare emoție. L-am înălțat adeseori pe Costache Antoniu și știu ce om admirabil este, cu câtă abnegație se dăruie muncii de formare a tineretului. Am văzut și felul cum tineretul actoricesc privește munca măștrilor. Actorii tineri care se ridică sînt deosebit de valoroși. Este o mare plăcere să lucrezi în asemenea colective.

— Cum vedeți dezvoltarea în momentul de față a dramaturgiei noastre?
— Autorii dramaticei români sînt talentați, iar modul lor de exprimare, păstrînd legile clasice ale dramaturgiei, este foarte variat ca problematică și stil.

— În general, poporul român este plin de calități. Se poate observa acest lucru și în viața de toate zilele, în mimica oamenilor, în elanul cu care desăvîrșesc construcția socialistă.

— Vin pentru a patra oară în mijlocul prietenilor români și pot spune că de fiecare dată am observat mari progrese. Bucureștiul și țara se fac din ce în ce mai frumoase. Se simte bucuria muncii libere. Noile construcții sînt foarte bine gândite și făcute cu gust. Piața Palatului — pentru a lua numai un exemplu — este deosebit de bine concepută și executată. Vitrinele magazinelor sînt variate și bogate, oamenii sînt mulțumii, au fețele deschise, prietenoase. Orașul e din ce în ce mai viu, mai fremetător. Îmi place această deosebită bucurie a vieții reflectată peste tot, în veselia copiilor care se joacă, în entuziasmul creator al oamenilor, chiar și în coloritul viu al florilor din parcuri.

— Venind în România, vin mai mult decît la prieteni dragi, vin într-o familie.

I. A. ZAVADSKI

VICTOR AMBARTUMIAN

— Și noi, cercetători ai acestei lumi — ne spune omul pentru care cifrele, exactitatea constituie o necesitate firească — avem nevoie de imaginație.

— Ce mai importantă este însă cunoașterea proceselor ce se petrec pe corpurile cerești.

— Importanță deosebită teoretică.

— Nu numai teoretică (Ambartumian zîmbește). Prin studiul acestor procese s-ar putea descoperi noi proprietăți ale materiei.

— Un serviciu adus de astronomie fizicii?

— Da. Fizica se servește de astronomie pentru a progresa.

— Un fizician va afirma contrariul.

— Se poate. Fiecare își iubeste în mod absolut domeniul de cercetare...

— De exemplu, pentru a progresa în cunoașterea structurii materiei ar fi importantă descoperirea cauzelor, a modului cum se produc și a fenomenelor pe care le cauzează exploziile din spațiul cosmic.

— Sînt cu adevărat înfricoșătoare?

— Sînt grandioase, urmează corecția imediată. De exemplu, în spațiul cosmic se petrec unorii explozii de milioane, de miliarde de ori mai puternice decît ale celor mai puternice bombe cu hidrogen create de oameni. Energia eliberată de aceste explozii este de cîteva milioane de ori mai mare decît cea eliberată de bombele H.

— Nu credeți că mîntea omenească e supusă unui proces de adaptare continuă, cu o viteză de neconceput în trecut, la cunoașterea din ce în ce mai amplă și mai adîncă a lumii inconjurătoare, de la sperata dirijare a energiei termo-nucleare și pînă la fecundarea artificială?

— Se poate.

— Savanții se ferește de generalizări pripite. Nu emite teorii construite pentru necesități de moment, mai ales cînd sînt în afara specialității.

— Mă refer și la cercetările dumneavoastră care ne obligă la schimbarea viziunii pe care o avem despre formarea universului. Afirmăți că galaxiile și stelele, în general corpurile cerești, s-au format ca urmare a unui proces care are loc în următoarea direcție: de la substanța mai densă la o substanță mai puțin densă.

— Intr-adevăr, aceasta este o schimbare a ipotezelor cosmogonice clasice ale lui Kant, Laplace și ale altora. Ei susțineau că formarea corpurilor cerești este o

urmare a concentrării progresive a materiei, pornind de la o substanță foarte diluată și întinsă în tot universul. Noi credem că, dimpotrivă, procesul are loc prin împrăștierea în spațiu a tuturor formațiilor stelare născute dintr-o materie stelară, extrem de concentrată, sub presiuni foarte mari.

— Am notat exact, tovarășe academician: procesul are loc.

— Desigur, priviți cerul. Stelele nu s-au format toate deodată, acum mai multe miliarde de ani. Ele se formează continuu.

— Zîmbind, savantul completează:

— Iată un subiect pentru tinerii poeți, colaboratori ai revistei „Luceafărul” despre care mi-ați vorbit.

— Subiectul îl oferă tocmai cel al cărui aport în domeniul dinamicii stelare este esențial, academicianul Ambartumian fiind descoperitorul asociațiilor de stele, formații stelare tinere.

— Ce înseamnă această „inerețe”?

— „Inerețe” la scară astronomică, adică o vîrstă care se numără numai cu milioane de ani. Imaginați-vă procesul grandios al stelelor care se formează azi, SUB OCHII NOSTRI.

— Aud acea muzică superbă a Marelui Univers, uriașă sală de concert în care răsună acorduri mereu înnoite. Încerc să cred că nu întîmplarea a făcut ca unul din marii descoperitori ai acestor acorduri celeste să-și încheie o conferință la Atena numai cu cîteva minute înainte ca Richter să dezlănțuie, în aceeași sală, „viziunile fugitive” ale lui Prokofiev.

— Desigur, în multe domenii ale astronomiei sîntem abia în faza cercetărilor. Eu sînt adversarul hotărît al născocirii a tot felul de ipoteze pe baza unor observații sumare. Rezolvarea problemelor de ansamblu, dintr-odată, este cu neputință. Căci natura, din fericire, este mult mai bogată și mai variată decît ne putem chiar imagina. De exemplu, cu greu realizăm ideea că sistemul nostru solar, cu dimensiuni care ne-au uimit pe toți cînd l-am studiat în școală, este înfîm de mic față de Marele Univers.

— Ieriți-mi întreruperea. Vreți să definiți Marele Univers?

— Marele Univers este acea parte din univers accesibilă observațiilor noastre și care se întinde la mari depărtări.

— Pot fi stabilite limite ale acestor „mari depărtări”?

— Desigur, pentru un moment dat. Dar omului i se deschid mereu spații mai largi prin construirea de instrumente tot mai perfecționate, prin aplicarea de metode noi de cercetare. Așa că partea din univers accesibilă observațiilor noastre este în continuă expansiune. Pentru a vă face o imagine, pentru a avea o reprezentare asupra puterii noastre de pătrundere în univers cu ajutorul aparatelor moderne, vă voi da un exemplu: cele mai îndepărtate galaxii a căror lumină o putem observa sînt alit de departe de noi, încît această lumină ajunge pînă la pămînt în aproximativ 6 miliarde ani.

— Telescopul de la Leningrad...

— Este unul din cele mai moderne. Are o oglindă de 2,6 metri diametru, putîndu-se obține imagini foarte interesante ale galaxiilor. Iar pe baza folosirii unor mijloace electronice speciale, aceste fotografii se obțin într-un interval de expunere foarte scurt, de sute de ori mai scurt decît la alte telescoape. Un alt telescop, cu oglindă de 1 metru diametru, ne dă posibilitatea de a face observații simultane asupra spectrelor unui număr foarte mare de stele și galaxii.

— Și încă o caracteristică. Atît în conferințele ținute la Atena și la Academia R.P.R., cît și în convorbirea noastră, cercetătorul ilustru, cu autoritate mondială, subliniază mereu că e vorba de presupuneri, de necesitatea unor noi confirmări, citează des numele unor savanți sovietici și străini care contribuie la dezvoltarea astronomiei contemporane sau afirmă deschis că la Observatorul din Burakan, pe care îl conduce, nu a obținut încă succese deosebite în cercetarea fazelor dezvoltării materiei stelare, cercetări cărora li se consacră. Numai modestie? Mai mult. Încrederea în posibilitatea cunoașterii e născută la Ambartumian nu din presupuneri neverificate, ci tocmai din cercetarea scrupuloasă care se ferește de cuvintele mari. Aceasta intr-un domeniu de cercetare în care ipoteza are, uneori, un rol esențial, ceea ce implică mijlocii generalizării pripite.

— Omul deosebit de tînăr din fața mea, nefiresc de tînăr pentru contribuția pe care a adus-o la progresul științei contemporane, s-a oprit cîteva clipe din discuție. E puțin obosit.

— Încerc o ultimă întrebare, oarecum tradițională pentru reporterul care se adresează unui om de știință.

— Credeți într-un raport ce exclude între știință și artă?

— Savantul mă privește mirat. Zîmbește.

— Cum ar putea să se excludă două lucruri ale aceluiași fenomen — dorința omului de a cunoaște?

— Știți — încerc timid — s-a desășurată și în Uniunea Sovietică o discuție pe o temă similară.

— Vă voi spune o părere profană, de nespecialist. Știința dezvoltă rațiunea, capacitățile cerebrale. Dar poți elimina sentimentele? Artă le dezvoltă, le elevează. În acest fel se completează arta și știința.

— Sentimentele sînt proprii fiecărui om. Viața ar fi săracă fără ele. Desigur, ar fi și mai periculos să elimini rațiunea.

— Artă nu poate fi făturiță sau înțeleasă numai prin rațiune. E nevoie de simțire. Omul trăiește ca o ființă rațională, ceea ce nu numai că presupune, dar și obligă la existența sentimentelor. Numai așa se poate obține satisfacția deplină în viață.

— La aceste satisfacții contribuie și savanții ca academicianul Victor Ambartumian care ne călăuzesc prin Marele Univers, deschînd omului căile spre muzica măreață a înălțimilor stelare. Am auzit această muzică, timp de o oră, călăuzit de savantul sovietic.

Sergiu Brand

Cartea romînească în editurile sovietice

● Din literatura noastră populară au fost editate în ultimii ani nouă volume (dintre care șase de basme). Volumele au atins tiraje de la 80.000 la 150.000 de exemplare. Au apărut ediții și în limbile ucraineană, turcmenă, letonă.

● Pînă în anul 1959, au fost tipărite 10 ediții cu poezii ale lui Eminescu, 5-nu editat și 2 volume de basme și proză. Tirajele culegerilor de poezie au fost între 10.000 și 25.000 de exemplare.

● Numeroase ediții au cunoscut și poeziile lui V. Alecsandri, G. Coșbuc, G. Topirceanu, povestirile lui Costache Negruzzi, I. Sîrbu, Barbu Delavrancea, precum și romanul Clocotii vechi și noi de N. Filimon.

● Zece ediții cu culegeri din schițele, povestirile și teatrul lui L. L. Caragiale au apărut numai

între anii 1956—1957, cu tiraje de la 8.000 la 15.000 de exemplare.

● În 18 ediții a fost tipărit romanul Mitrea Cocor de Mihail Sadoveanu (a fost tradus și în limbile: uzbekă, udmurtă, ucraineană, turcmenă, tadjikă, lituaniană, letonă, kazahă, kirghiză, estonă, armeană, azerbaidjană); tiraje de la 2.000 exemplare (1. kom) la 500.000 exemplare (1. rusă). Au mai fost traduse: Nicotă Potcovă (3 ediții), Venea o moară pe Siret, Neamul Soimăreștilor, Drumul spre Hirid, Nuda Florilor a fost editată de 5 ori iar volumele cu culegeri din povestiri au atins 18 ediții.

● Din poezia noastră contemporană au fost tipărite volume de Tudor Arghezi, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Nina Cassian.

● După romanele Negura de E. Camilar (1949) și Doscul

(1956—1957) de Zaharia Stancu, editurile sovietice au tipărit: Răscoala de Liviu Rebreanu, Enigma Ombrelor de G. Călinescu, Moromeții de Marin Preda, Strănuțul și Stelea de Titus Popovici, În orașul de pe Mureș, Lența și Hotel Tristețe de Fr. Munteanu. Se află sub tipar Șoseaua Nordului de Eugen Barbu. Au mai fost editate volume de proză — de Aurel Mihală, Vladimir Colin, Ioan Grigorescu, Octav Păncu Iăși, Nicuță Tănase, H. Zinca ș.a. Au fost făcute cunoscute, de asemenea, cîntecurile sovietice piese de teatru de M. Sebastian, Tudor Musatescu, H. Lovinescu, Aurel Baranga, Al. Mirodan.

● Au mai apărut, de asemenea, bogate antologii de poezie și proză — clasice și contemporane.

note note note

Komsomolsk pe Amur — orașul tineretii — a împlinit 30 de ani. La 12 iunie 1932, în satul de taiga Permskoe, pe țărmul Amurului, vaporul „Columb” aducea din toate colțurile Uniunii Sovietice tineri și tinere, cei care au devenit constructorii și emulzii ai noului oraș. Komsomolsk pe Amur este astăzi un mare centru industrial din Extremul Orient sovietic. Alături de el sînt în plină creștere alte două orașe — „Solnečni” (Insovitul) și „Amursk”.

„Tînărul american întreabă” se intitulează articolul lui A. Belevae, publicat în „Literaturnaia gazeta”, în care autorul, în urma unei călătorii în S.U.A. ca membru al delegației tineretului sovietic, descrie condițiile de viață și gradul de cultură ale tineretului din S.U.A.

De curînd a avut loc la Moscova, în Parcul central de cultură și odihnă „Maxim Gorki” — sîrbătoarea zilei literaturii sovietice. La această mare sîrbătoare a literaturii au participat 80 de scriitori din Moscova.

Prezidiul secției din Moscova a Uniunii Scriitorilor din R.F.S.S.R. a ținut recent o ședință, în cadrul căreia s-au discutat diferite probleme legate de pregătirea plenarei în care se va analiza creația tinerilor. Această plenară va avea loc între 17 și 20 septembrie.

Revista „Molodiia Gvardia” a împlinit 40 de ani de la apariție. La festivitatea care a avut loc la Moscova, cu acest prilej, M. Kolosov, fost redactor al revistei, a evocat momente legate de tipărirea primelor numere ale publicației. „Molodiia Gvardia” a luat ființă la propunerea lui V. I. Lenin.

În luna iulie va apărea o nouă revistă a C.C. al Comsomolului și a Comitetului organizațiilor de tineret din U.R.S.S. Revista va avea numele „Rovenski” (De-o strîță) și va avea drept scop popularizarea și discutarea ideilor cuprinse în Programul P.C.U.S. cu privire la problemele legate de mișcarea comunistă internațională a tineretului.

„Peste cincisprezece mări și două oceane” își denumeste expoziția Nikolai Kozlovski, foto-correspondent al revistei „Ogoniok”. Expoziția, în urma unui mare succes repurtat la Kiev, s-a deschis recent și la Moscova.

Televiziunea britanică a oferit nu de mult telespectatorilor săi o interesantă discuție cu scriitorul Charles Snow. Iată cîteva fragmente din discuția transmisă de televiziunea engleză și publicată apoi în presă:

Correspondentul: După părerea mea, Charles, dvs. fiind un individualist declarat, semănați mai puțin decît oricine cu un comunist; observ cu toate acestea că sinteți în oarecare măsură popular în Uniunea Sovietică!

Ch. Snow: Îi iubesc pe ruși în general și total. Sună ciudat, firește, cînd spui că iubesci o țară întreagă, mie însă îmi plac cei mai mulți dintre ruși pe care i-am cunoscut; îi înțeleg și sper că au dreptate considerînd că eu sînt mai obiectiv decît alți cetățeni ai apusului, și încerc într-adevăr să înțeleg ce se petrece la ei...

...Rușii intenționează cu toată seriozitatea să traducă acum cărțile majorității scriitorilor care au ajuns la un înalt nivel de măiestrie artistică, ale acelor scriitori care din punctul lor de vedere nu au o atitudine dușmănoasă față de ei. Asta înseamnă că ei nu-i vor traduce pe aceia pe care-i consideră fasciști. Și lucrul acesta este fără îndoială just. Eu cred că ei dau dovadă de vederi mai largi decît ale noastre.

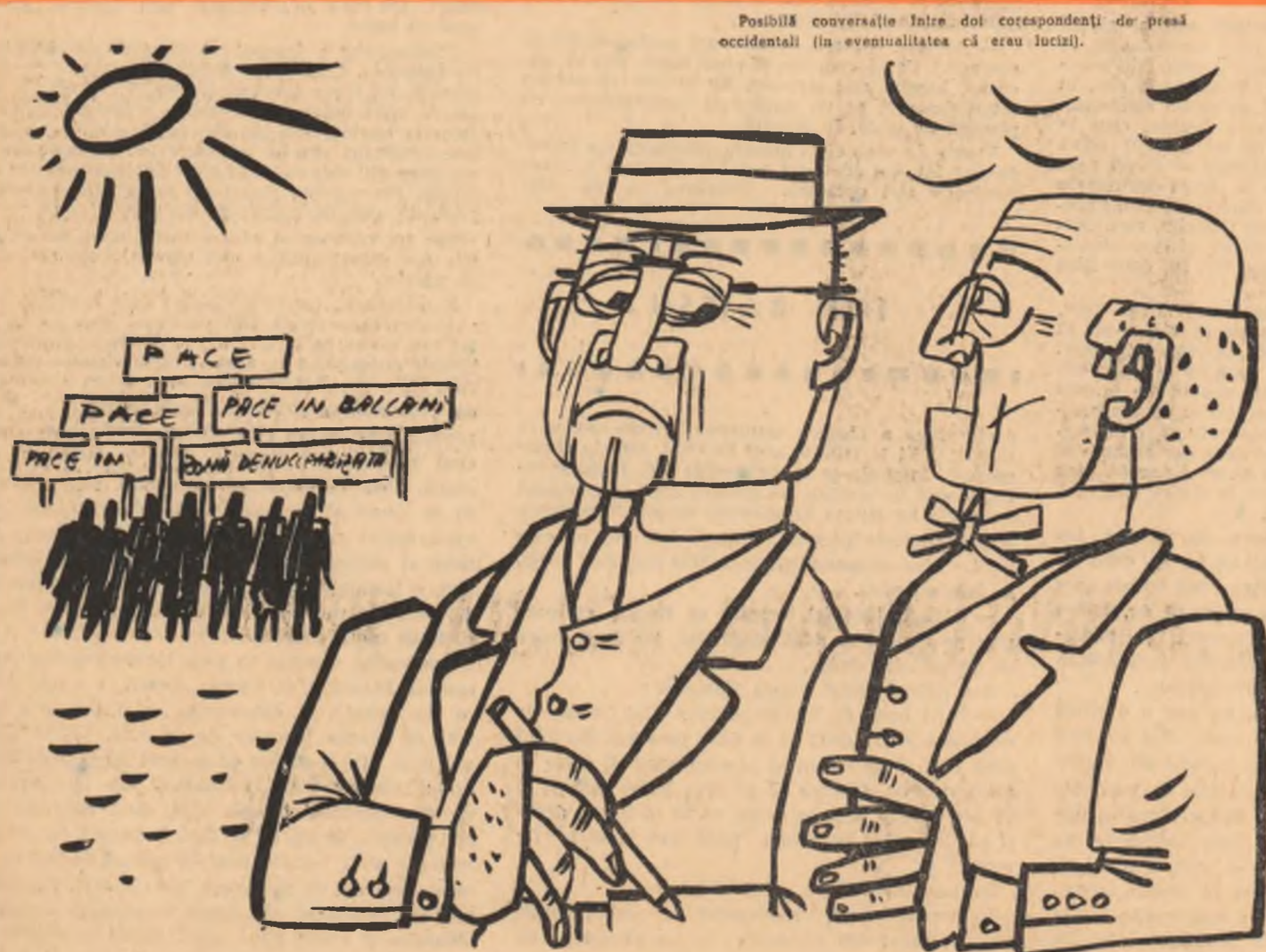
Correspondentul (întrebare directă): Vă puteți închipui trăind fericit în societatea comunistă?

Ch. Snow: Cred că da... Cred că aș putea fi fericit în Uniunea Sovietică...

Și mai departe, vorbind despre concepțiile sale: Eu sînt cu tot sufletul de partea celor nou-naiți. N-am să uit niciodată că eu însumi am fost sărac. Cred că lumea în care o vreme trăiește admirabil, iar două treimi flămînzesc și mor foame de timpuriu, este o lume cu care nici unul dintre noi nu trebuie să fie de acord.

Snow și-a încheiat discuția vorbind despre necesitatea categorică a îmbunătățirii relațiilor dintre U.R.S.S. și S.U.A., necesitate susținută de faptul că popoarele ambelor țări nu au unul față de celălalt, nici un fel de sentimente de dușmănie.

Desen de BENEDICT GĂNESCU

— Și cînd te gîndești că mai sînt oameni care consideră încă Balcanii „un butoi de pulbere”...
— ...în măsura în care le lipsește o... doagă!

ARNET
E
XTERN
Memorii
suspecte...

În ultimul timp, Germania federală a fost năpădită de o adevărată avalanșă de literatură războinică și pornografică. De asemenea, zeci de filme, produse în R.F.G. sau importate, proslăvind războiul și ororile sale, își strecoară otrava în sufletul tineretului. Ele au drept scop să scoată basma curată pe criminalii de război hitleriști și să trezească din nou în rîndurile tineretului pofta de război. Acțiunile agresive care au dus la dezlănțuirea celui de-al doilea război mondial sînt date drept „măsură de apărare necesare”. A-tacurile fasciste împotriva popoarelor europene sînt prezentate în manuale nu ca agresiuni pregătite, ci ca „evenimente ale fatalității”. Învățămîntul din Germania apuseană este pătruns de spiritul rasismului și neocolonialismului. Tineretului studios din Germania occidentală i se îndrugă minciuna sfruntată ca oprirea popoarelor africane ar fi... o necesitate inextinguibilă și chiar... un drept divin. Foști naștiți, altădată de mare notorietate, și criminali de război cu minile patate de sîngere, exercită o influență nefastă asupra învățămîntului și a informării opiniei publice. În prezent, în R. F. Germană se difuzează — numai în fasciole — 12 serii de literatură militaristă în tiraje de multe milioane de exemplare. Aceste fasciole sînt, în ce privește conținutul lor, asemănătoare cu literatura încărcată de ură și otrava tipărită și împrăștiată în perioada nazistă. Și mai mult decît atît, aproape în toate cazurile, aceste fasciole provin chiar de la scribii în vogă pe vremea lui Hitler.

În strădanile lor de a împinge tineretul spre prăpastia unui război revanșard, oficialitățile culturale din Germania occidentală fac apel la instinctele cele mai josnice. Ele publică o literatură numai în aparență obiectivă și „autentică”, formată din jurnale, declarații, memorii și stenograme. În realitate, se descriu cu lux de amănunte brutalitățile și ororile cele mai tipice, se incită la ură de rasă și la învrăjbirea popoarelor, se glorifică cele mai josnice crime naziste, încercîndu-se — zadarnic — reabilitarea lor.

Tot așa de scalămbăiat și cu aceeași cernelă urit mirositoare sînt scrise și romanele ce pretind a relata fapte și episoade petrecute în perioada războiului fascist.

Peste o sută de edituri vest-germane publică literatura fascistă sadea și în paginile ei răsună din nou pasul de gîscă al caporalilor și junkerilor. Pînă în 1961 au apărut în Germania occidentală 1400 de cărți militariste și naziste într-un tiraj total de șapte milioane exemplare. Printre acestea sînt cărți purtînd semnătura unor faimoși criminali de război ca Rosenberg, Doenitz, Hess, Canaris, Schellenberg. Au apărut chiar însemnări ale lui Hitler, Jodl și Göring, care s-au spusese odată că de cîte ori aude rostindu-se cuvîntul „cultura” îi vine să pună mina pe pistol și să tragă!

Așa-numita Centrală federală pentru serviciul patriei a publicat pînă în prezent 150.000 cărți și 140.000 de publicații mai mărunte, precum și 5.000 copii de filme cu un conținut militarist și revanșard nedisimulat, afișat cu ostentație.

O mare parte a literaturii fasciste și militariste ajunge la cititor prin intermediul librăriilor speciale de expediție. Caracteristic este faptul că Ministerul de Război vest-german figurează ca un client generos, cu ridicata, cu тона și cu vagonul, destinatarii fiind bibliotecile unităților militare. Se contribuie, astfel, în mod deliberat, la intoxicarea cu literatură fascistă și militaristă a tineretului care-și face stagiul în armata vest-germana.

Astfel, în timp ce organele de răspundere din Germania occidentală deschid larg porțile pentru otrăvirea ideologică a tineretului, în timp ce naștiții își pot exercita nestingherii influența nefastă asupra tineretului, părinții și pedagogii vest-germani care vor să mențină pacea pentru copiii și elevii lor, oamenii de știință și de artă care luptă pentru o cultură nouă, democratică, legată de aspirațiile poporului și care luptă împotriva înarmării atomice a Germaniei apusene, oameni de bună credință din rîndul tuturor păturilor și de toate profesiile, care se pronunță pentru o politică de pace și pentru educația tineretului în spirit umanist și anti-militarist, totuși acestia sînt astăzi declarați și tratați ca dușmani ai statului vest-german.

Dar oricît de mult ar insista revanșarii vest-germani să prezinte ca adevărat acest gen de literatură, poporul Germaniei apusene o respinge. El știe că toate acestea nu sînt altceva decît minciuni și falsificări grosolane ale istoriei, făcute cu un scop precis și dirijate cu rafinament de organizațiile spionajului imperialist, pentru menținerea spiritului militarist și a psihozei de război.

N. Osman